

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204093

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 922
N 176

Accession No. T 2675

Author బృహద్రామాయణము, ౧౭.

Title సునకు చరిత్ర 1958

This book should be returned on or before the date last marked below.

శ్రీరస్తు.

నానకుచరిత్ర

గ్రంథకర్త,

లకమరి లక్ష్మీనరిశింహం పంతులుగారు.

ప్రతియముద్రణము 1000 ప్రతులు.

కల్పము.

కొండవల్లి వీరవెంకయ్య,

శ్రీ సత్య నారాయణ బుక్ షా.,

రాజమండ్రి.

1938.

టు రిజిష్టరు]

[వెల రు. 0—12—0

శాస్త్రీయ రామస్వామిశాస్త్రాచార్యుల గారు
మొదల, ఎవ్వరినో, చివరకు.

Checked 1963

కాకినాడముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

కాకినాడ—౧౯౩౮.

ప్రీతి క.

హిందూస్థానమున వాయువ్యదిగ్భాగమందు పూర్వమునుండియు
 సుక్రసిద్ధులు పాచాల మను దేశము గలదు. అది ప్రస్తుతము కంజా
 బుదేశ మనుపేర వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది. ఆదేశమునందు లాహోరు
 ముఖ్యపట్టణము. ఆనగరమునకు సమీపమున “టాలెండి” యను పల్లె
 యొక్కటికలదు నానకు “టాలెండి” గ్రామమారు క్రీ. శ. 1468 వ
 సంవత్సరమున జన్మించెను. నానకు సీకుమతమును స్థాపించిన మహాత్ముఁ
 డు. జనులు సనాతనము లగుచు త్తమధర్మముల విడచి దురాచారము
 లే సదాచారములుగ భావించి భ్రష్టులగుచుండఁ జూచి జాలినొంది కేవ
 ల లోకోపకారపరాములుడై నానకు పరమార్థ మెఱుంగక గతాను
 గతికముగ సద్ధోగతిపాలగుచుండిన తోడిజనుల నుద్ధరించుటకు మంచి
 దారింజూపిన మహానుభావు డగుటచే నాతని చరిత్రము నెల్లవారు జదు
 వదగినదని వ్రాయఁ బూనితిని.

ఇట్లు,

గ్రంథకర్త.

నా న కు చ రి త్ర.

ప్రథమాశ్వాసము.

నానకు త్రితీయ వంశస్థుడు. తండ్రిపేరు కాళుడు. తల్లి పేరు త్రిప్రాదేవి. కాళుడు టాలువెండిగ్రామమునకు ముసనబగుటచేత మిక్కిలి పలుకుబడి గలిగి లోకవ్యవహార వేదికై మితవ్యముచేత ధనముకూడ పెట్టి వడ్డివ్యాపారము చేయుచు గౌరవముగఁ గాలక్షేపము చేయుచుండెను; కాని వాని నోరు మంచిది కాదు హృదయకఠినము. జనులతోఁ గలసి మెలసి యుండుట కిష్టము లేనివాడు. ఆశగలవాడు అందుచేత గ్రామవాసులు వానికిఁజుకి పైకి వానియొక మిత్రభావముఁ జూపినను మనసులలో వానినిద్వేషించిరి. వానిభార్య త్రిప్రాదేవి గుణములలో మృగనిం బోలక భిన్నశీలము గలదై నోశిముచితవము సాధుస్వభావము గలిగి గ్రామవాసులచే గౌరవింపఁబడుచు వచ్చెను. మగఁడు ధూర్తవర్తనఁజై చీటికినూటికి మహాకోపవరనశఁడై తన్ను సిలుగులఁ బెట్టుచు వచ్చినను త్రిప్రాదేవి యోమిఁగలిగి మగనిచూట జవదాటక వానియొక గడుభక్తిగలిగి యుండెను. తండ్రియొక్క మనోవాద్యము తల్లియొక్క సాధుశీలము గిహించి యాదంపతులకే నానకు జన్మించెను.

ఆతని జన్మదినము నిర్ణయించుటకుఁ దగిన యాధారములు కావరావు. కొందఱు వాని పుట్టినదినము కార్తికశుద్ధపూర్ణిమ యనుచున్నారు. మరికొందఱు నైశాఖశుద్ధతదియ యనుచున్నారు. కార్తికశుద్ధపూర్ణిమనాడు నానకు జన్మకారము టాలువెండి గ్రామములోఁ బ్రతినంపత్నరము తీర్థముజరుగుచుండుటచే వానిజన్మదినము కార్తికపూర్ణిమయే కాని నైశాఖశుద్ధతదియ కాదని నిర్ణయింపవలసియున్నది. కాని

నిశీధనమయమున స్వధర్మభ్రష్టులగు హిందూవులను మంచిదానిని ద్రిశ్చ దలంచిన యామహాత్ముం డవలించెను.

మనదేశమున గొప్పవారి పుట్టుకలు సామాన్యమనుష్యుల జన్మ ములకంటె విలక్షణముగ వర్ణింపబడుచుండును. రామ, కృష్ణాదిమహా త్ములు జన్మించినప్పుడు మహద్భుతములనేకములు జరిగినట్లు మనవారు పురాణములలో వర్ణించి యుండుటచే నిటీవలివారును మహాపురుషు ల జన్మకాలమునందు వింతలు పొడకట్టినట్లు వ్రాయబోడంగిరి. నానకు చరిత్రము వ్రాసినవారు గూడ నీవృద్ధాచారము సతీక్రిమింపకవాని జన్మము లోకసామాన్యముగ వ్రాసిరి. నానకు పుట్టినతోడనే సగము సప్తచు సగము మాటలాడుచున్న మనుష్యుని కింతధ్వని గలుగునట్లే డ్చెనని మంత్రిసాని చెప్పెనట. అందలి సత్యమేమనగా నానకు తన తండ్రి పుట్టినట్లు దాత పుట్టినట్లు దిక్కినమానవులందఱుం బుట్టినట్లు బుట్టి యుండును. అందఱు శిశువు లేడిచిన్నట్లే యేడ్చియుండును. కాని యతని చరిత్రము వ్రాసినవారు వాని గొప్పతన మంతయుఁ జూచిన పిదప సతఁ డా కాలమున లోకైక పూజ్యుడైన పిదప వ్రాసియుండురు. కావున నంతటిమహానుభావుఁడు తక్కిని పామర మానవులవలె బుట్టియుండఁడని నమ్మి మూర్ఖజనములు చెప్పుకొను మహద్భుతములు కొన్ని వానియవ తారిఘట్టమునందఁ జేర్చియుండురు. అట్టె కాకున్న క్రకృతిధర్మములు భేదమునందవలసియుండు. అద్భుతములు మహిమలు మొదలగునవి మూర్ఖుల మనస్సులలో నుద్భవించునుగాని నిజముగ జరుగవు.

ఒకనిపుట్టుకలో ఘనత యుండదు. ఒకనిపుట్టుకలో నైచ్యముం డదు. ఎవఁడును జన్మించినతోడనే మాటలాడఁడు. తరువాత నెంత గొప్పవాఁడైనను మనుష్యుఁడు పుట్టినప్పుడందఱివలెనే యాకలి దప్పిక నిద్ర మొదలగు లక్షణములు గలిగియుండును. ఇట్లనుటచేత కొందఱు మనుష్యుల యం దద్భుత శక్తిలేదని నేననుటలేదు. మనుష్యునిబుద్ధి విక

సింహాసనము వాని విద్యంబట్టియు జ్ఞానముంబట్టియు నొక్కొక్కని కసా
ధారణానైపుణ్యము గలుగుచుండును. ఒక్కొక్కనికి విస్తారము విద్యలేకపోయి
నను దైవభక్తి, భూమియ జితేంద్రియత్వము, బాల్యమునం దంకురించి
నానావిధ సభిష్టాద్ధి జెనును. ఇట్టి సత్పురుషులే పరోపకారపరాయణులై
జీవితమంతయు ఐరమార్గమునకు దారపోయుదురు. ఈనానకు పుట్టి
నప్పు డనభితములతోఁ బుట్టకున్నను యుక్త వయస్కుఁ డైనపిదప
భక్తాగ్రగణ్యుడయ్యె.

హిందువులలోఁ బుత్రసంతానముగలుగుట పరమానందహేతు
వు. అదివలకు పుత్రసంతానము లేనిపురుషులకుఁ గుమారుఁడు గలిగి
నప్పు డాకుటుంబమునకుఁ బొడము నానందము నెవఁడు వర్ణింపగలఁడు!
పున్నమనాటిరాత్రి బుత్రుఁడు కలుగుటయు మరునాఁ డుదయమునఁ గా
ళునిగృహము మహానందనిలయమైయుండెను. కాళుని కదివలకొక కూఁ
తురుండెను. ఎందరాఁడుబిడ్డలున్నను హిందువులలో మగ బిడ్డలులేని మను
ష్యుఁడు కేవలము మందభాగ్యుఁడుగ నెంచబడటచేఁ గాళుఁడు పుత్రో
త్పత్తియైసతోడనే తాను ధన్యుడనయితినిని తలంచి సంతోషపరవశుఁ
డై తత్త్వము పురోహితుంబిలిపించి బాలునిభవిష్యద్దశను గూర్చియున్న
యెటుంగివలయునని జాతకము వ్రాయుమని కోరెను. ఇట్లు పురో
హితుం బిలిపించి జాతకము వ్రాయుమనుటలో గుమారుని జాతక మఖం
డై శ్వర్యవంతుడుగ నుండుననియె తండ్రి యభిప్రాయము. జ్యోతిష్కుఁ
డును బరేగితజ్ఞానము కలవాఁడు కావునఁ దండ్రియనుకొన్నట్లు కుమా
రఖండై శ్వర్యవంతుఁడగుననియు గ్రహము లన్నియు నుచ్ఛస్థానమున
నున్నవనియుఁ జెప్పి యంతతోఁబోక బాలునకు స్వేతచ్ఛత్రాధిపత్యము
గూడ గలుగునని వక్కాణించి తదనుకూలముగ జాతకమువ్రాయ తండ్రి
యదిచూచి మేరమీరిన సంతోషమునందెను. పురోహితుఁడు జాతక
మునందు బూర్వోదాహృతములగు విషయములకుఁ దోడుగ నానకు

గొప్పయవతార పురుషుడనియు వానింజాలినవారు మున్నెవ్వరు లేరనియు వానిని హిందువులు మహమ్మదీయులు సమానముగ గౌరవింతురనియు బంచభూతములు వానికి లోబడియుండుననియు నతఁడు వరమే శ్వరారాధనమునందు నిరతుడై యుండుననియు గూడ వ్రాసెనట. ఈవిషయములు పురోహితుఁడు మొట్టమొదట జాతకమునందు వ్రాయుట యబద్ధము. నానకు మతసంస్కర్తయై లోకఖ్యాతుడైన పిదప వాని భక్తులు మొదలగువారు కల్పించుటనిజము. జాతకములెట్టివో జాతకములువ్రాయు జ్యోతిష్కులెట్టివారో వానిమాట లెంతవఱకుఁ బ్రమాణము లో మనదేశస్థులు చక్కగా నెఱుంగుదురు. గావున నిచ్చట విస్తరించి వ్రాయనక్కర లేదు.

కాఘండు పురిటివినములు గలిచిన వెనుక గుహాసవకు జాతకర్మములు పేరి నానకనిఃనామకరణముచేసెను. కాఘండు ప్రథమసంతానమైన యాఘబిడ్డను నదివఱకే నానకిమఱి పేరుపెట్టుటచే నామపేరే కొడుకుననుఁగూడ బెట్టదలచి యుట్లుచేసెను. నానకు దృఢకీర్తుడై దినదినపరివర్ధనముఁ డయ్యెను. ఈతని తైశ్రవముయగూర్చి చరిత్రకారు లెవ్వరుఁ దగిల్లు వ్రాయలేనందున వానిచిన్ననాటి అక్షణము లిట్టివని స్థిరముగా మనశ్శయముగాదు. అతఁడు బాల్యమున దోడిబాలురతోడను బాలకులతోడను గలసి మెలసి యాటపాటలలో మెలంగక తరుచుగ నితరులతో మాటలాడ నొల్లకయుండు వాడని కొందఱువ్రాసిరి.

ఏడవసంవత్సరముందు దండీ) వానికక్షరాభ్యాసముచేసి గురువునకు బహుమానములిచ్చి విద్యాభ్యాసము చేయుంపుమని కొడుకు నప్పగించెను. హిందీభాషను వ్రాయుట తగువుట వర్తకుల కుపయోగించు లెక్కలు వేయుట మాత్రమే యాగ్రాను పాఠశాలలోఁ జెప్పనట్టి విద్య. దండీ) కు ను వానికక్షరాభ్యాసము చేసి తన శిష్యుగల విద్యలు గల్గుటకు తోడుచు విడిచి దోడ్కొనిపోయెను. నానకు బడికిబోయి

మొదటినాడు నెమ్మదిగ నుండెను; కాని రెండవనా డతఁడు చదువుకొనక యూరక గూర్చుండ గురువు వానిం గసిరి బెడరించెను. బెడరించుటయు శిష్యుఁడు గురువుపైఁ దిరుగబడి గురువును ధిక్కరించి నాకుచెప్పుటకు నికేయి చదువు వచ్చునని వాని నడిగెనట. శిష్యుని క్రశ్నము విని గురువు తెల్లబోయి తాను సకలశాస్త్రములు నేర్చినట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. ఆమాటలువిని నానకు తాకికివిద్య నిరుపయోగక మగుటయేగాక హానికరమనియు దాని నభ్యసించినవారు సంసారపాశములం దగుల్కొని యెన్నటికిం బయల్పడఁజాలరనియు మనుష్యులు శ్రద్ధతో నేర్చికొనవలసిన విద్య వేరొకటి యున్నదనియు సత్యమునుగ్రహించుట భగవంతునియెడ భక్తిగలిగియుండుట భగవన్నామకీర్తనము సేయుట మొదలగునవియే నిజమైనవిద్యలనియు నవియే యుభయలోక తారకములనియు గురువునకు బదులు దెప్పెనట. అప్పులుకులు పలికి యంతట నూరకుండక నానకు భక్తితత్వముం దెలుపు శ్లోకము నొక దానిని జదివెనట. ఆశ్లోకారమిది.

“నీ లోకానురాగము సిరాజేసి నీబుద్ధిఫలకము కాగితము జేసి నీమనస్సు వ్రాతగాడుగ జేసి పరమేశ్వరుని గూర్చి వ్రాయుము. వ్రాసి వానియందు దృష్టినిలుపుము. ఏమివ్రాయవలయునని తలంచుచున్నాడవు. భగవన్నామము వ్రాయుము. భగవత్కీర్తనలు వ్రాయుము. భగవంతుఁ డాద్యంతిహూన్యఁడన్న మాట వ్రాయుము. మిత్రుఁడా! ఇట్టి వ్రాత నేర్చుకొంటివేని దేవుని యెదుటకు నీవు బోయి యీలోకమున నీవు నడచిన నడతకు సరిగ లెక్క చెప్పవలసినప్పుడు తప్పక యీవ్రాత నీవక్షుము బూని కళంకరహితమై నిన్ను రక్షించుచు ”

ఏకుపదుల యేండ్ల వయసుగల వృద్ధుని నోలనుండి వెడలవలసిన యీభక్తిరస ప్రధాన వచనములు విని గురువువాని యసాధారణ శక్తి కచ్చెరువడి తన మనంబున నవ్వుడప్పుడు పొడమి తనకు దుస్సాధ్య

ములయిన వేదాంతవిషయికసంజేహమాల దీర్ఘకౌనుట కదియే సమయమని యాబాలుననేక ప్రశ్నము లడిగెనట. అడిగినతోడనే నానకు వానికిన్నిటి కవలీలగ దగు నుత్తరము లిచ్చెనట. ఆయుత్తరములు సహేతుకములుగ నున్నట్లు తోచుటయు గురువు బాలుడని యెంచక భయభక్తులు మెఱయ శిష్యునిపాదమాలకు నమస్కరించి యతడు సామాన్యుడు గాడనియు ననతారపురుషుడనియు జ్ఞాపించెనట. ప్రపంచమందు మహాద్భుతమగు బుద్ధివికాసముగల బాలురులేరని చెప్పజాలము గాని యేడేండ్ల యీడు గల బాలుకు షరమారబోధకములగు పలుకులు పలికెననుట విశ్వసనీయముకాదు.

అతడు పుట్టిపెరిగిన కుటుంబము నిరంతరము వేదాంతచర్చలలోఁ గృషిచేయుచుండిన పక్షమున బాలకున కాసంబాధములై నమాటలు కొన్నికట్టుపడి యుండునని మనమూహింపవచ్చును. అట్టివేదియు నిచ్చట గానరాదు లేక సహజముగ మహాబుద్ధియందుండగు బాలుడు గొప్పవిద్వాంసులయు విరాగులయు సహవాసము జేయుచుండిన పక్షమున నీవిధములగు పలుకులు గాకపోయినను జ్ఞానగోళిశిష్యులగు కొన్ని పలుకులు పలికినాడని మనము నమ్మవచ్చును. అని యేరియు నానకు విషయమున గానరాదు. తలిసంక్రమలకు వేదాంత స్మృతి లేదు. విరాగులతో సహవాసమున్నట్లు గనఁ బడదు. మంచివిద్యావ్యాసంగమదికాకే యుండవచ్చుననుకొన్న బడికిపోయిన మరునాడే యీచిత్రకథ జరిగెనని చెప్పుచున్నారు. కావున నేవిధమున జూచినను మన మా కథ సమ్మదగినదిగ లేదు. దాని యాధార్థ్య మేమైయుండునన నానకు నోటనుండి యాపలుకులు బడికిపోయిన మరునాడే రాకపోయినను యుక్తవయస్కుండై జ్ఞానవంతుండై మతసంస్కర్తయైన పిఠద వానినోటనుండి యావాగ్రీత్సములు వెడలియుండవచ్చును. చరిత్రకారులు వానికి మహిమ లారూపింపందలచి పెద్దనాటి మాటలు పిన్ననాటికి మార్చి యుండవచ్చును.

అది యటుండ నీ సంభాషణములు జరిగిన పిదప నానకు మఱి యెన్నఁడు బడికి పోయియుండలేదనియు వానిచదువు రెన్నాళ్ళతోముగి సెననియు చరిత్రకారులు చెప్పుచున్నారు. ఇదియును వాని శిష్యులు వానియందలి భక్తివిశేషముచేత దక్కిన పాక్రత పురుషులవలె నతఁడు చిరకాలము విద్య నేర్చికొనలేదని లోకమునకు దెల్పఁదలంచి యట్లు వ్రాసియుండుచోగా నియదినిజముకాదు. ఏలనననెట్టికుశాగ్రబుద్ధికై నజదు పుకొనకయే విద్య రాదు. అభ్యసించునప్పుడు విద్య సూక్ష్మముగ గ్రహించునట్టి మనోమయుఁడైన నుండవచ్చు చదువక వండితుడైన వాఁడెవ్వఁ డును లేడు. నాటియు నానకు హిందీభాషం జక్కగం జనువను వ్రాయ ను నేర్చినట్లును లెక్కలవ్రాయుటలోఁ బ్రోఫయెనట్లుఁ గొంతకాల ము ద్యోగములు చేసినట్లును మనకుఁ జెప్పుదృష్టాంతములు గలవు. అక్షరాభ్యాసమైన మరువాడే చదువు ముగించిన కుఱ్ఱవాని కంతటి ప్రజ్ఞగలుగుట యసంభవము గావున నతని చదువు రెన్నాళ్ళచదువుగాక రెండేడ్లచదువో, అంతకంటె కొంచముతక్కువ కాలపు చదువో యెయుండవచ్చునని మనమూహించవలసియుండును. ఎట్లయిన నానకు విద్యానిష్ఠయమున విస్తారము శ్రద్ధ జూపినట్లు గానఁబడదు. కుమారునకుఁ జదువుమీద నెక్కుడు తమకము లేదనియో నేర్చినవిద్య సకారవముగ దేహయాత్ర గడపుటకు జాలుననియో యెందుచేతనో తండ్రి యచిరకాలమునే కొడుకుం జనువమానిపించెను. అట్లు పాఠశాల విడుచునప్పటికి నానకు తొమ్మిదియేడ్ల వ్రాయము వాడు.

చదువు మానిపించినవెంటనే కాళ్ళుండు కుమారు నేదైన వ్యాపారమునం బ్రవేశపెట్టవలయునని నిశ్చయించుకొనెను. అది మొదలు తండ్రికిఁ గొడుకునకు నెవతెగని వైరుధ్యమే సంభవించెను. నానకుప్రత్యక్షముగఁ దండ్రిజెప్పిన పనిజేయ నిష్ఠములేనట్లుఁ గనఁబడక పోయినను దన కైహిక వ్యాపారములయం దెంతమాత్ర మిష్టములేదని చేప్పలచేత

జెప్పకయే చెప్పుచు వచ్చెను. విద్యాభ్యాసము ముగిసినతోడనే కాళుఁ
డు కుమారునిబనిలో మవ్వదలంచి వాని బసులకాపరితనమున నియోగించెను. నియోగించుటయు నానకు వల్లెయని యాపని జేయ నమ్మతిం
చెను. కాని యల్పకాలములోనే తన కుమారుడు వసుల కాచుటకుఁ
బనికీరాడని కాళుఁడు గ్రహించెను. ఏలయన నానకు వరమదయాశువ
గుటచే నోరు లేని జంతువులను బలవంతముగ నిర్బంధించి యొక్కచో
నిల్పుట కూడదని తలంచి వసుల నదలింపక యవియిచ్చవచ్చినతెఱంగు
న విహరించుచుండఁ జూచుచు నూరకుండును. తేగమాడ తల్లిపాలు
కుడువదలఁచెనా దాని తల్లిపాలది ఏల కుడువగూడదని తల్లెణమె యా
దూడను పాలు గుడువనిచ్చును. ఆకుమడియైనను సాయే వండిన చేనై
ననుసరియే యావు మేయదలఁచెనా, పాత మది యిచ్చవచ్చినట్లే
కనవుతినగూడదని తల్లెణమె దానిని మేయ విడుచును.

వరమేశ్వరుడు మనుష్యులను దడితర జంతువులను సమానము
గ సృష్టించినను మనుష్యుడు లేనిపోని యధికారముల బూని యతి
క్రూరుడై నోరులేని యాజంతువులను దన యిచ్చవచ్చిన తెఱంగున
బాధలుపెట్టి మంచితదార్థములెల్లఁ దానే యనుభవింపచు నెల్ల సౌఖ్య
ములఁ దానే పొందుచు నుండుట యేటిన్యాయమని యి మనుష్యులలో
తల్లులు పాలిచ్చి తమ బిడ్డలఁ బోషించి యెంతో గౌరవమునం బెంచు
కొనుచుండ వసువు తమ యిచ్చవచ్చినవృక్షు తమ పొగుగుపాలనుతమ
దూడల కిచ్చుకొనుట కేల స్వాతంత్ర్యముండగూడదనియు మనసున
సందేహములు పుట్టి వానిని బాధింపదొడఁగెను. ఏసందేహములు
దోచిననేమి ఏయాలోచనలుతట్టిననేమి మొత్తముమీఁద కొడుకుచేసిన
వనులు తండ్రికిగిట్టవయ్యె. నానకు వసులకాపరియై యున్నకాలమున
రెండు చిత్రకథలు జరిగివట. నానకు పేరెత్తినవారందఱు లామన
మైన నమ్మకున్ననీయద్భుతకథలు రెండు జెప్పుకొనకమానరు. అందు

మొదటికథ యిది. నానకు మండు వేసగి నొకనాడు పగలు రెండుజా
ములవేళ నీచెవిగాడు పాచెవికి గొట్టుచున్నప్పు డూరబైట బసుల కాచు
చుండి కునికపాట్లరాగా నిద్దరనాపజాలక యొకచెట్టికింద బండుకొని
యెనట. సూర్యుడు పశ్చిమమునకుబోవుచున్నకొలది చెట్లసిడలు
మునుపున్న తావునుండక మారుచుండుట సహజముకదా! పృథ్వీధర్మ
మట్లున్నను నాడదియేమిచిత్రమోకాని నానకు పండుకొన్న చెట్లసిడ
సూర్యగతిబట్టి మార్పుజెందక యున్నతావునేముండి యాబాలున
కెండతిగులకుండ గాపాడుచుండెనట.

రెండవకథ యీవిధముగనున్నది. గ్రీష్మకాలమున మఱియొకది
నమున సతఁడు పసులగాచుచు నిద్రాధరము నాపలేక మట్టచుభ్యాహ్వా
ము మరియొకతావున నెండలో బండుకొనిగాఢనిద్ర జేసెనట. అప్పు
డొక స్లత్రాచు తనపడగ బాలునితలమీఁద విప్పి వానికెడ సోక
కుండ సంతక్షణముచేయుచుండెనట. ఆసమయముననే టాలువెడి
గ్రామనివాసి రాయబులారు గుఱ్ఱమెక్కి యెటుచుండియో స్వగ్రామ
మునకుబోవుచు నానకు పండుకొనియున్న స్థలము సమీపమునుండి
చనుచు నామహాహృతమును జూచి విస్మితుడై రెప్పవాల్చక బాలుని
వానింగాచు సర్పమును జూచుచు గుఱ్ఱము నాపెను. కొంతదవ్వుననున్న
పరిజను లంతలో వానింగలుసుకొనుటయు రాయబులారు వానింజూచి
“యాబాలుండు మృతినొందెనా” యని యడిగెను. మృతినొందలేదని
వారు బ్రత్యుత్తరము చెప్పటయు రాయబులారు కడునచ్చెరువడి పాము
ను వెడలగొట్టుమని వారి కాసతీయ వారుమిక్కిలి మెలుకవతో బాలు
న కపాయము గలుగకుండ సర్పమును బెదిరించి యవ్వలకుదోలి బాలు
నిడాసి యతఁడు తామెఱిగినవాడేయగుట వానిం తమయజమానునకు
దెప్పిరి. రాయబులారు వెంటనే గుఱ్ఱముడిగి బాలుని ముద్దుపెట్టుకొని
యతఁడెవ్వఁడో యవతారపురుషుడని నమ్మి గ్రామమునకుబోయి తన

చూచినదంతయు బూసగుచ్చినట్లు కాళునిలోఁజెప్పి బాలకుఁడు సామాన్య మనుష్యుఁడుగాఁడు. కావునవానియెడల నెక్కుడు దయజూపుమని బ్రతిమాలి యింటికిఁబోయెను. ఇట్లు రెండుమూడు సంవత్సరములు కాళుఁడు కుమారుని గోపాలక వృత్తియందు నిలిపి దానికతడు తగడని గ్రహించి కొడుకు చాకచక్యమునుజూచి పాటువడదగినదియుఁ బడిన పాటునకు లాభము గలిగింపనదియు నగు వృత్తిం బ్రవేశపెట్టవలచి యొకపొలము వానికిచ్చి యందు వ్యవసాయము చేయుమని వానిని నియోగించెను. అదనునందే పొలమునున్నట విత్తనములవాటుటమున్న గుఱనులు జరిగెను. కుక్కిదొంగల బారినుండియు వందలు మొదలగు జాతువులబారినుండియు జేను కాపాడుట నానకు పనియైయుండెను.

అతఁడును దనపొలమున వ్యర్థముగ గూర్చుండక పలుచూర్తిట్టు దిరుగుచు గేకలువేయుచు జప్పుటులఁ జరచుచు చేరుకాచుచున్నట్లే యగు వడెను. కాని యొకనాడైన నతఁడు చేతులార నడిసేలత్రిప్పి యెఱుంగఁడు. మీదుమిక్కిలి పక్కపొలములయందలి కాపుల పసువులు తన చేల బడినప్పుడు వాని బారదోలుట తన కెంతో కష్టముగనుండెను. ఒక్కొక్కనాడతఁడు దయారసముచేత నొడలు ముదిమ్మగములు పట్టులు యధేచ్ఛముగ బండిన చేను మేయుచుండ గన్నులప్పగించి చూచుచు నూరకుండువాఁడు. కాళుని మనసెప్పుడును గుమారునిదెస యనుమానాస్పదమైయుండుటచే నొకనాడతఁడు పొలమునకుంబోయి చేను దెసజూచి యది పాడుగానుండుట గ్రహించి మితిమీరిన కోపమునంది యాబాలకుని మిక్కిలి దూలనాడి దానం దనివినొందక నింటికిఁబోయి తనయుండు మహేశ్వర్యవంతుఁ డగునని జాతకమువ్రాసిన పురోహితుని మీఁదబడి వానినెంతయు నిందించెను.

ఆపురోహితుఁడును శాంతముదాల్చి కాళుని కోపకారణమెఱిగి తనపలుకు లసత్యములు కావనియు నానకు సర్వలోకపూజ్యుఁ డగునని

యు లక్షలకొలది జనులకతఁడు మహాపహారము చేయగలవాఁడగు ననియు రాజాధిరాజులైన వానిగీచినగీటు దాటక వినయమున మెలంగు దురనియు జెప్పి వాని ననునయించి పంపెనట. నానకుయొక్క చరిత్రకారులు జ్యోతిశ్శాస్త్రమునంగు నమ్మికగలవారగుటచే బై వలుకులు పురోహితుఁడు చెప్పినను చెప్పుకున్నను వానినోట బెట్టియుండురు. ఇక్కడికి నానకు పసులకావరి తనమునకేగాక వ్యవసాయము చేయుటకు గూడ దగనివాఁడని తండ్రి విస్పష్టముగ గ్రహించి వాని నేవృత్తియందు బ్రవేశపెట్టి బాగుచేయవలయుని కొంతకాలము విచారించి యేవనియందు వియోగింపకుండ నూరకయే గొన్నిసంవత్సరము లుంచినవక్షమున బాలుండు బాగుపడవచ్చునని వాని నైదుసంవత్సరములపాటు యథేచ్ఛముగ సుచరిత్రుమని చెప్పెరు.

ద్వితీయాధ్యాయము.

విద్యాబుద్ధులు నేర్చుకొనవలసిన కాలమున జవకుఁడు కుమారుని మనసువచ్చినట్లు దిరుగుమని చెప్పట యసాధవమే యైనను గాఢుఁడు పుత్రుఁడైననుచేత విసిగి యట్లు చేసినేగాని బిడ్డకు బాగుచేయవలయునను తలంపు లేక కాదు. కాఠుఁడు పండ్రెండవయేట నానకును స్వేచ్ఛావిహారమునకై విడిసి దృఢ మనోబలము గల వాఁడగుటచేత నై! దేండ్లలోపున మరలనెన్నఁడు వానిపురోవృద్ధివిషయమై వానితోముచ్చటింపక యైదేండ్లు గడచినపిదప ననగా నానకునకుఁ బరునేడేండ్లు వయస్సువచ్చినపుడు బుద్ధియేమైన మరలినదేమో చూడవలయునని కొడుకు నొకసారి పిలిచి తాను మరణము నొందకమునుపే నేదైననొక మంచి వృత్తి నేర్చుకొనుటమందిదనియుఁ దనమరణానంతరమున మొగమైనఁ జూచువారుండనియు వ్యవహారము నేర్చుకొనవలసిన యదను దాటిన

చో మరల గూడిరాదనియు నయమున భయమున జెప్పి కొడుకును బుజ్జ గించెను.

చిన్నతనమునుండియుఁ గాఢుఁడు వ్యవహారమే చేయుట చే నదియే యుత్తమమైన వృత్తియనియు నది లేనిచోఁ గొడుకు బ్రతుకలేడనియుఁ గాఢుని యభిప్రాయము. గావున నతడంత నొక్కిచెప్పెను. కొడుకు తండ్రివలుకులు తలవంచుకొనివిని మిక్కిలి వినయముతో వెరుక చేసిన దంతయు క్షమింప వలయునని యడిగి చేయుచున్న వ్యాపారము తప్పక చేయునట్లుఁడగుటచేను. ఈమారునియందేదో మంచి నూర్పు కలిగినదని తండ్రి సంతసించి యాపకము చెడకుండ వానిం దగినవనిలో నియోగింపవలయునని నానిచేతి కిరువది రూపాయలిచ్చి చుట్టుప్రక్క పల్లెయల గుంబోయి సరకులుకొని తీసికొనిరమ్మనియు లాభమున కమ్ముచునియుఁ జెప్పి యాచిన్నవ్యాపారములో జాగ్రత్తగా నడచుకొని ధనము మంచి వినియోగము చేసిన కక్షమున ముందుముందు వాణిజ్యము నిమిత్త మెక్కువధనమిచ్చునట్లు వాగ్దానముచేసి యాసపెట్టెను. అప్పుడును విని నానకు “యీధనము మంచివినియోగమే చేసెద” నని నుడిచి బయలుదేరి పోయెను. కాఢుఁడు కొడుకునందు పూర్ణావిశ్వాసములేని వాడై యెందుకైనను మంచిదని బలుడను నొక కాపువానిని జూచుచు చ్చి తనకుమారుఁడు సొమ్మ పాడుచేయకుండఁ జూడుచుని వానితో నొక్కిచెప్పి సొమ్ము కుమారుని చేతికివ్వక బలుని బొడుకొంచున గట్టిగ మూటగట్టి కుంపెను. కాఢుఁడంత జాగ్రత్తపడినను దైవవిణాయము వేరుగనుండెను. నానకు తండ్రికడ సెలవుగైకొని బయలుదేరినది మొదలు “ఈధనము మంచి వినియోగమే చేసెద” నన్న మాటలకు తండ్రి కిదోచిన యర్థముకంటె వివరీతార్థము తోచనారంభించెను. ఇందుకు కారణము తండ్రి యభిప్రాయము తెలియకపోవుట కాదు. బయలుదేరిన తోడనే వానిమనస్సు సత్కార్యములమీదికిఁ బోయి శరీరమును

బరవశముచేయ నతఁడు తనతండ్రి యేమిచేసిననుసరే యతఁ డిచ్చినసా మ్మో బియ్యము పప్పు మొదలగు సరకులుకొని జూతుబేరమున కమ్ముటకంటె యాధనము భగవద్విషయమున వినయోగింతుటయ్యుత్తమ మని భావించెను.

తండ్రి చెప్పినవిధమునఁ జేయనొడంబడి మరల వానిజ్ఞాజ్ఞకు విరుద్ధముగా వర్తించుట మంచిదికాదని నానకుకొంతసేపుచింతించెను; కాని వానిహృదయ మెన్నివిధముల మరల్చినను మరలదయ్యె. అతఁడు ధర్మకార్యస్థిత మనస్కుడై చనుచుండ మధ్యహార్దమున నొక సన్యాసునిగుంపు వానికగవడెను. ఆవిరాగు లదివఱకు కొన్నిదినముల నుండి యాహారములేక మలసుల మామచుండిరని విని నానకు విక్కిలి జాలినొంది బలుదినవద్దయండి బలవంతముగాసామ్యపుచ్చుకొని మాగుంపు పెద్దచేతికిచ్చెను. ఆవృద్ధసన్యాసియుఁ దన కా సామ్యక్కరలేదనియుఁ దినుటకు కదార్చము లుపయోగిండును గాని రూకలుపయోగింప వని యుఁ జెప్పి యాదానమును నిరాకరింప బరమవయాభువగు నానకు పరు గుమరుగున దాపుననున్న పల్లెకుఁబోయి గోధుమసిడి చక్కెర వప్పు మొదలగు సరకులఁ గొనితెచ్చి వానికి సమర్పించెను. సన్యాసులు వానిం బరిగ్రహించి విదారగించిరి. నానకు వృద్ధసన్యాసితో జాతసేపు నేదాంత చర్చఁజేసి వారవోయి విడిచినపిదప మెల్లమెల్లన యింటికిఁ బయలుదేరెను. కాని వానియదుగులు మురుపటియట్లు సాగవయ్యె. తనతండ్రి యెట్టివాఁడో తనకుమూడఁడలఁచిన యాకుద యెట్టిదో యెరుంగుటచేత నతడు బెంగగొని దానితో ననుచు ననుచు “అయ్యో నేనేలపరివశుడనై సోతిన్యోయి” యని బలునితో పలుక బలుఁడును “వద్దని నేను మొత్తుకొన లేదటోయి నీవు వినలేదుకాని” యని బరలు చెప్పుచు వచ్చెను.

అటుమాటలాడుచు నిరువురు గ్రామమహిళలు నడువఁజేరి నానకు తక్కిన దిక్కు ముగిసిపోవక మూలంబుల చెట్లలో చొంగిగొనెను.

బలుఁడు స్వగృహమునకుఁ బోయెను. కాలుఁడు రావలసిన వేళకుఁగుమా
రుఁడు రాలేదని వగచుచు బలుఁడువచ్చినట్లు విని విసవిస వానియింటికిఁ
బోయి యాత్రముతోఁ దనకుమారుని వార్తయడుగ వాఁడుజూగిన వృ
త్తాంతములయుఁ బూసగుచ్చినట్లు జెప్పెను. అదివిని కాలుఁడు రౌద్రా
కారముంబూని ధనముపోయినందుకు నేరమంతయు వానిమీదమోపె
ను. బలుఁడు జంకక “నేవద్దని నుడివిన నీకొడుకే పాడుచేసె” నని
బింకముతో బ్రత్యుత్తరముఁ జెప్ప, కొడుకు జూపుమని జెబ్బపట్టుకొని
వానిని లాగికొనిపోయి చెట్లచాటునఁండి కొడుకు నీవఁకీడ్చి తిట్లవాన
వానిమీదఁజెత్తజల్లుగ గురిపించెను. తండ్రి యెన్నివిధముల దూషించిన
ను నానకు తలవంచుకొని పృథ్వీతరముఁ జెప్పక యూరకుండెను. కుమా
రుఁడు పుట్టినదిమొదలు వాని నెన్నివిధములనో బాగుచేసి తనవృత్తియం
దుఁ ప్రవేశపెట్టి ధనమార్జింపఁ జేయవలయునని యూటలూరి కాలుఁడు
పుత్రుని యప్రయోజకత్వముఁజూచి నిర్విణ్ణుడై యాసలన్నియు ననుగంట
వాఁడెందుకు వదికిరాడని చచ్చిననుసరే బ్రతికినను సరే వానిజోలికి బో
గూడదని నిశ్చయించుకొనియె.

తండ్రికోపము వడగండ్ల వానవలె మొట్టమొదట విజృంభించెనే
గాని తరువాత నంత మిక్కిలముగా నుండిదగిదని నానకు గ్రహించి
యాదినము మొదలుకొని తండ్రి చూచుచుండగ నే సాధువులతో సన్న్యా
సులతో సహవాసముచేసి మాటలాడజొచ్చె వాఁడైదొకయింటనున్నను
దండికొడుకులూ గుండక యొండొరుల మెఱుంగనివారివలె నుండిరి.
కాలునకుఁ గుమారునివలన గలిగినష్ట పరాభవములను నానకునకుఁ గలి
గిన యవస్థయు నిరుగుపొరుగు వారందరువిని విచారించిరి. రాయబులారు
మరునాడుదయమున కాలునిఁదనయింటికి రావించి నానకునెడ సతఁడు
చూపినకాఠిన్యమునకు దనకు చాలవిచారముగా నున్నదనియు వానిం
బాధపెట్టవద్దని తానొకసారి వెనుక కోరినను దనమాటయైన లక్ష్యము

సేయకపోవుట యనుచితమునియుఁ గలిగినవస్థయుఁ దానిచ్చుకొన గోరు చున్నవాఁడనియు జెప్పి యిరువది రూకలు దెచ్చి కాలునిచేతిలోఁ జెట్టెను. కాలుఁడు మిక్కిలి సిగ్గుపడి తనకాసాహ్యుక్కురలేదని చాలసేపు నిరాకరించెను. కాని వానిప్రార్థనమీఁద నెట్లకేలకు స్వీకరించెను. కుమారుఁడు పాడుచేసినసొమ్ము కాలుఁడు రాయబులారువద్ద పుచ్చుకొన్నాఁడు నివిని లోకులు కాకులు పొడిచినట్లు పొడిచి యాత్మగౌరవము జంపుకొని ధనమే సావనముగా నెంచుకొన్నందుకు వానిని మిక్కిలి నిందించిరి. ఆనిందలుపడలేక కాలుఁడు సొమ్ముతీసికొనిపోయి మరల రాయబులారునకీయ బోవ నతఁడు పుచ్చుకొనక వానివద్దనే యుంచుచుని బ్రతిమాలి వెండియు నిట్లనియె “నీకుమారుఁడు నీయింట బొత్తిగా సుఖపడుటలేదు. వానిని వేరొకచోట బసచేయింప వలయునని నేదలించుచున్నాను. నేకు తురక నైపోతినిగాని లేనిచో వానిని మాయింటనే పరమానందముతో నుంచుకొందునుగదా; జాతిమతభేదములచేతి నట్టిప్రాప్తి నాకులేదు” అని వానితో బలికి యది మొదలు రాయబులారు నానకునందు మిక్కిలి భక్తిప్రేమలు గలవాఁడై వానికి సుఖమిచ్చు బసనేర్పరుపవలయునని దలపోయుచుండెను.

అట్లుండ నొకనాఁడు సుల్తాను పురవాసియగు జయరాముఁడను క్షత్రియుఁడొకఁడు వంజాబుదేశ పరిపాలకుఁడగు చౌలతుఖాను లోడి పనుపున వంటల యంచనా వేసికొనుటకు తాల్పెండి గ్రామమునకుంబోయెను. అతని కళ్ళటికి వివాహముకాలేదు. ఆరాజకుమారుఁ డొక్కనాఁడు కాలుని కుమార్తె యగు నానకినిజూచి యామె చక్కఁదనము నచ్చుటయు నాకన్నియనుదనకిమ్మని తండ్రి నడిగెను. అతనికోరికనుగుణముగ రాయబులారుగూడ జయరాముని సద్గణముల నుగ్గడింపఁ గాలుఁడు సంబంధ మంగీకరించి ముందుగ వృథాశ్రమముచేసి యల్పకాలము లోనే కూతును జయరామునకిచ్చి వివాహముచేసెను. వివాహానంతర

మును బెండ్లికూతురు పెండ్లికుమారుతో గృహప్రవేశమునకుఁ జోవఁ గాలుఁడు నానకును వానివెంట సుల్తానుపురమువఱకుంపెను. నానకు తండ్రి మాటజవదాటక నచ్చటికి తిన్నగాబోయి చెలియలను మరల దోడ్కొనివచ్చెను. మరుచటిసంవత్సరము వైశాఖమాసమున జయరాముఁ డత్రవారి యి టికిరాఁగా రాయబులారు వానింబిలిచి నానకునకు బొత్తిగా సుఖము లేదనియుఁ దండ్రి మిక్కిలి కఠినుడగుటచేత స్వగృహమున నున్నంతకాలము కష్టమే పొప్తిండుననియుఁ దోబుట్టువు దగ్గరనున్న కష్టమున నతనికి సుఖము కలుగుననియు జెప్పెను. జయరాముఁడందుకు నమ్మతించి వానిని వెంటగొనిపోవుచునని వ్రత్యుత్తరమియ రాయబులారు “తొందరపడవద్దు ఇదిసమయముగాను. సమయమువచ్చినప్పుడు నేనే కుండెద”నని యప్పటికి నివారించెను. అనంతరము జయరాముడు భార్యాసమేతుడై స్వగ్రామమునకుఁబోయెను. పిమ్మట కొన్ని మాసము లుగడువ నొకనా డుదయమున స్నానముచేసిచెంబుచేతబట్టుకొని యింటికిబోవుచుండ దారిలోనొకసాధుప్రకనబడెను. కనబడినతోడనే యతఁడు వానికడకుఁబోయి చాలసేపు వానితో వేదాంతచర్చచేసి చెంబును వ్రేలనున్న యుంగరమును వానికిచ్చి గృహమునకుఁబోయెను. కావున వాని జూడగానే యాశస్త్రపు లేవయని యడిగెను. నానకు వానిమాటలు కే యుత్తరమును జెప్పక తలవంచి నిలిచియుండెను. అప్పుడు కాళుఁడు దుర్భర కోపావేశమున వానింబలుతెచ్చంగులఁదిట్టి యిట్లనియె. “సీపు నాకెందు కుఁబనికిరావు. నాగృహము తత్తణమ విడిచినయిచ్చవచ్చినకడకుఁబోయి యన్నము సంపాదించుకొని బ్రతుకుము నేను నీవిషయమున నన్నియూ సలు విడుచుకొన్నాను.

అజ్ఞానా! కాళుఁడు బిట్టలుకతో నేబాలుని బరమమూర్ఖునిగా భావించి నిందించెనో, యాబాలుని బోగులు సర్వజ్ఞునిగా భావించురని యిందుకేనియు నెఱుంగఁడుకదా! ఇదివచ్చిన తనగృహము దొండవీయక

వెడలడవెనో యాబాలుని ముంకుముంకు రాజాధిరాజులు సింహాసనంబులు దిగివచ్చి ప్రణతులై నిజాంతఃపురమునకురమ్మని ప్రార్థింతురనిస్వప్నమందైన నెఱుంగఁడుకదా! అట్లెఱుంగక యిటునుండి కాళుడు కొడుకుచుదోలుటయే లోకమునకు మేలయ్యె; రామబులారు నానకును దండియిటునుండి లేచిపోమ్మన విని కాళునిబిలిచి“సీస నీకొడుకునకు నింక పడదు. పడనప్పుడు మీయిరువురుఁబగ వారివలె నొంఁడొరులువిడువదగును. కావున నానకును మంచిమాటలు చెప్పి జయరామునికడకు పంపుము. నీకోరికప్రకారము నీయిటునుండక పోవుటయు నీలున్న పక్షమున బాగు పడుటయు సంభవించు”నని హితోపదేశము చేసెను కాళు. డాయుపదేశము విని యదిలెస్సగానున్నదని కనిపెట్టి కొడుకుమీఁద నెంతకోపము వచ్చినను గడుపుతీసి చేత సంబంధము బొత్తుగానదలుకొనుట కష్టము లేక జయరామునివద్ద నున్న పక్షమున నెప్పుడైత న నానకు బుద్ధితెచ్చుకొని బాగుపడి తనవద్దకు వచ్చుట కవకాశమునుడునని తలంచి యప్పు బావలవద్దకు బొమ్మని పుత్రునికొనితిచ్చెను. రామబులారు నానకును మిక్కిలి గౌరవింపవలసినదనియు వానికి జూపిన యాదరము తనకుఁ జూపిన యాదరముగ నెందుకొందుననియు జయరామున కొకజాబు వ్రాసి నానకు చేతికిచ్చెను. ఆజాబుపుచ్చుకొని నానకు విషాదపూరిత మనస్కుడై సుల్తానుపురమునకు బోయెను. ఎంతవారికైన దలిదండ్రులను జన్మస్థానమును విడుచుట కష్టముగదా? జయరాముండు లోకముతోడి పాటువాఁడు కాఁడు గావున వానికి విధముగా జూ బవసరమే లేదు. జయరామునికంటెను వానిభార్య నానికి సర్గుణములదొంతి యగుటచేతను నామె కున్నంత సోదరప్రేమ సాధారణముగ లోకమునం దెవరికి నుండక పోవుట చేతను నానకు యిటువెడలినతోడనే సుఖపడుకాలమువచ్చినదని మనమునమ్మవచ్చును. బలుఁడను కాపుసత్తువాఁడు మొదటినుండియు నానకు బరమభక్తుఁడు. అందుచే వాఁడయాదితముగ

దలితండ్రిలను గృహమును విడిచి నానకు వెంటఁబోయెను. పోయి యొక్కనాడైన సుఖాపక గురువుతోఁ గలసి యెన్నో యిడుమలఁ బడెను.

ఇల్లువిడిచి యెగురినకూయి కయముచేసి నానకు సుల్తానుపురము చేరెను. అక్కయి బావయి వానిని కడుఁబరచునొనమునొని మిక్కిలి గౌరవించి జయరాముఁడు మరఁదిజూచి నీవు నీయిచ్చనచ్చివచ్చు భగవద్భావముచేసికొనుచుఁ గూర్పుండవచ్చు, నీతోలికెవ్వరు రాగని స్పష్టముగ జెప్పెను. అంతటి యాదరము జూపినగుఱకు నానకు తనముప్ప బావలకుఁ గృతజ్ఞుఁడై వందనములుచేసి “చిరకాలము మీకు నేను భారముగానుండ” నని తనయాత్మగౌరవము వెల్లడిచుగుఱచు బలికెను. తనయునికి బావకు భారముగానుండునని తలంచి నానకు కథలుగాఁ బలుకలేదు. చెడిచెల్లెలింటికిఁ బోవుటకన్న స్నేహితునియింటికి బోవుటమందిదను సామెతను బట్టి పాలుపడక సోమరియై యక్కసామ్మగ దని యాత్మగౌరవముం జంపుకొనుట యనార్యకృత్యమని యెఱిగి యాతఁ డిల్లుపలికెను. ఆయూరు జేరినదిమొదలు నాన కేకో యద్యోగము సుపాదించుకొని సొంతపాలువలన బొట్టపోసుకొని తన సేవకుఁడుగు బయినిపోషింపవలయునని నిశ్చయించుకొనెను. నానకు పనిలోఁబ్రవేశించుటవిజయరామున కంతగానిష్టము లేకపోయినను దోబుల్బులసామ్మశినుట నానకున కిష్టములేదని గ్రహించి యట్టియాత్మగౌరవపరంపుట ముంచిదే యని భావించుటచేతను నానకున కెరురామట కిష్టము లేకపోవుట చేతను మరఁది యిట్టిప్రకారము పోవఁదలంచి యతఁడు పనికొఱకుఁ బ్రయత్నించెను. అప్పుడే దొలతఁబానులోడి పెట్టించిన ధాన్యపుగొట్టుమీఁద గుమాస్తా కావలసివచ్చెను.

ఆగనిలోఁ బ్రవేశించుటకు నానకు సమ్మతించెను. అంతకు మునుపు నానకు మందకొడిగఁ గూర్పుండి యెవ్వరితో మాటలాడక నెల్ల

వృషభ కరధ్యానముగ నుండుచువచ్చినందున నుద్యోగములోఁ బ్రవేశించిన తోడనే కొంతమాంద్యము వదలుననియు కొడుకు వ్యాపారములోఁ బ్రవేశించినాడని విని కాలుఁడు పరమానందమొంది తనయెడ గృతజ్ఞుడగుననియుఁ దలంచి జయరాముండు మరచి సంకల్పమును గొని యాడి యావాతఁ భార్యకెఱిగించెను. నానకి తమ్మునివాఁడఁ పతిముఖమునవిని బాలుఁడంత యాకస్మికముగ నెల్లమారిపోవునని విచారించి సోదరీగృహమునుండి గాలముబుచ్చుట కిష్టము లేక సోదరుఁడెల్లుతలంచెనేగాని స్థిరబుద్ధిగలిగి యామాటకు నిలువంబడి యుండఁడని భర్తతోఁ జెప్పి యంతట నిలువక తమ్మునిం బిలిచి “మాకు సీవభారము గానుండవు మాకుఁ గావలసిన పదార్థము లన్నియు నున్నవి గావున మనమా నిమిత్తము నీవీ పనిలోఁ బ్రవేశింప నక్కరలే”దని స్పష్టముగ జెప్పెను. ఎంత చెప్పినను నానకు తన యద్యమమును విడువనందున నానకి వాని యద్యమమున కొప్పుకొనియె. పిమ్మట సతీపతులిరువురుఁ జేరి గుడికొల్లవంటి సంసారబంధమును నానకు మెడకు తగిలించినచో నత డఁత్యాసక్తుడుగాకయుండునని వాని కచిరకాలమున వివాహముచేయ నిశ్చయించిరి. కొడు కుద్యోగములోఁ జేరినవాతఁ కాలుఁడు విని వణఁ నాతీతమైన యానందము నొంది కొడుకిక బాగుపడి తీరుననియు ముందెంతవాఁడో యగుననియు నూట లూరజూచెను.

నానకు విక్రమార్క శకము 1544 వ సం॥రం మాఖశుద్ధాష్టమి నాడు సుల్తాను పురముఁజేరి కొన్ని దినములలోనే యుద్యోగమున ప్రవేశించెను. దొలతుఖానులోడి క్రొత్తగుమస్తాచేతికి ధాన్యపు కొట్టు స్థాపించుకొని మొదట వేయి రూపాయలిచ్చెను. నానకుయొక్క పూర్వచాత్ర మెఱిగినవారు వాని స్వభావమున కంత విరుద్ధమైనపనిలోఁ నెల్లుప్రవేశింపగలిగెనో యని యచ్చెరువడఁ జూచిరి. మాయామర్కము లెఱుంగని బలుఁడను నానకు తాకికవ్యవహారములందుఁ

బ్రవేశించుచున్నవాడు గావున తన సాయ మంతటనుండి యక్కరలేద నుకొని స్వగ్రామమునకుఁ బోవుటకుఁ దనకు నెలవిమ్మని నానకునడి గెను. నానకు వాని వెంగలితనమునకుఁ జరునవ్వు నవ్వి యిట్లనియె. “ఓయీ! మోసపోకుము. నే నెట్లు కాదలచినవాడనో యట్లయి తీరుదును దానికి నాకు నశుమ నేదియు నడ్డము రాజాలదు. ప్రస్తుతము కాలక్షేపము నిమిత్తము కొన్నివార్లీ వనిఁ జేయబూనితినేకాని యిది నా పరమార్థము కాదు. నమయము వచ్చినప్పుడు మనమిద్దఱము గలిసియే పోవుదము. కావున నీవు నావద్దనేయుండుము.” అప్పులుకులు వినినతోడనే బలుని సందియములు తొలంగెను. తొలంగకపోయినను నానకు మీఁద వానికి మిక్కుటమగు ప్రేమ యుండుటచేత సతనికోరికప్రకారము వాడచ్చట నుండవలసినవాడే.

నానకు వ్యాపారము రెండునెలలు చేయునప్పటికి గుమారు నొక్కసారి యుద్యోగము చేయుచుండ జూడవలయునని యుబలాటపడి కాళుఁడు స్వగ్రామమున ముండ్లమీఁద నుండినట్లుండి యేమియు దోచక స్తూతపురమునకుఁ బోయెను. పోయి కొట్టుమీఁద కుదురుగాఁ గూర్చుండి వ్యాపారముచేయుచున్న కొడుకుంజూది పట్టబాలని సంతోష మొంది వ్యవహారమెట్లు జరుపుచున్నాడో తెలియఁగోరి కొడుకునా సినలెక్కలు పరీక్షించెను. పరీక్షింపగా వచ్చినలాభముతో నొక గవ్వయైన నిలువయున్నట్లు వానికిగనబడలేదు. అయినను కాళుఁడు కొడుకు నేమియుననక కాలక్రమమున నవియు జక్కబడునని తలచి ప్రస్తుతము కొడుకు కొట్టుమీఁదకు వేళకువచ్చి వ్యాపారముచేసి వేళ కింటికిఁ బోవుచున్నాడదియే చాలునని సంతోషించెను.

నానకీ జమరాములు నానకునకు వివాహము జేయ గృతనిశ్చయమై నట్లదివరకే చెప్పియున్నారముదా? జమరాముం డాసంకల్పము నెరవేరువఱకు సరిగ గుడువక నిద్రింపక చుట్టుప్రక్కల గ్రామము

లకఁ దడిమన్న పొడిమన్నగునట్లు దిరిగి ప్రయత్నించెను. అట్లు ప్రయత్నించుచుండ నొక గ్రామమున మూఁగుడను నొక క్షత్రియునిచద్ద సాచిత్యయవ్వనయై వివాహయోగ్యుడు కన్య యొక తెయున్నదని వానికిఁ జెలిసెను. అల్లుడమాట మామకు నెఱిగింప కాఁకును మూఁగునితో వియ్యమంతుట కియ్యకొని ప్రధానముచేసికొని రమ్మని జయరామునితోఁ జెప్పెను. ప్రధానము యథావిధిగా జరిగెను. వివాహ ముహూర్తము నిశ్చయింపబడెను. కాఁకు పెండ్లి పనులను జేయుంప స్వగ్రామమునకుఁ బోయెను. ప్రధానమైన యొక మాసమునకు జయరాముని వద్దకు కొందఱుపోయి నానకుఁగానృపుకొట్టు సంబంధముగు లాభమును మూలభనమును సాధువులకు సన్యాసులకు నిచ్చవచ్చినట్లు దోచిపెట్టి పాడుచేయుచున్నాడనియుఁ దానివలన బావమరదుల కిద్దరకు సహాయము వాటిల్లుననియుఁ జెప్పిరి. ఆమాటలు విని జయరాముడు తన ప్రాణముమీఁదికి వచ్చునని భయపడి కర్తవ్యమేమని భార్యనడుగ నామెనుగని తెఱగున భీతిల్లక తన తమ్ముడు లోకన్యవహార మొనఁగనివాఁడు కాడనియు సతఁడెఱకర్మాత్ముడైనను నీతిసూపన్నుడగుటచే నితరుల భనము చేతికివచ్చినట్లు వచ్చుచేరుడనియు దృఢముగ జెప్పి వానివెరపు తీర్పుటకుఁ దమ్ముని బిలువనంపి క్షేమముడిగి యిష్టానోష్ఠి కొంత సేపు నడపెను. అదియే ముచిసను ముని జయరాముఁడు విషయముతోడను శాంతముతోడను మరదిం బలుకరించి యంగడి న్యవహార మేరీతిం జరుగుచున్నది లాభనష్టము లెఱున్నవని యడిగెను. నానకు బావ నోటనుండి యప్పలుకులు వెడలినతోడనే కంఠస్వరమునుబట్టియు ముఖలక్షణమునుబట్టియు వానికిఁ దగమీఁద నేనో యనుమానము కలిగినదని గ్రహించి తన్నొక రనుమానంతుట కిష్టపడక తనకరుపరాధత్వమును వెల్లడిచేసికొనదలచి తత్త ణము లెక్కలు పరీక్ష చేయుమని బావను కోరెను. నానకియు వాని మాటనే యనుసరించుటచే జయరాముడు

వాని లెక్కలు శోధించెను. ఏమి చెప్పునును లెక్కలుమాడగా పెట్టు బడిసొమ్ము దొలతుఖానుగారి లాభము నిలువముండుటయేగాక నానకు నకు మూడువందల యిరువది రూపాయలు రావలసి యుండెను. అదిచూచి యక్కయు బావయు మిక్కిలి యానందము నొందిరి. కాని తన మరి యాదయఁ దన న్యాయబుద్ధియు బాటింపక నిష్కారణముగ వారు తన మీఁద ననుమానము నొందినందుకు నానకు మిక్కిలి మెచ్చుకొని మనఃభేదమానొంది వ్యాపారము మాని సోపలయునని తలంచెను. కాని సోదరీభావుకలు చాల బలవంతము చేయుటచేతను వారి మాట గౌరవింపవలయునని బలుఁడు ప్రార్థింపటచేతను నిలువవలసి వచ్చెను. దొలతుఖాను వాని సత్యసంధతకు మెచ్చి పెట్టుబడినిమిత్తము రెండువేల రూపాయల నిచ్చెను. కొట్టు క్రమిషముగ వృద్ధిపొందెను. నెలనెలకు రాబడి హెచ్చెను. ఈవృద్ధికి నానకు మిక్కిలి సంతోషింపఁ జొచ్చెను. కాని యాసంతోషము ధనలాభము వచ్చుచున్నదనికాదు. మరేమనిన సత్పురుషులకు సాధువులకు సన్యాసులకు దీనులకు దైవభక్తులకు సహాయముచేసి తన జన్మము సఫలము చేసికొనవచ్చునని యతఁ డాయుద్యోగమునం దంతకాలముండెను. నానకుయొక్కయాత్మ జలమం దుండియు జలసంకర్షము లేని తామరపూవునాటిని గదా !

తృతీయాధ్యాయము.

నానకునకు నానాటికి వ్యవహారములో లాభనుధికముగ వచ్చెను వచ్చిన లాభముతయు నతఁడు మునుపటికంటె నెక్కువగ దైవభక్తులకు దీనులకు దానము చేయఁబడెను. అందుచేత గ్రామములోని జనులందఱు వానివలననముండున్చి తమలో దారు చెప్పుకొన నారంభించిరి. కొందఱతని చూచార్యమును మెచ్చుకొనిరి. మఱి కొంద

అశని వితరణమునకు వివరీతార్థములను గల్పించి నిందింపసాగిరి. లోకులు ఘరమాన్ధము నరకు పనినంతయు నమ్మువారగుటచే నానకు యజమానుని ధనమంతయు యధేచ్ఛముగ వమ్ముసేయుచున్నాడని యభిప్రాయపడిరి. యజమానుని ధనమే యుచ్చరచ్చియు వ్యయము సేగుకపోయిన పక్షమున నిర్దలు నుచున్నవగు గావలసిన కర్షులే గాక సన్యాసులకు బిచ్చగాండ్రుల దోచిపెట్టవలె ననికెక్కడినుండి సామ్యునచ్చినదని లోకులు పలుకఁజొచ్చిరి. ఆపక్షమున లోకులు నిశ్చయముగా దురభిప్రాయపడిరి. ఏలయన నానకునకు వాని శిష్యుడగు బలుకుడు గావలసినభోజనపదార్థముల నిడుత్తమగు వ్యయము మిక్కిలి స్వల్పము. నానకు వేదాంతియగుటచే గేవల ముదరపోషణ మే శ్రధానకార్యముగఁ జేసికొనక యేకతీనినను చినము వెల్చిపోవునని సామాన్యులు భజించు నస్తువులనే యుపయోగించుచు వచ్చెను. గంజి యన్నమొత్తో వానికి జ.చభక్ష్యపరమాన్నములు నంతే మధురాహారములు గ్రహించి తన పొట్టనింపి కండ్లు మెరుకుకంటె సామ్యుమితముగా వానికొని మిగిలినసామ్యు సప్తివియోగముం జేయుట యిహపరసాధనమని యతుడు నమ్మి జాగ్రత్తతో నుండెను. అట్టి మహానుభావులు తిండిపోతులుగా నుండరుగదా. ఆతఁడు చేయు దానములు మెరమెచ్చుల దానములుగాక యపాత్రీదానములుగాక వేదలకు భగవద్భిస్తులకు నీయఁబడిన సత్పాత్రదానము లయ్యెను. గ్రామవాసులలో ననేకులు నానకు చేయు వ్యయములఁగూర్చి యత్యుభతముగాఁ జెప్పుకొనుచుండుట నిని, జయరాముఁడు లోకులనూటలే నిశ్చయము త్రైవక్ష్యమున నహుతి నానకును దూషించుటయే గాక తనకుఁగూడ మహాపకారము చేయుచు భయపడి మరచి నడుగుట కష్టములేక నందే హించుచుండెను. నానకును లోకుల గోలవిని బాపమనస్సు సంశయాకలితమైనదని తెలిసికొని తనచరిత్రము నిర్దుష్టమని వెల్లడిచేయుటకును,

నిందాకోపకులకు బుద్ధిచెప్పుటకును, బావనుబిలిచి మునుకుటియట్లే తనలెక్కలఁ బరీక్షింపుమని కోరెను. జయరాముఁడు తనమనస్సుతో ననుమానముగా నున్నట్లు నానకునకుఁ దెలియుట కిష్టములేని వాడయి యంగడిలో నేదోలోపమున్నదని మాత్రము మనస్సులో సభిప్రాయ పడి లెక్కలు పరీక్షించుమని కోరినమాత్రముననే యంగడికిఁబోని నానకును నవాబువద్దకు తీసుకొనిపోయి యాతని దరిశనముచేసి లెక్క పరీక్షింపుమని కోరెను. నవాబు వానిమాటలువిని నానకును తన యెదుటికి పిలిచి పేరేమియుండిగి పేరు దెలిసికొన్నపిదప జయరాముని వంక తిరిగి వీరికి వివాహముయినదాయని యడిగెను. వివాహము కాలే దని జయరాముఁడు ప్రత్యుత్తరముఁజెప్ప విని నవాబు “అదిగో అదే గారణము వివాహము కాకపోవుడచేతనే యతఁడు మాసాన్నిట్లు పాడు చేయుచున్నాఁడు. నీవు నాస్వభావ మెఱుంగుచువుగదా. లెక్కలు సరి గా నుండనిపక్షమున మీగతి యేమగునో చూచుకొనం” డని కఠినోక్తులు జులికెను. నానకు వానికతోరభాషణము లాలకించి యిచుకేరి వెఱపునొందక “లెక్కలు చూపినపిదప మీ బుద్ధియు వచ్చినట్లు చేయ వచ్చును లె” డని నిలకఁద్యముగఁ బడులుచెప్పెను. తనయంతవాని యెదుట నానకు నిర్భయముగా నిలకఁద్యముగా నిశ్చలముగా నట్లు ప్రత్యుత్తరము చెప్పుట చేత నవాబునకు మితిహీన కోపమువచ్చెను. ఆకోపము పైకి స్ఫుటముగాకముందే జయరాముఁడు వానిముఖలక్షణముల గనిపెట్టి మిక్కిలి వినయముగా చేతులుజోడించి “నానకు గొప్ప వారి దరిశనము లెన్నఁడు చేయని వల్లెటూరు వాడగుటచేత మర్యాదలు తెలియక యట్లు వదించినేకాని యచుమానింపఁ దలంచుకొన లేదనియుఁ దనయం దేదోషమును లేదని నమ్మి యతనిస్వప్నముగాఁ బలుక సాహసింపెననియుఁ బ్రథమ దోషమగుటచే త్తమియింపఁదగు” ననియుఁ బలులెఱుంగుల ప్రార్థించెను.

ఆవేడికోలు విని దయాళువయి నవాబు తనకోటలోనున్న యదురావను మంచి లెక్కగానిని పిలిపించి యంగడిలెక్కలు శోధింపు మని యానతిచ్చెను. యదురావు మిక్కిలి జాగరూకతతో నైదుదినము లు లెక్కలు పరీక్షించెను. నవాబుపెట్టిన పెట్టుబడియు దానిమీఁద వానికి రావలసిన లాభమునుగాక 321 రూపాయలు కొట్టులో నిలవ యున్నట్లు లీపరీక్షవలన దేలెను. నానకు తననిమిత్తము దానధర్మముల నిమిత్తము వ్యయముచేయగా సతనివంతు మిగిలినసొమ్మిది. అదిచూచి జయరాముఁడు మానప్రాణములు దక్కినవని మిక్కిలి సంతోషించి మరునాడు నవాబు దరిశనమునకుఁ బోయెను. అదివఱకే యదురావు వలన లెక్కల పరీక్షనుగూర్చి నవాబు వినియున్నందున జయరాముని జూచి యతఁడు “నీమరణిమీఁద నీవిధముగా వాడుకలు కలుగుటకు కారణమే”మని యడిగెను. అనవుడు జయరాముఁడెట్లనియె. “లోకము లో నెంతమంచివారికయినను శత్రువులుండక మానరుగదా. అట్లే మా నానకుమీఁదకూడ గిట్టనివారు కొందఱున్నారు. ఇదియంతయు నామ హాత్ముల స్వప్నియేకాని మావాని లోపమేమియు లేదు” పరీక్షానంత రమున నవాబు నానకుమీఁద నెక్కువ విశ్వాసముఁ గలవాఁడై మునుపిచ్చిన సొమ్మునకుఁ దోడుగ పెట్టుబడికింద మరిమూడుపేల రూ పాయల నిచ్చి వ్యాపారము నెక్కుఁడుగ సాగించుమని చెప్పెను. నాన కు నిర్దోషియని తెలిసినప్పుడు జయరాముఁడు వానిభార్యయు నొందిన యానఁద మింతింతయని వర్షింప నలవికాదు. ఆపరీక్షవలన నవాబునకు నానకుమీఁద నమ్మిక పొడముటయేగాక జయరామునిమీఁదకూడ నధిక గౌరవము గలిగెను. కుటుంబమువిడిచిన కోడెత్రాచుననుకొన్నది పూలదండమయినట్లు బావమరుసులనిద్దరివయి కలిగి వారించెరువఁదలఁ చిన నవాబు వరమాప్తుఁడగుటచే నానకుమీఁద నిందలుమోపిన శత్రు వులు సిగ్గుపడి నోళ్లు మూసికొనవలసిన వారైరి. నానకు మేలునే

గోరునట్టి బరమమిత్రులు సంతోషపరవశులైరి. తనకుమారుడు బుద్ధి హీనుడనియు జల్లిగవ్వయైన నార్జింపలేడనియు, గొరమాలినవాడనియుఁ దలచి వాని నింటనుండి వెడలనడపిన కాళుడు పుత్రుని మిత వ్యయము నిర్దోషితవ్యము నవాబునకు వానిపై దయగలుగుట మొనలగు వార్తలు విన్నప్పుడు పొందిన సంతోష మనుభవైకవేద్య మేగాని చర్మన కసాధ్యము. మొనటినుండియు నానకు మహాత్ముడగునని నమ్ముచుండిన రాయబులారు దానినివిని యెంతో సంతోషించెను.

ఒకనాడు సాయంకాలము జయరాముడు భార్యయు నానకును గూర్చి మాటలాడుకొను చుండుసంతలో సతఁడేవచ్చి వ్యాపారములో తనవంతువచ్చిన లాభపుసామ్మ దెచ్చి దాఁచుడని వారించేతికిచ్చెను. అక్కడకుఁ దమ్మునిమీఁద ననుమానమెన్నఁచును లేకపోయినను బోకులుచేసిన నిరాశనిందల కామె మనఃభేదమునొంది పరీక్షానంతరమున నిష్కళంకుడై వచ్చినసోదరుని బహువిధముల గారవించెను.

నానకుఁ గుణవంతుడై ధనసంపాదకుం డగుటచేత స్వకుటుంబ భారము నహింపగలడు. కావున వానికి వివాహము శీఘ్రముగఁ జేయుట యుచితమని సోదరీ భావుకలు తొందరపడిరి అయియుఁగాక సంసారబంధమునందు వానిని ప్రవేశపెట్టినచో సతఁడందే తల్పుల్కొని యన్య విషయమునుండి మనస్సు మరల్చి బాగుపడునని వాఁచెడి యీవఱకే వానికొక సంబంధము కుదిర్చిరని మన మెఱుఁగుదుముగదా. జయరాముడు నానకునకుఁ బిల్ల నీయఁదలఁచిన మూఱునిపేర ముహూర్తనిశ్చయము చేయుమని జాబులువ్రాసెనుగాని మూలుఁడు వివాహమునకుఁ గావలసిన సంబారములు తనకు నమకూడలేదని కొంతయాలస్యముఁ జేసి యెట్టకేలకు భాద్రపద బహుళ సప్తమిదినమున సుముహూర్తము నిశ్చయించి వివాహమునకుం దరలి రమ్మని వ్రాసెను. కాలుఁడు సకుటుంబ

బహిరవారముగా సుల్తానుపురమునకుఁ బోయి యటనుండి పెండ్లికొడుకు ను జయరాముఁడు మొదలగు చుట్టములను దోడుకొని తరలిపోయెను. వియ్యంకుఁడు వియ్యాలవారిని దనస్థితికిఁ దగినట్లు శౌరవించెను. వివాహ మహోత్సవము మూడుదినములు జరిగెను. నాలవనాఁడు కాలుఁడు పెండ్లికూతురును వెంటఁ జెట్టుకొని సహిరవారముగ బయలుదేరి సుఖముగ సుల్తానుపురముఁ జేరెను.

పెండ్లికూతురుపేరు సల్లఖ. అత్తవారెందుచేతనో తల్లిదండ్రులు పెట్టిన పేరంబిలువక చూనియని యామెను బిలుచుచువచ్చిరి. సుల్తానుపురమునకు వచ్చినపిదప కాలుఁడు కొడుకునుం గోడలిని స్వగ్రామమునకుఁ దోడ్కొనిపోవఁదలఁచెను. తాల్వెండిగ్రామమునకుఁ బోవుటకు నానకున కిష్టములేదు. ఆకారణముచేత జయరాముఁడు నానకియుఁ దాని కంగీకరింపరైరి. కాని కొందఱు పెద్దలు నానకుయొక్క తల్లి వివాహమునకుం రానందున కొడుకుంగోడలు కాపురముచేయునుండ నామెకన్నులు చల్లగ చూడనోరుననియు నొక్కనెలయైన నామెకడనుండుట యుచితమనియు నుపదేశించిరి. ఆయుపదేశముం బట్టియుఁ దల్లిమీఁదగలశౌరవముం బట్టియు నానకు స్వగ్రామమునకుఁ బోవనిష్టపడి భార్యాసమేతుడై తండ్రితోఁ గూడ జనియెను. అతఁడు వచ్చువఱకు నంగడివని బలుఁడు చూచుటకొప్పుకొనెను. వివాహ దీక్షితుడై కళ్యాణవేషముతోనున్న కుమారుఁడు ధర్మపత్నీసమేతుడై తల్లిపాదములకు నమస్కరింప, త్రిప్తాదేవి కొడుకుం గోడలిఁ గొనిగిలించుకొని యానందబాష్పములనియెడి ముత్యాల సేసలు వారిపైఁ జల్లెను. నానకు రాకవిని చుట్టములు నెచ్చెలులు వదిలితులు వాని జూడవచ్చి యతఁడు మంచివృత్తిలోఁ బ్రవేశించినందుకు ధనము సంపాదించుచున్నందుకుఁ జాల సంతసించి కొనియాడిరి. కొడుకక్కడనున్న నెల దినములలోఁ దండ్రి సహజముగఁ గఠినుడయ్యు మరల నేమి సాహసము పుట్టునో యను భయము

న నేమియుననక పడుచునడుచు నెవరితోనో యన్నట్లు “ధనము సంపాదించుట చదివె. ధనము లేనివారి నెవరు జూడరు. దుస్సహవాసమును చేయఁ గూడ”దనుచు నెమ్మదిగఁ గాలము వెళ్ళబుచ్చెను. ఆమాసము ముగిసిపిదప నానకు భార్యాసమేతుడై సుల్తానుపురమునకుఁ బోయి యెప్పటియట్ల తనవనియొక బ్రవేశించెను. పుట్టినింటివారు చూసిదేవిని మరల స్వల్పకాలములోనే బంపుచుమని చెప్పి తీసికొనిపోయిరి.

చతుర్థాధ్యాయము.

ఇరువది యేండ్లయిన నిండకముందే నానకు గృహస్థుడయి సుసారభారము వహించెను. కాని యాపెండ్లి వానిజీవనము సుఖాస్పదముగఁ జేయుటకు మారు దృఢభాజనముగ జేసెను. చూసిదేవి కోపశీల గర్వసమేత. ఒరులపై నధికారముచేయ నిచ్చకలది. ఆమె జనకుండగు మూలుఁడు కాలునియచ్చు. వాక్సారుష్యమునందు ధనాశయంబు మనఃకాత్రియమునందు వియ్యంకు లొంపొందుటకు దీసిపోయె. చూసిదేవి తల్లి నానకు తల్లివంటిదిగాక భర్తగుణములకు వన్నె వెల్లుచు ననుకూల దాంపత్యమని లోకులు చెప్పుకొనునట్లు నడచెను.

అట్టి జునీ జుకుల కుద్భవించినందుచు చూసిదేవి తల్లిచాటు బిడ్డయు తండ్రిచాటు బిడ్డయు నయ్యెను. తల్లిదండ్రుల గుణములు ప్రతిబింబములట్లు బిడ్డలయందు గానబడుచుండునుగదా! తల్లి మంచిదికానపుడు తండ్రి మంచివాడగుటయో తండ్రి యోగ్యుడగుటయో గానపుడు తల్లి యోగ్యురాలగుటయో తటస్థమనేని బిడ్డలొక వేళ సుగుణవంతులు కావచ్చును. భార్యాభర్తలిద్దఱు దుస్వభావులయినపుడు బిడ్డలు సాధుశీలురగుట యరిది. అయోగ్యులగు జననీజనకుల కుద్భవించినను బిడ్డలు జన్మించినది మొదలు సజ్జనులచేఁ బొంపబడుదురేని వారికి సన్మణము లభివడ

వచ్చును. అట్లుగాక యవివేకులగు మాతాపితలకుఁ బుట్టిన వారికడనే పెరిగిన బిడ్డలమాట వేరే చెప్పవలయునా! చూసిదేవి గయ్యాశ్రితసమున దల్లిదండ్రులను బోలినాదున బ్రతికినము మగఁడు గృహమునకు వచ్చి నప్పుడు పిల్లమీఁదబెట్టి ఎలుకమీఁదబెట్టినఁబగుచు నిదిలే దదిలేదని కేకలువేయుచుండును. అంతతోఁబోక గృహకృత్యములకుఁగావలసిన సౌభారములు సరిగసమకూర్చుటలేదనియు సంపాదించిన ధనమంతయు బైరాగులకు బాహాజీలకుఁ బెట్టినంసారముగల్గుచేయుచున్నవాడనియు, నుదయాస్తమయములు మగనిని సాదించుచుండును. సంపాదించిన ధనములోఁ జిల్లిగవ్వయైనవెచ్చబెట్టకతనయిచ్చనచ్చినట్లువ్యయముచేయుటకు దనయధీనముజేయుమని పోరుచుండును. తానెంతపోరువెట్టినను భర్త తనమాట రవ్వంతయు లక్ష్యము సేయనందున నామె తనవలెము నెగ్గియకొనుటకుఁ బలుమాట తల్లిదండ్రులకు దనకష్టములఁబేర్పరచుచుని వర్తమాన మంపుచుండెను. హుళుట మేతడవుగ వానియత్తమాను చిరువురు కూతురు మిక్కిలి కష్టపడుదున్నదనుకొని యాచిని యింటకివచ్చి తనకూతురమ్మ కష్టమాలు బడుచున్నదని కల్పబాల్లి యేప్పులేక్కి “యెన్నఁడు బుద్ధిబెచ్చుకొని బాగుపడుకవు నాయనా” యని యల్లునిమీఁదబడి రక్కసులవలె వానిని బాధింపఁడుననిచ్చిరి. సహజముగ శాంతిశీలఁడగు నాక్వారుష్యునిన్న మిక్కిలి యసహ్యపడుచు నిరంతరము ముఠాఘాతినే గోరునానకు, ఆలిపోరునకు దోడుగ నత్తమామల పోరుగూడ సంభవించుటచే మనస్థిమితము లేనివాడై చాల దుఃఖపడుచు వచ్చెను ఒకప్పుడత్తమామల పోరుబడలేక హూయిట నన్నవస్త్రములను లోపము లేదు కదాయని యడుగుచుండును. ఆకులుకుల కత్తమామలు మిక్కిలి కినిసి “అన్నవస్త్రములున్న చాలునా మనస్థిమియు నక్కఱలేవా! నగలుండవలె నాకములుండవలె సంసారము చేయుచున్నపుడెన్నో యుండవలెను కాలునొచ్చిన చేయినొచ్చిన నింటగూర్చుని సుఖముగ తినుటకు గొంత

సొమ్మనిలువ యుండనక్కఱ లేదా! నీసొమ్ముదినుచున్న గోసాయిలు సన్యాసులు నీకావత్సమయమున నక్కఱకువత్తురని తలంచుచున్నాడవు కాబోలు. పాపమేమియు నెఱుంగని మాపిల్ల యట్టియావత్సమయము వచ్చినచో నిష్కారణముగ గంగలో దిగవలయు” నని నిశ్చయముగ బలుకుచు వచ్చిరి. కర్ణకతోరములగు నవ్వులుకులు వినినవ్వులు నానకు మనస్సు మిక్కిలిభేదమునొంది “మాయూకి మాయత్త వానియూకి నిశ్చయము దూరముకంటె బదిరెట్లుదూరముండిన బాగుండునుగదా! దూరముండిన పక్షమున వీరు తఱచుగవచ్చి నన్ను బాధింపకుండుదుగదా” యని తలంచుచుండును. అల్లునియూకి మామయూకి దూరముండుట మంచి దనియే కాబోలు శాస్త్రకారకులుసయితము “గృహస్థులు పుత్రికలను దూరప్రదేశములనుండుపడుచువారి కీయవలయు”నని శాసించిరి. నానకు నకు గృహము సుఖప్రదమగుటకు మారు దుఃఖభాజన మయినందున సతఁ డింటుండునప్పుడు ముండకంపమీఁద నుండినట్లుండి మెతుకులునోట వేసుకొని యావలకుఁబోవుచుండును. సోదరీగృహమునకుఁబోవఁదలచిన వానియత్త యామెయింటికిఁగూడ బోయి యల్లునిమీఁద విధినిరాముము లేక నేరములు చెప్పుచువచ్చెను. నానకి సాధుశీల యగుటచే దనసోదరుడు యోగ్యుడని యామె యెఱింగియుండియు నా గయ్యాభిగంప నోటికి వెరచి యేమియు ననక యూరకుండెను.

వేయిమంది పడుచు పడఁతులైనను నానకి యత్తగారియెగుట నిలువలేదు. అట్టి యామెయెగుట పరమసాధ్వియగు నానకి నిలిచి యే మిప్రతిఘటింపఁగలదు. స్వగృహమునందుగాని సోదరీగృహమందుగాని యిందుకేయి మనశ్శాంతినొందుటకు వీలులేక నానకు దుకాణమే యిల్లుచేసికొని దినమునం చెనిమిది జాములలోఁ జాలభాగ మక్కడనే గడుపుచు వచ్చెను. అతనికి బలుండు సహాయుండు బలున కఠండు సహాయుండు. అతఁడొంటిగ గూర్చున్నప్పుడు మనసులో సనేకాలోచన లొక

దాని పొబడి నొకటి తోడచుండును. భార్య దుఃఖహేతువు సంసారము దుఃఖహేతువని పెద్దలు చెప్పెడుమాటలు వానికి జ్ఞానికిరాగా నతడు మాటిమాటికి మెడకు గుదికట్టముగలిగి సంకిలియునగు నీవివాహమేల చేసికొంటినిని విచారించుచు దృఢమైన యాబంధమును తెంపుటకుసమమును నిశ్చించుచుండెను. అట్లు నిశ్చించుచుండగానే యనేకసంవత్సరములు గడచెను. అతనికిప్పటికి ముప్పదియొకవయోలు. వివాహమైనను నామె సంవత్సరములాయెను. అతనికిద్దఱుకుమారులు జన్మించిరి. అతని ముప్పది రెండవయేట మొదటికుమారుడు పుట్టెను. ఆకుమారునిపేరు శ్రీచంద్రుడు. మఱి నాలుగేడలకనగా ముప్పది యొకవయోట రెండవకుమారుడు జన్మించెను. అతనిపేరు లక్ష్మణుడు. అట్టి యౌవనలో నానకు జీవితమును గొప్పచూ ర్పికటిజరగెను. ఆమార్పువానిని సంపూర్ణముగ మార్చివేసెను. భార్యబాధమే త్యజింప నలవిగానిది. అట్టియెడ సంతానముచేత ముగియఁ దృఢమైన యాబంధమును నానకు శృంగప్రాయముగ ఛేదించగలడని లోకులెప్పుడు దలంపలేదు. వానికత్తులు మిత్రులుగూడ నానకు సంసారబాధములందగులుకొన్నాడు. వాని బ్రహ్మవిద్యయంతయు నడుగంటినదని బహిరంగముగ ననుకొనుచుండిరి. అట్టిసమయమున నానకు సర్వసంగ పరిత్యాగియై యెల్లవారల సమ్మత మొదజేసెను. రెండవ కుమారుడు పుట్టినయొక ముసములకు నానకొకనాడొకచోట నొంటిగ గూర్చుండి దీర్ఘాశ్వాసము చేయుచుండ వానివద్దకొక ఖరీదు వచ్చెను. ఇరువురు గొంతసేపు భగద్విషయకమైనచర్చచేసిరి. ఆసంభాషణము ముగిసినవెనుక ఖరీదు నానకుతో నిట్లనియెనట. “నానకూ! నీవు చేయుచున్న పనియేమి? నీజీవితముయొక్క వరమార్గమిదియేనా? నీవు చేయవలసిన యుత్కృష్టకార్యమునకు నీవిప్పుడు గడుపుచున్న దేహయాత్ర యరుకూలమై యున్నదో లేదో చూచుకొనుచున్నావా?” ఆపలుకులు నానకు మన

స్సూనిఁడ నెంతో పనిచేసివానిని విరక్తిమాగమునకుఁద్రిప్పెను. త్రిప్పటయు నతఁడు షకీసుతో నిట్లనియెనట. “భగవంతుఁడంతయు సరిగా వచ్చునట్లు నడపించును” అపలుకులు పలుకునప్పుడు నానకు మనసారా నేదోచేయుటకుఁ గృతనిశ్చయింపజేసి కనబడెను. అదిగ్రహించి షకీసు సంతసించి తనదారిం బోయెను.

అషకీసుతోఁ బ్రసంగమాజగిన మొదలిమిడిమానముల కొకనాఁడు తెల్లవారుజామున నానకు దాపుననున్న యోటి కెప్పటికుట్ల స్నానము నకుఁబోయి పోగి గృహమునకు రాక యదృశ్యుడయ్యెను. అతని యదృశ్యత యాలుబిడ్డలకు సోదరభావుకలకు బాలభయముగలిగింప వారు వానినిమిత్తము గ్రామము పొలిమేరలు వెదికిరి. కాని యతఁడెందుఁ గానబడఁడయ్యె. ఆయనను గనిపెట్టి వానికి గిట్టనివారు నానకు నవాబు సొమ్ము హాళించి యాపదవచ్చునను భయమున నెక్కడికో పారిపోయెననియు గడసువాడగుటచేత స్త్రీచేసెననియు ననువాదములు వేయఁబొచ్చిరి. అట్లు పగతుకు చెప్పుకొనుచుండ నేమికారణముననో మరల నానకు మూడవనాడు స్వగ్రామమునకుఁ బోయెను. అతనింజూచి నిరాపనిదలు మోసిన కుశ్చితస్వభావులు తమకలుగులు కల్లలయ్యెనని తలవంచుకొనిరి. నానకు చిన్న గోవిందాత్రను పెట్టుకొని దిగింబగుడపై యుండె. స్వగృహమునునకుగాని సోదరగృహంబునకుగాని యతఁడుపోవక యూరకనిందను దిరుగఁజొచ్చె గ్రామవాసులు వానిచున్నగతుగొని “వాగ్ధిమతిలేదు పిచ్చియెత్తినదని కొందఱు దయ్యమేదోపట్టి యట్లు వేధించుచున్నదని కొందఱు బలుకఁజొచ్చిరి. నానకు హఠాత్తుగ నదృశ్యుడయ్యెనని విని నవాబు వానికిఁ బూటకుండగు జయరామునింబలు పింది లెక్కలు పదిక్షచేయింపునుని యానతిచ్చెను. జయరాముడు నానకును గూడ వెంటబెట్టుకొని నవాబువద్దకుఁబోయెను. లెక్కలు మూడవసారి పరిశ్లేషింపజెను. కాని కడచిన రెండుసార్లవలెనే నానకు నిర్భో

గించెను. నానకు వానివలుకులు విని యిట్లని యారడించె. “ప్రపంచ మంతయు సజ్జానాంధకారమున మునిగి యున్నది. ఇప్పుడు లోకము మనల నిరసించినను ముందుముందు పశ్చాత్తాపముతోడను వినయము తోడను, మన మాటల నాకర్ణించును.” ఈశ్వరునియందుఁ గాఢముగ మనస్సు నిలిపిన వరమభాగవతోత్తముని మనోధైర్య మెట్లుండునో చూచితిరా? లోకము తనమాట నిరాకరింపక వినయముతో వినుమని వానియంతరాత్మ విస్పష్టముగ వానికిఁ జెప్పెను. భగవద్భక్తులకు సామాన్యమనుష్యులకు గల ముఖ్యభేద మిదియే అనంతరము నానకు కొంచెము యోచించి సుల్తానుపురమునకు సమీపమందున్న యొక గ్రామములో నొక వర్తకుడు పెళుసురూపునవాడు తాంబూరాలు చక్కగా చేయఁ గలఁడనియు వానికడకు బోయిన దొరకునియుఁ జెప్పి మర్దను నంపెను. మర్దనుడు బయలుదేరి నానాస్థలములు దిగి యామనుష్యుని నెల పుగానక మూడుదినములు దిరిగితిరిగి మిక్కిలి డప్పి యొక చెట్టుక్రింద గూర్చుండ వానివద్దకే పెళుసు వచ్చి యొక తాంబూరా యిచ్చెనట. మర్దనుడు దాని వెల యాయబోవ దాని నతఁడు పరిగ్రహింపక నానకు దర్శనము చేయింపుమని ప్రార్థించెను. మర్దనుడును వానిందోడ్తొని నానకునకు జూపి త దభీష్టుము దీర్చెను.

మర్దనుడు గానవిద్యలో నానాకీవారి నుదరిని మించెనని చెప్పుచురు. తాంబూరా చెచ్చి స్మృతివేసి యతఁడు తుహినిరాకార్ తుహిని రాకార్ నానక్ బుదాతేరా యను పల్లవిగల కృతి పాడెను. పాడిన తోడనే నానకు భక్తిరసవరవతుఁడై యొకలెఱుంగక పడియెను. మర్దనునకు గానమునం దధికవ్రజ్ఞ మొనట లేదనియు నానకు వరప్రసాద మునకు నిముసమున నట్టివ్రజ్ఞ వానికి గలిగినదనియుఁ గొందఁ ఆనుమన్నారు. కొందరు మర్దనునకు సహజముగా గానమున దధికవ్రజ్ఞగలదని చెప్పుదురు. నానకు మైమరచిపడుట మర్దనునియొక్క గానవ్రభావ

ముచేత గాక వాని హృదయముననున్న భక్తిగ్రసముచేతనే యని కొందఱు కలుకుదురు. ఈమాటయే కొంతవఱకు నిజమని తోచుచున్నది. భక్తిగ్రసములేని శుష్కహృదయుడు రాళ్ళ గరగించు పాటలు వినినను వరవశుడై మూర్ఛిల్లునా? సహజముగా హృదయము భక్తిపూరితమైన వృదు స్వల్పగానము సహితము వాని కుత్సాహము గలిగించును. అంతేకాని తా బురాకొయ్యలు నోటిపాటలు భక్తిలేని వానికి భక్తి సృష్టింపలేవు.

నానకు రెండుదినములు మూర్ఛావస్థలోనుండి మూడవనాడు కన్నుదెరచి చూచెను. గురువునకు మెలకువ వచ్చినతోడనే మర్దనుడు స్వగ్రామమునకుఁ బోవుటకు నెలవిన్నుని యడిగెను. నానకు కారణముఁ దెలియఁకోర మర్దనుఁ డిట్లనియె. “మీరు మూర్ఛనోయి రెండేసి దినము లీ ప్రకారముగా నున్నవత్తుమున నాపనియేమి కావలయును? అకలిచేత దాహముచేత నేను చచ్చిపోనా! కావున నన్ను బోనిండు.” శిష్యుని బేలమాటలు విని గురు విట్లనియె “నీయిష్టము వచ్చినట్లు చేరువచ్చును. నీవు స్వగ్రామమునకుఁబోయి సుఖించినను సంతోషమే నన్ను గనిపెట్టుకొని యున్నను సంతోషమే. ఉండఁదలఁతువేని యాకలిచేత దప్పిక చేత బాధపడవలసియుండును. నానకుతో నున్నవారికి నానకుతోపాటు కష్టములేగాని సుఖములు లభింపవు” మర్దనుఁ డా కలుకులు విని యేరుయుం బడులుచెక్కుక యెటుచేయుటకుం దోచక సంగిగ్ధమనస్కుడై యుండెను. అంతలో మర్దనుఁడు తన తమ్ముని విడిచి పోవదలంచుకొన్నాడని విని నానకి విచారమొంది మర్దనుని బిలిపించి పోవదలంచిన కారణమడిగి తమ్ముని విడిచిపోవదనియు సుల్తానుపురముగో నున్నంతకాలము తనయింటనే రెండుపూటలు భుజియింప వలసిన దనియు సోదరుడాయూరు విడిచిపోవునవ్వుడు వానిమెంట బోవలసినదని యీ ప్రమాణమున కగు ఖర్చులన్నియు తానే యిచ్చుకొనబూను ననియుఁ జెప్పి య

వృద్ధే రొండబట్టలు నిరువదిరూపాయలు వానికిచ్చెను అది పుచ్చుకొని మర్దనుడు వారు చెప్పినట్లే చేయుటకు వాగ్దానము చేసి మరల నానకు కడకుంబోయెను. మర్దనుడు కనబడకపోవుటచే నతడు స్వగ్రామమునకే బోయియుండవచ్చునని నానకు తలంచి వానిం జూచినతోడనే మరల నేలవచ్చితి వని యడిగెను. మర్దనుడు నానకీదేవి తన్ను బిలిపించి చెప్పినమాటలన్నియు వాని కెఱింగించెను. మర్దనుడు తన సోదరివద్దనుంచి వస్త్రములు గ్రహింపవచ్చునే కాని ధనము స్వీకరించుట యనుచితమని తలంచి నానకు వానివద్దనున్న ధనముఁ దీసికొని సోదరి వద్దకుఁ బోయి యామెధన మామెకిచ్చెను. ఆమె దానిని బుచ్చుకొనుట కిష్టము లేనిదయ్యు దమ్ముఁ డేమనుకొనునోయను భయమున మరల గ్రహించి గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించి తల్లిదండ్రులకు నాలుబిడ్డలకుఁ దనకు బావకు నత్తవాఁకి నెప్పటియట్లు సేత్రానందము గలుగజేయ దగునని వానిని బ్రార్థించెను. ఎన్నిచెప్పినను నానకు తనశ్రోవ విశువ నందున నానకీదేవి తమ్మునిం జూచి “నాకు నిన్నుఁ జూడవలయునని బుద్ధిపుట్టినప్పుడు నేను నీకు వర్తమాన మంపెదను. నీవు తక్షణము వచ్చి నన్నుఁజూచి పోవలయు” నని కోరెను. నానకు సోదరి కోరికను దప్పుక తీర్చుట కొడంబడెను.

పంచమాధ్యాయము.

అనంతరము నానకు కొంతకాల మచ్చటనుండి సోదరివద్ద బావ వద్ద సెలవుగైకొని లాహోరు మండలము నందలి యమ్నాబాదు కట్టణముకుఁ బయనమైపోయెను. సుల్తాను పురమునువిడిచిన యాగడియ మొదలుకొని యీకథానాయకుఁడు గురునానకు నామముతో వ్యవహరింపఁ బడుచువచ్చె. ఏలయన నాదినము ప్రారంభముగా నతఁడు తన

కాలమున సంఘమునందు కృబలియుండిన దురాచారమును వెలిపుచ్చి ఖండించుటకును క్రజలమనస్సులనుండి మూఢవిశ్వాసములను దొలగించుటకును సత్యమని తాను నమ్మినమతము స్వేచ్ఛగా లోకులకు బోధించుటకును సంకల్పించెను. ఏమనుష్యుడు తనబోధనలవలన మానవ కోటికి నీతి, యాత్మజ్ఞానము, మనోవికాసము గలిగించునో యతడే గురు శబ్దమున కర్హుడు. నానకు తనకుగలిగిన యాత్మజ్ఞానమును దోడిమానవులకు నెఱింగించుటకేగాక దైవధర్మములకు విరుద్ధములైన దురాచారములను సంఘమునుండి దూరముగఁ దోలుటకు నిర్మాళించుటకు సమకర్తృగావున నీతఁడు గురువిరుదము నందటకు దగినవాడు. అందుచేత నాశబ్దమతనియందు సార్థకమయ్యెను.

సుల్తానుపురమునుండి యమ్నాబాదుకుఁ బోవుట కేడుదినములు పట్టెను. ఈకట్టణమునకు నానకు వచ్చుటకు గారణమేమన నచ్చట దైవభక్తుఁడు సత్ప్రవర్తకుఁడు నగు వడ్లవాడొకఁ డుండెను. ఆతని జూచుటయే యీగురుని యభిలాష. ఆవడ్రంగి పేరు లల్లో. నానకు తత్పురము బ్రవేశించి సరిగ యావడ్రంగియింటికిఁ బోయెను. లల్లో నానకు మహాత్ముడని వినియుండెనేకాని యాతని దరిశన మదివఱ కెన్నఁడుఁ జేసియుండలేదు. తనగృహమున కనానూతనయరుదెంచిన పురుషుఁడు నానకే యని తెలిసికొని యావడ్రంగి మహానందభరితుడై వానినెంతయు గౌరవించెను. అతఁ డక్కడ కొన్ని నాళ్లుండి తనమతము బోధింప నారంభింప, నాపురజనులకు వానిమీఁద ననిష్ఠము పొడమెను. అనిష్టమేకాదు కేవల ద్వేషమే కలిగెను. అట్లు కలుగుట యాశ్చర్యముగాదు. ఏలయన నేమనుష్యుడైన మతవిషయమునగాని సంఘవిషయమునగాని, జ్యోతిషాదిశాస్త్రవిషయములగాని క్రొత్త సిద్ధాంతము బోధించినప్పుడును సిద్ధాంతము ప్రాతదైనను నూతనముగా నాచరణమునకు దెచ్చినప్పుడును లోకులు కాకులట్లు వానిం బొడిచి తల యెత్తుకొనసే

యక నిందించి బహిష్కరించి దండించి చేతనైనచో నిష్కారణముగ జూపివేయుదురు ప్రపంచముయొక్క పూర్వచరిత్రం జడివినవారి కందరకు నిది విధితమే. లోకులు క్రొత్తపద్ధాంతములలో నున్న యోగు బాగుల నరయరు. దానివలన మానవకోటికిఁ గల్గు లాభనష్టములను విచారించు. మునుపటియాచారములకు విరుద్ధముగ బోధించినవాడు సీతిమంతుడైనను సరే విద్యాసముగ్రుడ్డైనను సరే జ్ఞానరాసియైనను సరే యదియెల్ల లెక్కనేయక వానినెల్ల సిలుగులం బెట్టుదురు. ఈమాటల యాధార్యము సిరవరచుట కుదాహరణములు వేంవేలున్నవి. ఎందరో, పరమపవిత్రులు మలినచరిత్రలచేత సంహరింపబడిరి. ఎందరో విజ్ఞానవంతులు పరమమూర్ఖులచేత బాధింపబడిరి. ఎందరో శాస్త్రకారులు నిరక్షరకుత్సులచేత నిందింపబడిరి. అద్వైతమతోద్ధారకుండగు శ్రీశంకరాచార్యుడు మళయాళబ్రాహ్మణులచేత నెన్నియిడుమలఁ బడెనో మనము వినియుండలేదా ! ఆ మనలెల్ల మృతినొందినవృక్ష కులబ్రాహ్మణులు శవదహనమునకు సహాయముచేయక మిన్నకుండ శంకరుడు గొడ్డలితో మాతృదేహమును ఖండఖండములుగా జేసి మోసికొనిపోవుటకు వీలులేక తనదొడ్డిలోనే యగ్నిసంస్కారము చేసెనట. విశిష్టాద్వైతమతోద్ధారకుండగు రామానుజాచార్యుని చోళరాజు దేశమునుండి తరిమెనట. రామానుజుఁ డారాజు చనిపోవునఱకు ననగా వండ్రెడు సంవత్సరములు తనమతము స్వదేశమున బోధింప వీలులేక విదేశములఁ గాలక్షేమము చేసెను. ఏనుక్రీస్తువంటి సీతివంతుని బరమధర్మని సుగుణవంతుని వానిదేశీయులగు యూదులు నిర్హేతుకముగాఁ గొలత వేయింపలేదే. మతముమాట యటుండనిడు. బ్రహ్మశాస్త్రములలోఁ గ్రొత్తసంగతులు కనిపెట్టినవారికిఁ గూడ నిట్టి యవస్థలే సంభవించినవికదా ! “సూర్యుడు భూమిచుట్టు దిరుగుటలేదు. భూమియే సూర్యునిచుట్టుదిరుగుచున్న”దని కష్టపడి కనిపెట్టి యాసత్యము లోకమునకు వెల్లడించిన

దుకేకదా బ్రూనోయను కశ్మీరుఖండవాసుని వానిమకస్థులగు కైస్త్రపులు బ్రతికియుండగా వానిని నివ్వలలో బడవేసి చంపిరి. క్రొత్తదానిని లోకులు మొట్టమొదట నేవగించుట సహజము.

నానకు క్రొత్త సిద్ధాంత మేమియుఁ జెప్పకపోయినను వానిమతము కవిత్వమైన యార్థమతమైనను యానాటి దేశస్తులయాచారమునకు విరుద్ధముగ నుండుటచే వానిని క్రూరము జేర్చిచంపిరి. నానకు కరమశాంతుఁడైనను దత్పురజనులు వానినెగతాళిచేసి చప్పటలఁ జరచి యవమానించిరి. నానకునకు మర్దనునకుఁగూడ నక్కడనుండుట కిష్టము లేకపోయెను. గురుశిష్యులు తమతలంపు వ్రడుగి కెరిగిందిరి. అంతర్వర్తిముగ నేలబోవలసివచ్చెనని వడ్కింగి వారినడుగ నానకు, తన యనికి పురజనులకు బాధకరముగా నున్నందున వారికి మనోవ్యధకలిగిండుట కిష్టములేక తాను పోవలసివచ్చెనని ప్రత్యుత్తరమిచ్చి యీక్రిందివిధమున బలికెనట. “నే నూరకుంటినా నన్ను జ్ఞానములేని మొస్తండురు. మాటలాడితినా ప్రేలుచున్నాఁ డుదురు. కూర్చుంటినా యెవని కొఱకొ యేడ్చినట్లుయున్నాఁడుదురు. లేచిపోతినా నెత్తనిగుడ్డ వేసికొని పోయినాఁడుదురు. వినయము జూపితినా భయపడి లోఁబడినాఁడుదురు. నీజనుల నెట్లుమెప్పించవలయునో నే నెఱుంగను. భగవంతుఁడే నన్నిహవరముల రక్షించుగాక” “లోకో భిన్నరుచిః” యను సామెతను బట్టి మనుష్యుల మనస్సులు పరిపరివిధములుగ నుండును. ఒకనికి మిక్కిలి బాగున్నది మఱియొకనికితొయోగుగాఁ గానబడును. అందఱు మెప్పించుట మనుష్యమాత్రున కెవ్వనికి దరముగాదు. కావున లోకోచకారపారీణుడగు మనుష్యుఁడు తనకు సత్యమనిదోచిన దానిని లోకుల నిందల కుడుగక స్తోత్రిముల కుబ్బక దైవముఖముఁజూచి నిర్భయముగ జాటును. గురునానకు, తనయూరు విడిచిపోవుట కిష్టపడక లగ్లో మానముదినములు తనయింట నుండుమని వానిని బ్రోచెను. అతఁడు

మిక్కిలి భక్తిగలవాడగుటచేతను నానకు వానికోరిక నెవవేర్ప నియ్య
కొనెను. మర్దనుడు పురజనులుపెట్టు బాధలు కడలేకను క్రొత్తయూ
రులో మునుపటియట్లు ప్రొద్దుపోవకపోవుటచేతను స్వగ్రామము పోవ
దలంచి యజమానుని సెలవడిగెను. తన కాతిభ్యమిచ్చిన గృహస్థుడు
సామూన్యస్థితికలవాడైనందున నిరువుర కన్నమిడుట వానికి భారము
గా నుండునేమోయనియు, బోవదలచిన వాని నాకుగూడదనియు
నానకు మర్దుచనిపోక కనమతించి నెలదినములలో ననగా దా నాపు
రమువిడువకముందే రమ్మని చెప్పిపంపెను.

గురునానకు తత్పురమున నున్నపుడు సంకన్నుడు కలుకుంబడి
కలవాడు కులమున క్షత్రియుండునగు మాలికుభాగోనుచునతడు బ్రా
హ్మణులకు సంతర్పణము జేసినాడు. నానకునుగూడ విందునకు విలి
చెను. ఏమికారణముచేతనో నానకు విందునకు బోవలేదు. ఆసంకన్నుం
డది యనుమానముగా గ్రహించి నానకు దర్శనమునకుబోయి విందు
నకు రాకపోవుటచే దనకులిగిన యవమానమును మనస్తాపమును
బిట్టగ జెప్పకొనెను. అది విని నానకు భాగోనుచూచి యంతటి స్వల్పవి
షమమున కంతగా విచారించవలసిన యావశ్యకతలేదని చెప్పి వెనుక
విందారగింపనందుకు దోషపరిహారార్థముగా నర్పణతండ్రిచ్చి వస్తువులం
దినటకు వాగ్దానముచేసి భక్త్యులం దెమ్మని యడిగెను. భాగో సం
తుప్తహృదయుడై తత్తణము కొన్నిభక్త్యులం దెమ్మని సేవకున కాజ్ఞా
పించెను. అోడనే మిగుల రుచ్యములగు పదార్థములు పల్లెరములతో
వచ్చెను. అవి ముట్టకమునుపే నానకు ప్రక్కనునిలిచియున్న పేదవడ్రం
గినిచూచి యాయొంటిపదార్థముల గూడ తీసుకునిరమ్మని యాజ్ఞా
పించెను. అప్పుడు లల్లో మహాప్రసాదమని తనయింటనున్న నిసార
పదార్థములం గొన్నిటిని దెచ్చి గురుసమ్మఖమునం బెట్టె. పెట్టటము
గురువు రెండుపళ్ళెరములనుండి రెండువస్తువులు చెరియొక చేతం గ్రహి

చి వ్రేళ్ళతో నొక్కెనట. నొక్కెనతోడనే భాగో తెచ్చిన పదార్థములనుండి నెత్తురుబొట్టు పడెనట లల్లో సమస్పించిన పదార్థములనుండి తెల్లని పాలు గారెనట అట్లు కారుట యసంభవమగుటచే నీకథ విశ్వాసపాత్రముగాదు. కాకున్నను లోకుల కీకట్టుకథ కొంత నీతిని బోధింపవచ్చును. ఇందు మనము నేర్చుకొనవలసిన నీతి యిది. సుపన్నులు మోసిగిన్నెలతోడను బడిన కృత్యములతోడను దెచ్చియిచ్చు పంచభక్ష్య పరమాన్నంబులు వారి కస్వార్జితంబులు కావనియు, పొట్టగడువక దినమెల్ల జమటయాశ్చి పాటుకడు నిరుపేద లనేకుల బాధించి బలాత్కారముగాను మోసపుచ్చియు సుపన్నులు ధనము గ్రహించి వింగుల తామారగించి యొరులకు మెప్పునకై పెట్టుకురనియు, పాలుమాలక యొరుల వంచించక మేను దాచుకొనక పాటుకడి దారపుత్రుల నెట్టెటో బోషించుచు గౌరవముగఁ గాలక్షేపము చేయువాని గంజియన్నమే భాగ్యవంతుల పాయసాన్నములకంటె భక్ష్యములకంటె మహత్తులెక్కువ యాదరముతో నెక్కువకుదితో భుజితురనియు మన మెఱుంగవలయు.

భాగో తెచ్చిన పదార్థములనుండి నానకు నెత్తురు పిండినమాట నిస్సంశయముగా సత్యతయొక్కయైయుండును. గాని వాని తెచ్చిన యాహారమును దిన్నగ మెసవక వడంగియిడినకూడు నెక్కువయాదరించి సమగ్రమముగ భక్షించియుండుననుట సత్యమని మనమూహింపవచ్చును. ఇంతయిగాక గడుసువనమెఱుంగని వెంగలిజులను దోచికొను భాగ్యవంతులగు వాతయన్నముకంటె నీతిమంతులగు నిరుపేదల కూడు జ్ఞాప్యము, గ్రాహ్యమునని నానకు మొగమోటుమిలేక వానితో జెప్పియుండిన నుండవచ్చునని గూడ మన మూహింపవచ్చును. అయాదరణము నాధారము జేసికొని బుద్ధిమంతు లీకథను గల్పించి యుండురు. భాగ్యవంతుడై యెల్లవారలకు గౌరవనీయుడైయున్న భాగోతు నిరుపేద యుఁ దక్కువ వర్ణమువాఁడు నును వడ్డ్రాగి యుగం లల్లోయెరుల

యని తేలుటయేగాక యతని వంతు రు 760 లు రావలసియుండెను. వఱ్ఱానంతరము నవాబు నానకు న్యాయబుద్ధికి సంతోషించి మరల దనవద్ద నుండుమని యడిగెను. నానకు తన కుద్యోగ మక్కర లేదని తనకు రావలసిన ధనము పేదలకు బంచిపెట్టుమని చెప్పెను.

నానకు చాలకాలము గృహస్థుడై భార్యతోఁ గాపురముచేసి సంతానముంబడసి సంసారబంధములు మఱిత బిగిసినవెనుక వయసు కొంత ముదిరిన పిదప విరాగియై యాబిడ్డలవిడచి నిస్పృహుడై భగవద్భావనరాయణుడగుట జాలమని కాశ్చర్యము కలిగించుచు. కాని యిదాశ్చర్యవదవలసిన దేమియులేదు. ఏలయు నానకుయొక్క గృహస్థాశ్రమము వాని నుత్తమగతి నొందించునట్లే యుండెను. కాని యథోగతికిం దెచ్చునట్లులేదు. అతఁడు ప్రతిదినము జామురాత్రియుండగా మేల్కొని స్నానముజేసి పరిశుద్ధదేహముతోడను పరిశుద్ధమనస్సుతోడను భగవద్భావనము చేయుచుండును. భగవంతుఁడు దయాళుఁడు సత్యస్వరూపుఁడు పరిశుద్ధుఁడు నగుటచేత వాని నిర్మలమనస్సుతో భ్యానించి వారికందఱకు దయా సత్యశౌచములు తమ మంతట తామే వచ్చి కరతలామలకములై యుండెను. వారు సంసారమునందుండియు సంసారమున కతీతులు. మనసు వారి యధీనమున దుండుటచే నుండఁ దలచిన నింట నుండుదురు వెడలదలంచిన నిర్విచారముగ వెడలుదురు. అదియునుగాక న్యాయార్జితమగు సంత ద్రవ్యము దినువారి మనస్సు నిర్మలమై పవిత్రమైయుండును. నానకు ధాన్యపురుకాణమునా బ్రవేశించినది మొదలు న్యాయాజ్ఞతము స్వాజ్ఞతమునగు ధనమే తినుచుండుటఁజేసి వానిచిత్తము నిష్కలుషమైయుండె. మఱియు సతఁడు ద్రవ్యమును సంపాదించినప్పుడు భగవద్భక్తులకు స్వార్జితమునఁ జాల భాగము దానము చేయుచువచ్చెను. దాతయెల్లప్పుడు భగవంతునకు సమీపవర్తియై యుండునుగదా ! పూర్వోక్త విషయములంబట్టి నాన

కు సంసారముం దున్నపుడె మోహపాశబద్ధుడు గాఁడనియు, నిర్మలాం
తఃకరణముగలవాడనియు, బరమభక్తుడనియు, నిస్పృహగలవాడనియు
మనము గ్రహింపవచ్చును. అట్టి గుణములుండుటచేతనే విరక్తిదోచిన
తోడనే యతఁడు సంసారము నవలీలగ విడువగలిగెను.

మూఁగుడు తనయల్లుడు విరాగియైపోయెనని విని తద్దయు
విపాదముంది పిడుగడచినవాని చందమున తొలుదొల్త నిశ్చేష్టుఁ
డయ్యెను. తెలివి వచ్చినపిదప నతఁడు మహామహితుడై యల్లుడు దార
పుత్రులను నిరాధారులజేసి సవ్యసాచుట దుష్కార్యమనియు సంసార
నాశ హేతువనియు నభిప్రాయపడి యల్లుడు ద్యోగము సేయునపుడైన
నించుక ధనము నిలువచేయకపోవుటచేతను కూతుసంసారము బిడ్డలు
పాపలు గలిగి పెద్దదగుటచేతను దానిపోషణ మేవిధంబున జరుగ
గలదని బెంగపెట్టుకొనియె. తనకున్న సొత్తులోనుండి కూతున కేదేని
గొంత యియ్యవలయునన్న దనసంసారము దీపసిలిలోనే యుండెను.
నానకు మొదటినుండియు నెవ్వరితోమాటలాడక నొంటిగగూర్చుండి
వ్రజించుముమీద నసహ్యపడునట్లు గానబడుచు వచ్చెనుగాని యతఁ
డంతలో నంతపని చేయునని మామగా రెన్నడు స్వేక్షమందైన దలంప
లేదు. తలచినకొలది కూతురు యొక్కయు మనుమలయొక్కయు
నవస్థ విపాదము గలుగఁజేయ మూఁగుడు తనమాట యల్లుడు వినఁడని
యెఱింగి తనపురోహితుని గాంచి నానకుబుద్ధి వైరాగ్యమునుండి మర
ల్చి సంసారమువంక ద్విస్వమని యాచునను బతిమాలింపెను. ఆపురో
హితుడు వల్లెయని బతులుదేరి పోయి శ్మశానమునందు గూర్చిండి
యీశ్వరధ్యానము చేయుచున్న నానకునుగాంచి యాలుబిడ్డలను మల
మలమాడ్చి సన్దశించుట యనుచితమని యెన్నో తెఱంగుల వాని కుప
దేశించెను. కాని వానియనస్సు నిశ్చలమై యుండుటంజేసి పురోహితుఁ
డు వచ్చినదారినే స్వగ్రామమునకుఁ జని యావృత్తాంతము మూఁగున

కెఱిగించెను. అల్లుడు మరల సంసారియగుట యసాధ్యమని గ్రహించి మూఁగుడు నానకునకు ధాన్యపును కాణములో రావలసిన యేడువందల యిరువది రూపాయలు వాని యాలుబిడ్డలకిచ్చి రక్షింపవలయునని నవాబునకు విజ్ఞాపనమంపెను. నవాబు నానకుదారపుత్రుల నిరాధారస్థితికి మిక్కిలి జాలినొందియు నానకుచేత పేదలనిమిత్తము దానమీయబడిన ధనము వాని సమ్మతిలేక యాలుబిడ్డల కిచ్చుట యధర్మమని భయపడి మూఁగుడు కోరినప్రకారము చేయుట కిష్టపడడయ్యె. అయినను నానకునకు మతిలేదని లోకులు చెప్పుకొనుటచేతను మతిలేనివాఁడు చేసిన దానధర్మములు ఖగ్రహించఁదగినవి కావని తెలియుటచేతను నవాబు వానివంతు ధనము దానము చేయక యాలుబిడ్డలకీయ బ్రయత్నించెను. నానకు నిరంతరము గోరిలదొడ్డిలో గూర్చుండి జపముచేయుచుండుటచే వానికే దేని యొక దయ్యమువట్టి యుండవచ్చునని కొందరు చెప్పిరి. తురకలకును దయ్యము లున్నవని నమ్మికగలదు. గావున నవాబు తన మత గురువు నొక్కనింబిలిచి మంత్రములుచదివి యాదయ్యమునుపదలించు మని వానితోఁ జెప్పి నానకు నప్పగించెను. ఆగురువు నానకుకడకుం బోయి తనమంత్రములన్నియుఁజదివెను. ఎన్నిమంత్రములు జదివిన నతఁ డెక్కుటియల్లె యుండెను తురక గురువు నానకుతో నించుకనేపు సంభాషించి వానికిదయ్యము వట్టలేదనియు మతిలేకపోలేదనియు గ్రహించి యామాట నవాబున కెఱిగించెను. పేదలకు బుచ్చిపెట్ట వలసిన సొమ్ము మఱియొకలాగున వినియోగించుట మహాపాపమని మహా మృదీయధర్మశాస్త్రములలో నుండుటచే నవాబు పాకభీతినొంది యాధన మేవిధంబున వినియోగింప నగునని జయరామునిం బిలిపించి యాలోచనమడిగెను. జయరాము డెటుజెప్పిన నెటువచ్చునోయని యే యాలోచనముం జెప్పవెరచెను. ఏలయన నానకుయొక్క యాలుబిడ్డల యవస్థ జూడ ధనము వారికప్పగించుటయే న్యాయమని తోచును. నాన

కుమతీలేనివాడుకాడని తెలిసినప్పుడు వానిచెప్పినచొప్పున వానిసాము దానముచేయకపోవుట యనుచితమనితోచును. ఈరెండు ధర్మసంజేహములు జయరాముని బాధించిన కతమున నతడు నానకునే పిలుపించి కర్తవ్యమునుగూర్చి యడుగుమని నవాబునకు విన్నవించెను. నవాబు వానిచెప్పినచొప్పున నానకును రమ్మని వతకమాన మంపెను. నానకు వానియాజ్ఞనిరాకరించి రాసంఘస్థనవాబు వానిని బలవంతముగ దసనన్నిధికి రావించి తనయాజ్ఞప్రకారము రాకుండుటకు గారణమేమని కోపముతో నడిగెను. నానకు వానికిట్లనియె “నేను మీసేవచేయు నప్పుడు మీయాజ్ఞచున్నించి, యిప్పుడు భగవంతుని సేవచేయుటచే భగవంతునియాజ్ఞ నేమన్నించెద. అప్పులుకులు విని నవాబు “నీవు భగవద్భక్తుండ వయితీవేని నేనును భగవద్భక్తుండనే నేడు శుక్రవారము మసీదునకుఁబోయి మసనిద్దరము నమాజు చేయుదము ర” మ్మని పలికెను. భగవంతుడు సర్వవ్యాపకుఁ డనునమ్మిక హృదయమున నుండుటచే నానకు మసీదునకు బోవ నమ్మితింజె. నమ్మించుటయు నవాబు కొలువులోనున్న గొప్పసరదారులను స్వయతగురువులను నానకును వెంటబెట్టుకొని వైభవముతో మసీదునకుఁబోయి ప్రార్థనల నారంభించెను. తురకలందరు దయయాచారప్రకారము ప్రార్థనసమయమున మోకాళ్ళ మీదబడియుండ నానకు మాత్ర మట్లుచేయక కాలువంచక నిలచియుండెను. ప్రార్థనలు ముగిసినపిదప నవాబు విలించియున్న నానకునుజూచి “ఓయి నీవు నాతోగలిసి ప్రార్థించుటకు వచ్చితివా? తేక నిలచియుండుటకు వచ్చితివా?” యని యడిగెను. నవాబు ప్రశ్నమునకు నానకు క్రిందియుత్తరముఁ జెప్పెను. “ప్రార్థనసమయమున మీరు గాంధారదేశమున గుట్టములను బేరము చేయుచుండిరి. అందుచేత నేనుమీతో గలసి యెట్లుప్రార్థన సేయగలను.” అనవుడు నవాబుప్రశ్ననున్న ఖాజీ నానకుతో నిట్లనియె. “నీవు నవాబుగారితో గలిసి ప్రార్థనము జేయలే

నివక్షమున నాతోగలసి యేలప్రార్థింపవైతివి” అప్పులుకులకు నాన కీవిధమున బదులుచెప్పెను. “మితక్కువ యేమున్నది. మీగుట్టుపుష్టిల మీదొడ్డిలోనున్న బోదెలో బడునే మోయను భయమున మీమనసు ప్రార్థననమయమున మీగుట్టుపుష్టి వెనుకనే యుండెను. నేనుమితోగలిసిన మాత్రమెట్లు ప్రార్థింపఁగలను.

అతనిపలుకులు విని నవాబు వానిగురువు విన్మయమునొంది యొండొరుల మొగంబులు చూచుకొని యెట్టకేలకు తమమనస్సు లాస మయమున నిజముగా మసీదులో లేవనియొప్పుకొనిరట. అన్యుల మనోగతములగు నాలోచనలను విజ్ఞానవంతులు సులభముగ నెఱుంగ గలరని ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. ఇది నిజమో యతిశయోక్తియో మనము చెప్పజాలము. అనంతరము నవాబు నానకును బిలిపించి న కార్యము మరువక ధనమెట్లు వ్యయము సేయవలయునని వానినడిగెను. ఎన్నివిధములఁ దరచి తరచి యడిగినను నానకు మొట్టమొదట దానన్నట్లు ధర్మమే చేయమని నొక్కిచెప్పెను నవాబు నానకునడిగిన కార్యములేదని తెలిసికొని వానింబిప్పివేసి యాధనము సగము నానకు మనోరథ ప్రకారము పేదలకు పంచిపెట్టి సగ మాలుబిడ్డల కిచ్చెను.

ఈనాటి హిందువులకు వలెనే యానాటి హిందువులకుగూడ జాతి మత వర్షసంబంధములయిన పట్టుదలలు మిక్కుటముగనుండెను. మన దేశము నిప్పుకు క్రైస్తవులు వరిపాలించుచున్నట్టె యప్పుడు మహమ్మదీయులు వరిపాలించుచుండిరి. వర్షపులు మహమ్మదీయమతస్థులయినను దేశస్థులు హిందూమతమునే యవలంబించి విషవక యభిమానముగలవారై యుండిరి. తురకలు హిందువులు పలుమారులైనను ములగలియుచు వచ్చిరిగాని కలిసి తినుట వియ్యమందుట మొదలగు వానిలోమాత్రము హిందువులు గలియరైరి. హిందువుఁడు మసీదునకుఁబోయి తురకలంగలసి నమాజు చేయుట స్వమత మిరియోదందాటు

టగా నానాటివారు భావించుచు వచ్చిరి. అట్టివాని నానాటివారు వెలి
 కేసిరేగాని వర్షములో నుంచరైరి. నానకు మహమ్మదీయులతో గలి
 సి మసీదులో బ్రార్థనచేసి స్వమతమయింప నతిక్రిమించెను. నవాబు
 ఖాజీ వాని మెట బెట్టుకొని పోవుటంజేసి నానకు స్వభావమెఱుంగని
 వారందఱు దప్పక యతఁడు నవాబు ప్రేరణబున దురకలలో గలసె
 ననియే జెప్పుకొనిరి. జయరాముఁ డామాట విన్నప్పుడు చాలతొట్రుపడి
 యతిత్వరితమున నింటికిఁబోయి యావార్త భార్యకెఱిగించెను. ఆమెతన
 సహజధైర్యముచు జూపి భర్తజెప్పినమాట సరిగా నమ్మలేదు. జయరా
 ముఁడు తనమాట భార్యసరిగా నమ్మకపోవుటచే నిజస్థితి గమగొని రమ్మ
 ని నాథుఁడను బ్రాహ్మణుని నానకువద్ద కంపెను. ఆ బ్రాహ్మణుఁడు త
 తఁడమే బోయి యధార్థస్థితి దెలుసుకొని నానకు తురకలలో గలిసిన
 మాట యబద్ధమనియు నానకు నవాబుమాటలో బడి యట్టిపనిచేయు
 వాఁడు కాఁడనియుఁ జెప్పెను. అదివిని జయరాముఁడు భార్యయు
 మిక్కిలి సంతసించిరి.

నానకు విరాగులలోఁ గలిసినవార్త కాళునకుఁ జాలకాలమున
 కుఁగని తెలియదయ్యె. తాల్వెండి గ్రామమునకు సుల్తానుపురమునకు
 కొన్నివందలమైళ్ళమార మున్నందున నాదినములలో వర్తమానము
 దెలియుట చాలకష్టముగ నుండెను. పూర్వము పోరుగూరివార్తలు
 తెలియవలెనన్న గృహస్థుఁడు పురోహితునో యింటి మంగలినో యింటి
 పాటకునో లేక బత్తెమిచ్చి ప్రశ్నేకముగా నొక మనిషినో కంపవల
 యును. ఈమారుని వార్త కాళున కెట్లెట్ల తెలిసెను. ఆవార్త వినగా
 నే కాళుని ప్రాణములు నిలుపునంబోయెనని చెప్పువచ్చును. తిప్తాదేవి
 దుఃఖ మింతంతయని వర్ణింప నలవిగాదు. ఆమెభర్త తన దుఃఖము
 గోపావేశముచేత నడుమనడుమ మరచుచువచ్చె. తిప్తాదేవి శాంత
 మున భూదేవియే కోపమెట్టిగో యెఱుంగనిదిగావున నామె దుఃఖము

న కూరటయే లేకపోయెను. అయినను కుమారుని స్థితి యున్న దున్నట్లు తెలిసికొని రమ్మని గాఢుడు మర్దనుడను గాయకుని సుల్తానుపురమున కంపెను. మార్గమున మర్దనున కెదురుపడిన మొదటిపురుషుడే యావార్తనిజమని పలికెను. అప్పటికిని మర్దనుని మనసు సందేహపరవశమగుటచే సుల్తానుపురమునకు వచ్చినతోడనే జయరాముడు వాని సందేహమును దీర్చెను. ఆదూత యంతతోఁ దనివి నొందక నానకును స్వయముగా జూడవలయునని కోరి నోరిదొడ్డికిఁబోయి యాతని గొంచి మరల గృహస్థాశ్రమస్వీకారము జేయుమని వాని కెన్నెన్నో యుపదేశములంజేసెను. ఈతఁడు తాల్పెండినుది వచ్చునప్పుడు తన వాక్యమక్కృతిచేత నానకు మనసు గరిగించి గృహస్థుజేమగలిగినట్లు కాఘనితోఁ బ్రజ్ఞలు పలికివచ్చె. అందుచేత నతఁడు తన యావచ్చక్తి వినియోగించి నానకు దీప్తిబోధించెను. అయ్యిరువుర కలయికచేత నానకు గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించలేకు గాని నానకు చేసిన వేదాంతబోధలచేత మర్దనుడు సుసారమువీడ విరక్తుడై తాల్పెండికి, బోయి కాలునకుఁ గుమారుని యవస్థయైతఁ జెప్పఁ దలఁపక నానకునకు శిష్యుడయ్యెను. ఊరక శిష్యుడై యుండక నానకు కంఠములోఁ బ్రాణముండి నంతకాలము పరమభక్తుడై తోడు నీడ యట్లు వానిని నేవించెను.

లోకము నుద్ధరింపఁదలఁచిన మహాత్ము లొక్కచోట నెవ్వడు నుండరు. తాము బుట్టిపెరిగినచోటులను వ్యవహారములు చేసినచోటుల మొదలే యుండరు. తమకు భగవంతుఁ డిచ్చిన జ్ఞానము లోకమంతట వెల్లడిచేయుటయే వారి ముఖ్యోద్దేశము గావున మహాత్ములు నిరంతరము దేశాటనము చేయుచుందురు. నానకుగూడ జగదుపకారపాఠిఁ డగుటచే మర్దనుడు శిష్యుడైన కొన్ని నాళ్ళకు సుల్తానుపురము విడిచి మఱియొక తావునకు బోవఁదలఁచెను. మర్దనుడు మంచిపాటకుఁ డగుటచే నిరంతరము భగవన్నామ క్రితము గానరూపమున వానినోటి

నుండి వినవచ్చునని నానకు తాంబూరా కావలయునని కోరి యదికొనుటకై న దనవద్ద ధనముఁ లేనందున దానికి వలయు ధనమిమ్మని సోదరి వద్దకు వర్తమానముంపెను. తమ్ముడట్టి కోరిక కోరుటయే చాలునని నానకిదేవి తక్షణమే వానికిఁ గావలసిన ధనమిచ్చి సోదరు నొకసారి జూడఁగోరి యెటులైన వచ్చి చూచి పొమ్మని ప్రాధానపూర్వకముగా వర్తమాన ముంపెను. నానకు తనయక్కమాట త్రొసివేయలేక యామె దర్శనమునకుఁ బోయెను. నానకి తమ్ముడు మిక్కిలి గారవించి భోజనము పెట్టి చాలసేపు వానితో సంభాషించెను. అక్కడ నుండగానే నానకు పూర్వపు చెలికాడగు బలుని జూడఁగోరెను. నానకి వెంటనే వానిని రావింపఁ నతఁడు వానిం జూచి నీ వెల్లున్నావని యడిగెను. బలుడప్పులుకులు విని యజమానుఁడు తన్ను విడిచిపోయినది మొదలు తన కేమియు దోచక పిచ్చియై తన ట్లన్నదనియు సెలవయ్యెనేని తాల్పెండికి బోయి వ్యవహారములం జక్క జెట్టుకొని మున్ను చేయఁదలంచిన పని జేయవచ్చుననియు బగులు చెప్పి నానకుచేసిన పని చాల మంచిదని పొగడి యతఁడు త్రొక్కినత్రోవ తప్పన్న వానిని నిరసించి తనకు నానకునందుఁ బరమభక్తి గలిగింపుమని భగవంతుని బ్రార్థించెను. నానకు వాని భక్తికిమెచ్చి తాల్పెండికిఁ బోవుటకు వానికి ననుజ్ఞ నిచ్చెను.

అనంతరము నానకు సోదరివద్ద సెలవు బుచ్చుకొని నిజనివాస మగు గోరిలదొడ్డికి బోయెను మర్దనుఁడు తాంబూరా గొనుటకు బహుశున కరిగెను. బహుశలో నెక్కడవెదకిన నొక్క తాంబూరా యైవం దొరకలేదు. దొరకకపోవుట యటుండగా వాని యద్దేశమెఱిగిన వడుచువాండ్రందఱు వానిని జూచి యెగతాళి చేసిరి. మర్దనుడు బహుశ తయుఁ దిరిగి తిరిగి విసిగి వేసారి నానకుకడకు బోయి తాంబూరా దొరకకపోవుటయు దన్నెల్లవారు బరిహసించుటయు లోనగు వృత్తాంతమెఱిం

జరిగిన యవమానము నతడు సాధారణముగ మరచిపోవడిగా గానఁ బడదయ్యె. ఆక్రోధ మతడు మనసులో నుంచుకొని నానకున కేదైన నపకారము జేయుటకు సమమును నిరీక్షించుచుండెను. రంధ్రాన్వేషణము చేయువానికి సమములు చిక్కకపోవువా. శీఘ్రకాలములోనే యతని కొక యవనుదొరకెను. ఎన్నాబాదు ఖల్లాదారు (గవర్నరు) గానుండిన శేషిభానున కొక్కడే పుత్రుఁడుండెను. అత డాదినముల లో గొప్పవాడ్యముచే బీషితుఁడై యుండె. శేషిభాను గొప్పవా డగుట చే నతడు తన యధికారమునకు లోబడిన దేశముగోనున్న గొప్పవైద్యుల నందఱు చిలిపించి కుమారునకుఁ జికిత్సలు జేయించెను. కాని మవి యన్నియు నిష్ఫలము లయ్యెను. భాగో శేషిభానున కాపుండగుటచే భాను తనకుమారుని దేహస్థితి నాతనితో జెప్పుకొని శీఘ్రముగ నేదో చికిత్సజేయనిపక్షమున బుత్రుఁడు తనకు దక్కడిని బిట్టునిచారిం చెను. భాగో వానివిలాపము విని మేటివైద్యులచికిత్సలు నిష్ఫలము లైనందున నటమీఁద జికిత్సలజేయింపక భగవద్భక్తుఁడై కరమపవిత్రుఁడై మహిమలుచేయగల యోగి నెవ్వనినైన బిలిపించి మంత్రబలముచే రోగమును శరీరమునుండి నిర్మూలము చేయుట కరవ్యమని వాని కుప దేశించెను. ఆయాలోచనము మిక్కిలి బాగున్నదని భాను మెచ్చుకొని నిజముగా వాక్కుస్థిగలవాఁడు మహిమగలవాఁడు నగుయోగిదొరకుట సులభసాధ్యము కాదని పలికెను. అనపుడు నగరమందున్న బైరాగుల సన్యాసుల యోగులనందఱుబట్టి తెప్పించిన వక్షమున నందు లో నెవ్వఁడైన నొక్కమహాత్ముఁ డుండకపోడని భాగో ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఆయుపదేశము లెన్నగానున్నదని మెచ్చి భాను కానబడిన విరాగులెల్ల బట్టుకోమని సేవకుల కానతిచ్చెను. అట్లుబట్టుబడినవారి లో గురునానకుకూడ నొక్కఁడై యుండెను. రాజభటులు గురునానకు ను నిష్కారణముగ బట్టుకొని తీసుకొనిపోవుచున్నందుకు లల్లో చాల

విచారించెను. గురునానకు తనకు శిష్యుడగు పేదవద్రంగిమూరడించి తన యాత్మ బాధములో లేనంతకాలము శరీరము బాధింపబడినను బాధల నొందినను తనకు జ్ఞానలేదని పలికి వానికి ధైర్యము చెప్పెను.

మానవుడు తలంచున దొకటియు దైవము నిర్ణయించున దొకటియు నగుచుండునుగదా. శేజిభాను తనయధికారబలమున భాగోచెప్పిన యాలోచనము ననుసరించి పట్టణమునంగల విరాగులనెల్ల బలవత్తరముగ బట్టి తెప్పించెనేకాని తనయభిప్రాయము వానికి సరిగ నెఱిగింపక మున్నె కుమారు శరీరస్థితి వానికి దెలుపకమున్నె యంతలో మొగలాయిలు మహాసేనాసమేతులై జయభిగాషమై వచ్చుచుండిరియు వెంటనే తమకు లోబడిన పట్టణంబుల భస్మపటలము చేయుచు మనుష్యుల మృదించుచుండిరియు గుండెలవియు వార్తలు తెలిసెను. లోబడిన పట్టణముల భస్మపటలము లగుచున్న పనుటచేత లోబడినయూళ్ళు నిరపాయములై యున్నవని తలంపవలసినపని లేకు. నీతిమాలిన యాదండులోని సైనికులు లోబడిన యూళ్ళపైతము దోచుకొని స్త్రీలఁ జెరబట్టి యధేచ్ఛముగా మెలంగుచువచ్చిరి. ఎట్లయినను వారియధికార మొప్పుకొన్నగ్రామము లొప్పుకొనని గ్రామములకంటె నించుక సుఖ తరములుగ నుండినవని చెప్పవచ్చును. ఆవార్తలు విని శేజిభాను వాని చుట్టములు మిత్రులు తక్కిన పట్టణములకు బ్రాపించిన దురవస్థయే తమ పట్టణమునకుఁ గూడ తప్పక పట్టునని మహాపదకు సంసిద్ధులైయుండిరి. అనుకున్నంతపని జరిగె. బేబరుయొక్క మొగలాయిసైనికులు కొలదికాలములోనే యమ్నా బాదునకుబోయి యనాగరికులు క్రూరులు నగుసైనికులు చేయఁదగిన దుంకగములన్నియుఁ జేసిరి. ఒక్కద్రోపుడు కాదు. ఒక్కహింసగాదు. ఒక్కస్త్రీ మానహానిగాదు అపుడుజరిగిన దౌర్జన్యములను గురునానకు స్వయముగ జూచియుండుటచేత సతకు స్వభావ లో పురజనుల దురవస్థ గొన్నిపద్యములలో వర్ణించెను. ఆపద్యముల

తాత్పర్య మీకింద బొందుపరచెద. ఈ నా న్యములలో నతఁ డంతఃపుర స్త్రీల దురవస్థనే మిక్కిలి వర్ణించియున్నాఁడు.

“ఆహా యీస్త్రీలు మున్ను పువ్వులతో సుగంధజైలముతో నగలతో వాణిశిరసుల నలంకరించుకొని యుండిరికదా. ఆయువతు లిప్పు డు శిరస్సులు ముండనముచేయుచుకొని నోట మట్టిగొట్టుకొని పోవు చున్నారుగదా ! తొల్లి యాయంగనలు సుందరమందిరముల వసి యించుచుండిరిగదా ! నేను వాణిజ్యులైనవారియెగుట నిలువనైన న దగరట వందనము సర్వేశ్వరా వందనము. నీనంకల్ప మెచ్చఁ డెఱుంగఁడుగదా ! నీ వేమి చేయఁదలంచెదవో నీవ యెరుగుచువు. ఈకడం తులు వివాహకాలమున భర్తృపాశ్చ్యమున నెంతెంతశోభిల్లుచునుండిరో గదా ! వివాహానంతరమున నీ వెలదులు వల్లకులెక్కి భర్తృగృహము లకుఁ బోయి పప్పు డెంతెంతవైభవముతో నుత్సవములు జరిగెనో గదా ! చేతులకంకణాలు ధగధగ మెరయ నీక్రిందపెండ్లికూతు లత్తవారిగుమ్మ ములముందు నిలిచినప్పుడు ముసలిముత్తయిచువులు పీఠావరిహారార్థ మెన్నిసారులు దృష్టితీసిరోగదా ! వానినోట మాట వచ్చెనా లెక్కలే నిధనము వారియధీనమయ్యెనుగదా ! హంసతూలికాతప్పుములమీఁద హాయిగా బున్నుండుటయెగాని వనిచేసి యెఱుంగరుగదా ! కావలసిన సమస్తమధురఫలములు వారి కవలీలగ జేకురుచుండెడివి ఆ యువిదలు శరీరములమీఁద ధరియించిన చీనీచీనాంబరములు మణిభూషణములు వెలలేనివిగదా ! కటకటా ! ఇప్పుడు వారి చక్కదనమె వారికి శత్రు వయ్యెను. వారివిధవమె విరోధియయ్యెను. దురాత్ములగు యధికారుల యాజ్ఞాప్రకారము పై నికు లాస్త్రీలం జెరబెట్టిరి. దైవము తనకిచ్చవచ్చి నవారి నున్నతపదవికి దెచ్చి కాపాడును. మనుష్యుండు తగు సమయ మున భగవంతుని దలంచుకొన్నయడల వారి కపాయము లేలవాటిల్లు ను. శత్రువులు దండువిడియకమందు ప్రభువులు భోగభరాయణులై

దైవమును మఱచి నిశ్చింతలో నుండరు. ఇప్పుడేమివిచారించిన సేమిఫలము? బేబరు శాసనము చెల్లుచున్నది. సుకుమారవతులగు సుందరాంగులు సయితము వట్టెడన్నమునకు మొగము వాచియుండిరి. మనీషులలో నమాజుచేయవలసిన యవసరము దేవాలయములలోఁ బూజలుచేయవలసిన యవసరము లేకపోయినది. హిందూసుందరులు మనసార మొగమునఁ గుంకుమబొట్టు బెట్టుకొనుటకైన వీలులేని కాలము వచ్చినది. మునుపు వీరెవ్వరు రామునిపేరైన స్మరియించి యెఱుగరు. ఇప్పుడు స్మరియింపఁదలఁచినను శత్రువులు స్మరింపనియ్యరు. కొందరు చెల్లాచెదలైన తమకుటుంబముల సేవయు సరయుచున్నారు. కొందరు చుట్టవక్కములకుశల వార్తల నడుగుచున్నారు. కొందరు తమ దుష్కర్మములఫల మనుభవింపఁ గూర్చుండినట్లు నేలఁగూర్చుండి యేడ్చుచున్నారు. భగవంతుఁ డేమిచేయ నిచ్చుగించునో యదియే సంభవించును. మనుష్యుడు చిన్న “పురుగు.”

అట్లు ప్రజల యవస్థనుగూర్చి కొన్ని పద్యములు చెప్పి నానకు పట్టణపరిపాలకుఁడగు శేషిఖానుని దుర్గతిని వణికించుచు మరికొన్ని పద్యములు రచించె. ప్రతిపద్యాంతమందు భగవంతుని మార్గము మనుష్యబుద్ధికి దుర్గమమలనియు సతని శాసనము లవిలంఘనీయము లనియు నానకు నొక్కిచెప్పుచు వచ్చెను. అపద్యముల తాత్పర్య మీక్రింద వ్రాయుచున్నాఁడు. “ఒక కాలమందు శేషిఖాను వాని యంతఃపురాంగనలు ననుభవించిన భోగ మింతింతయని చెప్పరాదు కదా! సేవకులు వారి కనుసన్నలమెల్లగి వారి నోటమాట జారినమాత్రమున నూడిగములు చేయుచువచ్చిరిగదా! కోరికలు కోరుటయె తడవుగా నవి సఫలము లయ్యెనుగదా! అహోరాత్రము లెడతెగని కందుగలై మహోత్సవములతో నిండియుండెనుగదా! ఆనందసముద్రమున దేలుట సౌఖ్యముల నవ్వారిగా ననుభవించుట సేవకుల కాజ్ఞాపించుట యాటలాడుట య

లంకారమాలఁజేసికొనుట మున్నగుచనులకంటె సవ్యమెఱుంగరుకదా !
అప్పుడు శేజిఘాను వానివంటి యితరమనుష్యులు నిశ్చయమగా నట్లు
గడపిన దినములు కొన్నియండెరు. అదృష్టము కలిసివచ్చినంతకాలము
వారికట్లు జరిగెను. కటకటా ! వారిప్పు డెట్లున్నారు. శత్రునై నికులున్న
సొమ్మెల్ల నొలుచుకొనిరి. ఈయాయవమాన మనక యెల్లయవమాన
ములు వారివంతయ్యె. వెరుక ననుభవించిన మహాభోగములకన్నిటికిఁ
బ్రాహ్మిత్వమోయన్నట్లు కొందఱు మహాభారముగ నన్న సంకెళ్ళ
తోఁ గాళ్ళు కదపలేక నేడో కేపో గఠించిన తమ చెలికొండ గలిసి
కొనుటకు సంసిద్ధులై చెరసాలలలో గుంచుచున్నారు. భగవంతుఁడు
న్యాయశీలుఁడు సర్వోన్నతుఁడు. అతనిశాసన ముల్లంఘించినవారు తప్పక
నశితురు ఈనాటిక్రభువులగు వటానులు వానియాజ్ఞ దాటలేదా దా
నిఫల మనుభవించుట లేదా ? సూతుకులగు మొగలాయిపై నికులకుఁ
బొరవహీనులయిన వటానుక్రభువులకు జగిన యాయుధముతో నిర
హేతుకముగాజచ్చినవేసవేలు పురుషులు స్త్రీలు బిడ్డలు మొదలగువారి
వక్షముఁ బూనుట కెవ్వరు లేకపోయిరి.

వస్తాభ్యాయము.

మర్దనుఁడు గురువును ఏడ్చొని తాత్వేండిగ్రామము నకుఁ బో
యెను. ఆగ్రామవాసులు వానిరాకకు సుతెసింది నానకునుఁగూర్చి
మిక్కిలి యాత్రముతో నెన్నోప్రశ్న లడగఁబొచ్చిరి. మర్దనునకంటె
మొందు వదనైదుదినముల క్రిందట బలుఁడు తాత్వేండిఁబోయెను. నా
నకుత్పత్తి యదివఱకే తనమారుఁడు సన్యాసులతోఁ గలిసిపోయినాఁ
డని విని యామాట నిజమో యబద్ధమో కనుగొనుటకు బలునికడకు
బోయెను. అది యథార్థమే యని బలుఁడు వలుకుటయు భగ్నమనోర

ధుండగుకాళుడు కాళునికంటె నెక్కుడుగ ద్రిప్తాదేవియు వితిలేని వగ
పునొందిరి. కాళుడు పుత్రస్నేహము కతమున మనశ్శాంతి గోల్పోయి
నిరవరాధుండగు నాకాపుకొడుకును జూచిన చోటనెల్ల దిట్టుచుఁ దన
కుమారునిపాలిటి దుష్టగ్రహమనియుఁ దన కొంఠదీసిన వాడనియు
దూఱింపఁజొచ్చెను. కాళుడు, పుత్రునిదెస నాన విడిచియు మరల
సతఁడు సంసారమును స్వీకరింపఁ దని మనంబున నెఱింగియు నెవరిప్రో
త్సాహముచేతనైన బలుఁడు విడిచిపోయినపిదప బుద్ధిమంతుడై సం
సారమున వెండియుఁ బ్రవేశించి యుండకూడదా యని కొంత లేనిపోని
యాసపెట్టుకొని మర్దనుడు గ్రామమునకు రాగానే బలునికంటె వాఁడు
బుద్ధిమంతుడని భావించి వాఁడు సుతుని విషయమున నేదైన మేలు
వారణ చెప్పునేమోయని భ్రమపడి వానినిం గలిసికొని నానకు వైరా
గ్యమునుగూర్చి యనేకక్రశ్నము లడిగెను. తనయునిగూర్చి కాళుడు
విన్నదంతయు యథార్థమని మర్దనుడు క్రత్యుత్తరము చెప్పెను. అది
విన్నతోడనే కాళునియొడలు జల్లుమనెను. మొగము తెల్లవారెను. మ
ర్దనుడు కాళునిమాటలకు బదులుచెప్పునప్పుడు నిర్భయముగను జ్ఞాన
గర్భితముగను మాటలాడెను; మొదట కాళుడే తనయునివారణ
యరసి వచ్చుటకు మర్దనుని బుత్తెంచెనని చదువరు లెరుంగుదురు
గదా! మర్దనుడు తన యుదరపోషనార్థము గానవిద్య నేర్చుకొ
న్నవాడయ్య గురునానకుతోఁ గొన్ని నాళ్లు సహవాసముచేయునప్పుడికి
వానికి స్వలాభపరాయణత యైహికవిషయాసక్తి దర్శనమైనను, పార
మార్థికచింత ప్రబలెను. తనవలెనే పుత్రుఁడు సంసారశత్రుములో దగు
ల్కొనినట్లు చేమవలయునని ప్రయత్నించుచున్న కాళునిచేష్టలయొ దత
నికేవ గలిగెను. దయాళువు లోకశాంధ్రపు నగు భగవాతుఁ డొకఁ
డున్నవాడనియు వానిసేవయే మానవునకు క్రథమకృత్యమనియు సతఁడు
తెలిసికొనెను. తెలిసికొని తన్నువంపినయఃజమానికంటె మర్దనుడు జ్ఞాని

యయ్యె. నానకుయొక్క నిశ్చలభక్తిని శాంతమును మనోధైర్యమును భూతదయను జూచినవారంద రదివఱ కైతథక్తిహీనులైననతర్పురభక్తి తత్పరులగుదురు. అందుచేతనే మర్దనుడు స్వలాభాన్వేషిగాక నానకు నకు శిష్యుడయ్యెను. పుత్రుడు చెడిపోయినాడని దుఃఖితుడైన కాళుని మర్దను డూరడించి గుణరత్నాకరుడగు నట్టికుమారుడు గర్భమున జనించినందున దన్ను ధనుడుగా భావించుకొనక విచారించుట యవివేక మనియు వానికుమారుడు లోకసామాన్యుడు కాడనియు శ్రీకృష్ణుని యవతారమనియు సూర్యచంద్రుల యశమున బుట్టెన నియు మఱియు బెక్కుభంగుల దన భక్తికొలదిచెప్పి వాని పీడ్చుచు మొదటినుండియు నానకునందు ముదియభిప్రాయము గలిగియుండిన రాయబులారువద్దకు బోయి నానకువృత్తాంత మంతయు వాని కెఱింగించెను. రాయబులారు నానకువృత్తాంతమును కాళుడువిన్నట్లు వినక మున్ను తా ననుకొన్నదానికి నాడు విన్నదానికి సరిపోయెనని చాలసంతసింది తాల్వెండిగ్రామమునకు గురునానకు నొకసారి బంపుమని మర్దనుని వేడుకొని తనమాటలుగా వానికి విన్నవింపుమని కొన్నివలుకులు చెప్పి పుచ్చెను. మర్దనుడు తనపెంట నీనారి బలునిదోడ్చుని పయనమై యమ్నా బాదనకు పోయెను.

పోయి నానకును గాంచి యతడు రాయబులారుమాటలుగా నిట్లని విన్నవించెను “నేను చాలాకాలమునుండి మహాత్ములగు మిమ్ము జూడగోరుచుంటిని. కాని వార్ధకము దేహదౌర్బల్యము నారాక కాటంకములు గలిగించినవి. కయన మేడుదినములుపట్టుటచేతను బాధలు మిక్కిలి పడవలసివచ్చుటచేతను రాజాలనైతిని. కావున నాయెముకలు గోతిలోబడకమున్న మీరే తాల్వెండిగ్రామ మొక్కసారి వచ్చి నాకు దరిశనమిచ్చి నన్ను ధన్యుని జేయవలయునని కోరుచున్నాను.” అసందేశము మిక్కిలి జాలిగొలుపునదై యుండుటచేతను తనమీద మొదటి

నుండియు సభిమానముగలిగి తన కెన్నో యుపకారములు చేసిన రాయ
బులారువద్దనుండి యాసూదేశము వచ్చుటచేతను నానకు దానిని జాలకన
గా జూడలేకపోయెను. అందుచేత బలుకు ఘర్షణను జేరినదినముననే
నానకు లక్ష్మోవద్ద సెలవుపుచ్చుకొని యచ్చూబాకు విడచి తాలెస్వారికి
బోనదలచెను.

తలచిన గాని పయనము గావలసి వచ్చినప్పుడు వానిమనస్సు
మిక్కిలి సందేహించెను. రాయబులారునిది విశ్వాసముచేత ననుగ్ర
హముచేత స్వగ్రామ దర్శనము వానికిష్టమైనను వానిమనస్సునకు మిగు
ల భాధను కలిగించునట్టివియు మనోధైర్యమును సంపూర్ణముగా
శోధించ గలిగినట్టివియునగు స్థితిగతు లక్కడ నున్నట్లు వానికి బాడగ
పైను. ఎప్పునిగూర్చి గురునాన కవుటికిని భయపడుచుండెనో యాకాళు
డక్కడ నుండెను. దయామయస్వరూపిణి యు గన్నతల్లియునగు త్రిప్తా
దేవియు నక్కడనే యుండెను. కోపోద్దీప్తితుడగు తండ్రి కఠోరభాషణ
ముల నతడొకవేళ పై రించి సరకుసేయక మనోధైర్యమును చిక్కబట్టిన
బట్టుగాక ! మూర్తీభవించిన కృపారసమో యన్నట్లు మృదువులగు
మాటలతో, జాలిగొల్పుచూపులతో బాష్పపూరితములైన కన్నులతో
దరికిజేరి మీద చెయ్యవైచి తల్లి బ్రతిమాలుకొన్నప్పు డెంతనిశ్చలహృ
దయముగల కొడుకైన బేలవడి లోబడకుండునా ! సహజముగ మాతృ
భక్తి యతీతముగా నున్న నానకువంటి గుణవంతుడు తల్లిమాటల
కెచురాడగలడా? మాటకు మాట యుక్తికి యుక్తి చెప్పి యతడు తొ
క్కినమార్గము సరికాదని సహేతుకముగా నెవరైన వాదించినచో వారి
నతడు వాదమున నోడింపగలడు. అట్లు చర్చలు పెంచక వాదములు
సలుపక కన్నీళ్ళనే యుక్తులుచేసికొని దయనీయములగు మాటలనే యా
యుధములుగ జేసికొని గొడుగులం గెలిచి వారిమనస్సులంద్రిప్పునలచు
తల్లులముందట పుత్రుల సీమములు నిలుచుట యరిది. ఇందుచేతనే పూ

ర్వకాలమునందు గౌతమబుద్ధుడు మొదలగు మహాత్ములందఱు సన్యసించి యా యాశ్రమమునందు జాలకాలము స్థిరపడినపిదప తల్లిదండ్రులు మొదలగు చుట్టములం జూడబోయిరి. అవి యన్నియు నానకు చక్కగా నెఱిగినవాడు గావున తాల్పెండిక బోవుననా మానుచునాయని మొదట నిందుక సంశయించియు జనీజనకుల బ్రార్థనలకు మనోవైకల్యము నొందక స్థిరముగా నిలిచినప్పుడే తన వైరాగ్యము వైరాగ్యమగుననియు గానిచో నది వ్యర్థమగుననియు భావించి తప్పక యాయాకి బోయి తన మనోధైర్యమును బరీక్షించుకొన దలచెను. అట్లు కృతశ్చక్షుడై యిరువురు శిష్యులచేత ననుగమ్యమానుడై నానకు తాల్పెండికబోయి గ్రామము బ్రవేశింపక యూరుపైట చెరువు వద్ద బస చేసెను.

ఆతనిరాక గ్రామములో దెలిసినతోడనే గ్రామవాసులు స్త్రీలు పురుషులు, బాలుకు, వృద్ధులు దమతమ పనులుకట్టి తమ గ్రామవాసియైన యామహాయోగి దర్శనముచేయ తీర్థప్రజలైవచ్చిరి. నానకు మనసులో తలంచినట్లే తాడ్రియగు కాళుష తల్లి త్రిప్తాదేవి పితృపుత్రులలో నొకడు వానికడకు వచ్చిరి. అప్పుడు నానకు సన్యాసి వేషముతో నుండెను కామాయవర్జముగల రెండుగజములగుడ్డ తలకు చుట్టుకొని యట్టిదే మరియొకటి మొలకు జుట్టుకొని మరియొక చిన్నగుడ్డ చేతఁబూని యతఁడు గూర్చుండెను. ఊరుపైట చెట్టుక్రింద నట్టివీనవేషముతో గూర్చుండిన యాకుమారునిఁ జూడ తల్లితండ్రుల మన స్సెట్లుపఠపించెనో చనువదులే యూహించుకొనవచ్చును. కాళుషు కుమారుని నీచస్థితిఁ జూచినతోడనే మనోవైకల్యము నొంది కోపపరవశుడై నానకును దూషించుటకుఁ బ్రయత్నించెనుగాని శాంతస్వభావుడగు వాని తమ్ముడక్కడనే యున్నందున మనస్సు స్వాధీనములో నుండుకొమ్మని నోదరునకు హితోపదేశము చేసి వానిసూరంధమును మాన్పెను. అనంతరము

తాడి కుమారునితో సంభాషించ దలప నానకుపిసతాడి లోకవృత్త మెఱిగినవా డయినందున గాఢుడు మాటలాడ మొదలుపెట్టినేని వానివాక్పారుష్యమువలన దాడికొడుకుల కదివఱకే గలిగిన వియోగము మఱితయధికమగునని వానిని మాటలాడినయక తానే ముందు గ్రసంగమునకు దొరకొనెను. అన్నకొడుకును చిసతాడి పలుకరించి ముందుగా స్వగృహమునకు రమ్మని నానకుని బిలిచెను. నానకు వాని కిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. “అయ్యా ! నాయిల్లు వేరుగ నున్నది. మీ యిల్లు నాయిల్లు గాదు. అన్నియిండ్లతో సంబంధము వదలుకొంటిని.” కొడు కిచ్చిన యాయుత్తరము చెవినిబసిన తోడనే త్రిప్తాదేవి, పుత్రస్నేహ మితరాలోచనలను జయింప మనసు పట్టలేక వలవల యేడ్చుచు గుమారుని పాదములపై బడెను. మాతృనిధేయడగు నాగురువు తల్లిని పరమభక్తితో బాదములపైనుండి లేవనెత్తి వినయమున నిట్లనియె “అమ్మా ! క్షమయే నాకు దల్లి. సంతృప్తియే నాతాడి. మనోజయ కారణమయిన సత్యమే నాపిసతాడి.”

ఆయుత్తరము విక్కిలి ప్రశంసనీయ మైనదిగదా? గురునానకు తన యెట్టయెదుట నున్న బంధువులు బంధువులుగారని విస్మయముగఁ జెప్పి దీనబంధువుడగు భగవంతుడే తన బంధువుడనియు వాని సన్నిధానమునకుఁ గొనిపోవందగిన సత్యావినయములే తనమిత్రములనియుఁ దెలియఁజేసెను. అప్పు డాతనిపలుకులు వినినవా రందఱు వాని సత్త్వలభావమునకు సంతసించి యాతండు గృహస్తాశ్రమమును సంపూర్ణముగ విడిచినాడనియు జితేంద్రియుడై యాశల జముంచి సంసారసంబంధము ద్రంపినాడనియు వానిచరిత్రము ముందుముందు సుజనవందితమై యుండుననియు ; మ్మిది. కష్టతరమైన మాతాపితృసందర్శన మీవిధమున బరిణమించినందు కు తనమనోధైర్యము స్త్రీలకుండ నాను బయటబసినందుకు నానకు విక్కిలి సంతసించెను.

“మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ” యని వేదములు కలుకుచున్నవిగదా సమస్తమతములు తల్లిదండ్రులసేవ యుత్తమోత్తమ మని యోగించుచున్నవిగదా ! అట్టియెడ తల్లిదండ్రులకు విధేయుడైన నానకు తన యకాలసన్యాసమువల్ల వారి కిరువురకు సభిక్షమనోవేదననేల గలిగింపవలయు? తల్లిదండ్రుల దుఃఖపెట్టినయతడు గురువగునా యని కొందఱుడుగవచ్చును. స్వలాభము నెంచుకొని తల్లిదండ్రులను విడుచువాడు దూష్యుడగును గాని లోకాన్యగ్రహారము గృహమును దారపుత్రులను మాతాపితలను స్వలాభమును స్వసౌఖ్యమును బరిత్యజించి యేకాకియై సుజనులు చుట్టములుగ జ్ఞానులు, సహకారులుగ, శిష్యులు బిడ్డలుగ లోకమే యిల్లుగ, భగవంతుడు తృప్తిగ భావించి పాపుల నభ్యుద్ధరింప బాటుపడి మేనులు భారవోయునట్టి మహాత్ములు తల్లిదండ్రులకు మనోవేదన గలిగించినంతమాత్రమున దూష్యులుగారు. ఈతండ్రి దుఃఖించినను బైనున్న యాతండ్రి వాని గుణములకు సంతసించును. ఈపుత్రులు తగు జీవనాధారము లేక స్వల్పకాల మిడుమలు బడినను శిష్యపుత్రులు వేనవేలు సద్గతులు గలిగి సుఖాతురు. బుద్ధదేవుడు తల్లిదండ్రులమాట సరకు సేయక సన్యసింపె. శంకరాచార్యుడు తల్లి కని వ్రమైనను వివాహపూర్వమందె నాలవయాశ్రమము స్వీకరించెను. రామానుజాచార్యుడు కాపురమునకువచ్చిన భార్యను విడనాడి భగవత్సేవకై త్రిదండ సన్యాసియయ్యెను. బసవేశ్వరుడు కనకనయనమే చేసి కొననని గురులమాట ధిక్కరించెను. పురాణములలో నిట్టి యుదాహరణము లనేకములు గలవు. శుకుడు బాల్యముననే సన్యసించి తండ్రియగు వేదవ్యాసునకు మిక్కిలి మనఃఫేదము గావించెను. బ్రహ్మచారంభము నుండియు లోకోపకారులై మహాత్ములు గురువచనంబుల నతిక్రమించియే లోకబంధువులైరి. మాతాపితలశాసనము లతిక్రమింపగూడనివని వారు గృహములందుండిన మానవలోకముగతి యేమి కావలసి యుండును ?

అట్లు నానకు తల్లియొక్కయు బినతండ్రియొక్కయు మాటల నిరాకరింప బినతండ్రి కాలునితో నాలోచించి రాయబులారుమాట మీద దమకుమారునకు గౌరవముగలదని యెఱింగి యతనిచేత బుద్ధి చెప్పించవచ్చుననుకొని వానియింట బసచేయుమని నానకును వేడుకొ నెను. నానకు రాయబులారునిమిత్రమే యక్కడికి వచ్చినందున వాని యింటికి బోవుట కేయాటంకము జెప్పక వదలిపోయెను. పోయి యా మహాత్ముడు వార్ధకముచేతఃగదలలేకయున్న రాయబులారును గాంచి వానిపాదములను దశహస్తముతో స్పృశించెను. ఆశతవృద్ధ మలినము లగు తన పాదములను బవిత్రుడగు గురువు స్పృశించినందుకు నొచ్చు కొని లేవలేక క్రూర్పుఁడియే సతనిశిరస్సు మహానీయుడగు నానకు నడుగులం జేర్చెను. గురువు వృద్ధునిశిరస్సు సగౌరవముగా నెత్తి సేమ మడిగెను. ప్రియభాషణంబులతో నిరువురు గొంతపేపు గడపిన పిదప నానకుబంధువులు వంటఁబ్రాహ్మణుని నొక్కని కుదిర్చి నానకునిమిత్రము వంట జేయించిరి. కాళ్ళుడు ద్రిప్తాదేవి యాదినమంతయు రాయ బులారు గృహమందే వడియండిరి. వారు తనయింటివద్ద భృత్యులవలె నేలవడియండిరో యాకారణము రాయబులారు చక్కగా నెఱిగి తానె ముందుగ నామాట కదపక వారి నోటనుండియే వారికోరికలు జెప్పఁ దలంచి క్రసంగిప జొచ్చెను. అతఁడు సంభాషణ మారంభించి నాలుగు కలుకులు పలికినతోడనే ద్రిప్తాదేవి కన్నుల నీరుపెట్టకొని తద్దయుదుః ఖతయై రాయబులారుహృదయము కరిగి పోవునట్లు వగచుచు వాని ప్రార్థించెను. “ఈకష్టకాలమందు మీరుతప్ప మాకు సాయముచేసి మమ్ము దేల్పువారెవరులేరు. నాయనా నీయావచ్చుక్కి వినియోగించి నాబిడ్డతో నెట్లు చెప్పవలయునో యట్లు చెప్పి వాఁ డీయూరునుండి పోకుండునట్లుచేసి పుత్రభిక్షము పెట్టుము. నీకెంతో బుణ్యముండును” రాయబులారు త్రిప్తాదేవిమాటలచేత బరవశుడై నానకును జూచి

నీ తల్లి యభీష్ట మెట్లయిన నెరవేర్పగలవాయని యడిగెను. అడిగి యంతట నూరకుండక రాయబులారు వెండియు నిట్లనియె. “నాకు విస్తారము సేవ్యము జేయదగిన భూమిగలదు. అందుకొంత నీకు దితముగ నిచ్చెద. నీవు శిస్తు నీయనక్కరలేదు. కావలసిన పాత్రేళ్ళను బంపెదను. నీవేమియు శ్రమకడనక్కరలేదు. అది సేవ్యము చేయించుచు నిచ్చుట నుండగలవా.”

అతనిమాటలకు గురు విట్లు బదులుచెప్పెను. “అయ్యా! భగవన్నామస్మరణమే విత్తనమగు గాక సంతృప్తియే నాగలి యగు గాక ! వినయమే కలుపుతీతయగుగాక ఇట్లు కృషిచేసిన నీభక్తివిశేషము చేతను దైవానుగ్రహము చేతను మంచిపంట పండగలదు. నీయిట్లు నిత్యకళ్యాణ సదనమై వర్ణిగలదు” అప్పులుకులు విని దాపుననున్న పితృండి నానకుతో మెల్లగ నిట్లనియె. నీవు న్యవసాయమువంటి కష్టపుబని జేయలేని యెడల మంచియంగడి నొక దానిం బెట్టి సుఖముగ గూర్చుండి కనిచేయుచుండుము. అప్పుడు గురువు పితృండి కిట్లనియె. ఇక నాలస్యముచేయక నీజీవితకాలమునే యంగడి” చేసికొనుము. భగవన్నామమే యాయంగడిలో నమ్మెను సరకుగా నేర్పరచుకొనుము. ధ్యానమే యాసరకును సంపాదించు సాధనముగా నుంచుకొనుము. ఈశ్వరనామవ్యాపారము చేయు వర్తకులతోనే బేరసారముల జేయుచు గాలము గడపుము. ఇంతకన్న వేరు వర్తకము చేయకుము” అట్లు పలికిన కొడుకుమాటలు విని పితృండి వెండియు నిట్లనియె. “నీ కంగడి పెట్టుట కిష్టము లేనికక్షమున విదేశములు చూడ నభిలాషగలిగినకక్షమున గుఱ్ఱములవర్తకము జేయుము. అది కారణముగా నీ వెన్నో దూరపుకట్టణములఁ జూడఁగలవు” నానకు దాని కిట్లు బదులుచెప్పెను. “నీవు శాస్త్రములను వినెను వ్యాపారమునుండి సత్యమను గుఱ్ఱములను దూరదేశములకు దీసికొనిపోయి యమ్ముము. నీ దారిబత్తెముగ

సత్కార్యములు సౌజన్యత గొనిపొమ్మ. ఆ వ్యాపారమువల్ల నీకు గలుగు లాభమేమన నీ వక్షయలోకమున కఱిగి నిరాకారుడగు నీశ్వరు సాన్నిధ్యమును జేరి మోక్షసుఖము ననుభవింపగలవు” జ్ఞానియగు కుమారుఁ డన్నివిధముల నిహలోక వ్యాపారమురోసి బ్రహ్మజ్ఞానబోధ కములగు పలుకులు వలుకుచుండ బినతండ్రి వాని నెంతమాత్రము గ్రహింపలేక సిగ్గులేక మరల నిట్లనియె. “పోనీ నీకు గొట్టపువతఁక మిష్టములేదేని సర్కారువారివద్ద నుద్యోగములో జేరుము.” ఈమాటకు గురువు నోటినుండి ఈ క్రిందియుత్తరము వచ్చెను. “నీవు మనసార భగ వంతుడను సర్కారును గొలువుము. నీయాత్మ భగవన్నామముమీఁది భక్తిని వృద్ధి పొందించునట్లు నడుచుకొనుము. నీ యధికారమంతయు దోషములమీఁద జూపి దానిని సశింపఁజేయుము. అట్లు చేయుదువేని నీవు సిద్ధుడ వగుచువు.”

నానకునకుఁ బినతండ్రికి జరిగిన సంభాషణము విని రాయబులారు నానకుయొక్క మనస్సునకు నిష్టముగా నుండునట్టి పని వానిచుట్టములు చెప్పలేదనుకొని తాను చేయబోవు నుపదేశము తప్పక యంగీకరింపఁ బడునని నమ్మి గురువుతో నీవిసమున బలికెను. “బీదవాండ్రకు నీవొక సత్రమును వేయుము. దాని పోషణకు గావలసిన ధాన్యమంతయు బండ దగిన మంచిభూమి మూడునూతులుగలది నేను నీ కిచ్చెదను. నీవు శిస్తు రూపకముగా నాకేమియు నీయనక్కఱలేదు.” ఇది సత్కార్యమగుటచే సాధారణముగ నానకు మెత్తబడి దానికొప్పుకొనవలసినదే. కాని యాతని మనోనిశ్చయము దృఢమైవదగుటచే నతఁడు పార్వపర్వములు విచారించి దానికి సమ్మతించలేదు. ఇదియేగాదు ఎవ్వరొకెంత మంచి యుపదేశములఁ జేసినను నానకు మనస్సున కవి యెక్కవయ్యె. అట్లు కొన్నిదినములు తాల్పెండిలోనుండి నానకు యెట్లకేల కాయూరువిడిచి పోదలఁచెను. ఏలయన నతఁడచ్చట నున్నందువలన బారమార్థికచింత

గల కొంతమందికే జ్ఞానోపదేశపూర్వకముగు నుపదేశము జరుగుచుండెను గాని విశేషజనులకు వినోదముచీరుట తప్ప నెక్కువయుపయోగము లేకపోయెను. గ్రామమువిడిచి పోదలంచినప్పుడు వానిని మిత్రులు జుట్టములు తలదండ్రులు చుట్టుకొనిరి. తల్లిదండ్రులు సన్యాసాశ్రమమును విడువుమని చాల బ్రతిమాలిరి. రాయబులారు సయితము తల్లిదండ్రుల పక్షముఁబూని వ్యాపారమేమియుఁ జేయనక్కఱలేదనియు నూరక స్వగ్రామమున నుండినంజాలు గావున దానికైన నియ్యకొనఁదగుననియు నానకును వేషకొనెను. అందుకు నానకు తద్విషయమున తనయిష్టము చెల్లదనియుఁ దనయిష్టమే చెల్లినపక్షమున జననీజనకులను మెప్పించుట కంటె మరియొక కార్యము తనకు లేదనియుఁ దన యిష్టముకంటె సతీతమైన పరమాత్ముని యిష్ట మెక్కువ నట్లు జరుగవలసినదనియు బదులు చెప్పెను.

అట్లు చెప్పి బలమర్దనులు వెంబడింప గురువు క్రయాణోన్ముఖుఁడై యున్నపుడు రాయబులారు చారినమీశమునకుఁ బోయి తనకొక ధర్మకార్యము జేయ నిష్టముగలదనియు నెయ్యది యుత్తమోత్తమకార్యమగునో గురువు నోటనుండి వినవేకుక గలదనియు జెప్పెను. పరోపకారము జేయదలంచిన సత్పురుషునకు నిరుత్సాహముజేయుట భావ్యముగాదని గురువు వాని మంచితలంపునకు సంతసిచి తాత్పర్యంబు గ్రామములో మంచిచెరువు లేనందున మంచిసీఞ్చితటాక మొకటి త్రవ్వించునని వానికుపదేశము చేసెను. నానకు స్వగ్రామములో నున్నపు డచట చెరువు లేనందుకు మిగుల విచారించుచు వచ్చెను. గ్రామస్థులు దానివలన జాల నిడుములుబడుచు వచ్చిరి. రాయబులారు గురువునిర్ణయించిన ధర్మకార్యము సర్వజనోపయోగమైనదని జ్ఞాఘ్నిని తగినతావు వెదకి చెరువు త్వరలోనే ద్రవ్వించి దానికి గురునానకు పేరుపెట్టెను.

సప్తమాధ్యాయము.

ఇంతవఱకు నానకు దేశాటనమని చెప్పదగిన సంచారము చేయ లేదు. అతఁడు తిరిగిన యూళ్ళు రెండు మూడుమాత్రమే గలవు. అందు మొదటిది సుల్తానుపురము. రెండవది యన్నాబాదు గ్రామము. ఈ యూళ్ళకుఁ బోవునపుడు మార్గవశమున నతఁ డొకటిరెండు గ్రామములు చూచియుండవచ్చును. అతనిశరీరము వానిమనస్సువలెనే స్వేచ్ఛావిహారమం దాసక్తిగలదగుటఁజేసి యతనికి దేశాటనమునందు మిక్కిలి యిష్టముండెను.

బలమర్దనులు వెబడింప నట్లు తాలెవ్విండి గ్రామము విడిచి నానకు ముందుగా యన్నాబాదునకుఁ బోయెను. అచ్చటపూర్వశిష్యుఁ డగు లల్లో వాని నాదరించి పడునైదుదినములు తనయింట నుంచుకొ నెను. అటనుండి గురువు తత్సమీపమందున్న మఱియొక తావునకుఁ బోయెను. ఆస్థలమున కిక్కిరింప నానకుమఠ మనిపేరు. ఆకాలమందచ్చట గాఢనియమములతో యోగాభ్యాసము జేయునట్టి సిద్ధు లనేకులుండిరి. గురునానకు శిష్యునమేతుఁడై యాస్థలమునకుఁబోయి సిద్ధాశ్రమమునకెను రుగా నొక నారింజచెట్టుక్రింద గూర్చుండె. ఆకిచ్చలిచెట్టదివఱకు జాల కాలమునుండి శోషించి మోడుగానుండెనట. గురువు దానిక్రింద నాశీ నుండైనతోడనే యావృక్షము పచ్చనియాకులు లేతచిగుళ్ళు గలిగి దర్శనీయ మయ్యెనట. ఈవింత దూరమునుండి సిద్ధులు గనిపెట్టిరట. వారు తమకంటె నెక్కువయోగులు లేరని కనుగొనితలై యుండువారట. తమకంటె నెక్కువ మహిమలుగల మహాత్ములు వచ్చెనని తెలిసికొని యాసిద్ధులు నానకు చుట్టుండెరిరి. జోగులు పదిమంది జేరినప్పుడు వేదాంతచర్చ తప్ప మఱియొకవిషయ మేది చర్చింపఁబడును ? ఆసిద్ధులు తమకు దుస్సాధ్యములగు వేదాంతవిషయకవ్రశ్నముల నెన్నో గురువు

నడిగిరి. గురువు దేనిలోను వారికిం దీసిపోవడయ్యె. సిద్ధు లడిగినద్రశ్య లకన్నిటికి గురు వవలీలగ మనస్సునకు దత్తుణమే నాటునట్లుగ ననుభవ సిద్ధమగునట్లుగా బ్రత్యుత్తరములుచెప్పి యుదఱచు సంతృప్తులఁజేసెను. అంతట నాసిద్ధులు నానకు తమకంటె నెక్కువసిద్ధుడని గ్రహించి వానిం గొనియాడి తమమతమున జేరుమని ప్రార్థించిరి. నానకు దానికి సమ్మతింపక మనుష్యున కాత్మశుద్ధి సత్ప్రవర్తనము మొనరుగునవి యుండవలయును. కాని పై వేషములవలన లాభము లేదనియు వేషధారణముతోఁ బసిలేక యుత్తరకణశుద్ధికై పాటుపడవలయుననియు తా నేమతము నందు నేతెగయందు జేరుట లేదనియుఁ జెప్పెను. అట్లు పలికి నానకు వారి కాసమయమున గొన్ని నీతివాక్యములనుపదేశించెనట. అవిభాషాంతరమునం దుండుటచే వానితాత్పర్య మీక్రింద బొందుపరచుచున్నాఁడ.

“కాషాయాంబరము దండము ధరించుటలోను మేనెల్ల బూడిద పూసి కొనుటలోను యోగములేదు. సిరస్సు ముండనము చేయించుకొనుట లోను శంఖము లూచుటలోను యోగము లేదు. తాకికాకర్షణములచేత జుట్టబడియు మనుష్యుఁడా యాకర్షణములకు లోబడక వాని కతీతుఁడై యుండుటలో నిజమైన యోగమున్నది. వట్టిమాటలవల్ల నిజమైన యోగమురాదు. ఈశ్వరుని సర్వవ్యాపకత్వ మెవ్వఁడు తెలిసికొనునో యతఁడే యోగి. యోగము మనస్సులోనేకాని దానికి వెలుపల లేదు. యోగము గోరేదిబ్బలలో లేదు. యోగము శ్మశానములలో లేదు. ఈశ్వరైక్యము చెందుచున్నామని దొంగమూర్ఖులు బహుటలో లేదు. నానాదేశముల కరిగి తీర్థములందు మురుగుటలోలేదు. తాకికాకర్షణములకు లోబడక వాని కతీతుఁడై యుండుటలోనే యోగము కలదు. మన యాదిగురువగు పరమేశ్వరుని దెలిసికొంటిమా సర్వసంశయములు నివారణములగు. అంతట ముక్తి కరతలామలక మగును. భగవద్విషయమును దెలిసికొనగోరువాఁడు ముందుగా మనశ్శాంతి సంపాదించవల

యను. మనస్సు తన యిష్టమువచ్చినట్లు దిరుగుటవారిని నిశ్చలమైనప్పుడు పరంజ్యోతి తనలోనే వెలుగుచుండును. తనలోని స్వేచ్ఛర తేజము ప్రకాశించుచున్నట్లు తెలిసికొనుటయే యోగము.”

అసంతరము నానకు సిద్ధమతము విధించి గంగానది ప్రవహించెను భూములలో సంచారము చేయదలంచి కయసమయ్యెను. ఈయాత్రాచరిత్రలుసత్యమునకుదూరములై యన్భతములతో మహిమలతో నిండిన కల్పనాకథలై యున్నవి. నిజమైన చరిత్రము నిమిత్తము నానకునుగూర్చి వ్రాయఁబడిన ప్రాచీనగ్రంథములను మన మెంతవెదకినను నూటి కొక చోట నెక్కడనో యొకసత్యమైన వృత్తాంతముండును గాని తిక్కినదంతయు బృహత్కథలోనున్న కథలకన్న నెక్కుడు చిత్రకల్పనలతో నిండి యుండును.

ఆచరిత్ర లట్లుండుటకు మూడు ముఖ్యకారణములుగలవు. అందు మొదటిది. ఆచరిత్రలు వ్రాసినవారు భూగోళశాస్త్ర మేమో యెఱుంగరు. వారు జన్మమధ్యమున స్వదేశమగు పంజాబు నప్పుడప్పుడు చూచి యుందురు; కాని గంగానది ప్రవహించెడి దేశములనుగాని యచ్చట నివసించు జనలను గాని వారెన్నఁడు జూచి యెఱుంగరు ఏస్థలముల జూడక స్థిరుతముగా నిండవద్ద గూర్చుండి విన్నకథల నాధారములుచేసి కొని చరిత్రలువ్రాయు గ్రంథకర్త లంతకంటె నెక్కువగ నేమివ్రాయ గలరు. రెండవ కారణమిది. ఆచరిత్ర లీయాత్రలుజరిగిన ముప్పదియేండ్ల తరువాత వ్రాయఁబడినవి. ఆవ్రాతలుగూడ నానకుయొక్క ప్రియభక్తుడగు బలుడేచెప్పి వ్రాయించుటచేత బయలుదేరినవి. బలుఁడు గురువుతో గూడ దిరిగినను విద్యాగంధశూన్యుడగుటచేతను మూఢవిశ్వాసము గలవాడగుటచేతను గ్రంథకర్తలకు గురువు వృత్తాంతము చెప్పునపుడు నిజమగు వృత్తాంతములను సరిగ జెప్పలేక తన పిచ్చినమ్మకముల నందు జొనుపుచు చాలకాలము గడచినపిదప చెప్పుటచే సరిగా జ్ఞాపకములేక

తన మందమఱికి స్ఫురించిన వన్నియుం దెలుపుచు గురుచరిత్రమందలి యీభాగమును సంశయాస్పదముగ జేసెను. మూడవకారణమిది. గురుచరిత్రము వ్రాయనప్పటికి గురువు మృతుడయ్యెను. అతని కీర్తి యార్యావర్తమందంతట వ్యాపించె. ఎన్నోమహిమలు వాని కారోపింపబడెను. ఎన్నోయద్భుతములు వానింగూర్చి చెప్పుకొనబడెను. చరిత్రకారులు వాని మహిమలు వినినవారే గావున తాము వినినవి చుట్టుప్రక్కలజనులు చెప్పుకొనునవి యగు లోకసామాన్యచరియలతో బుస్తకములనింపిరి. అగ్రంథములలోనున్న విశ్వాసపాత్రములుకానియంశములు విడిచి వాని యాత్రలు కొన్ని వర్ణింతము.

అతండు గంగాతీరమునం బయనముచేసి పంగదేశమునకు వచ్చెను. అచ్చట కొంతకాలముముండి పిదప నతఁ డాసామునకు బోయి యచ్చట ననేకమాసములుండెను. ఈయనములతో మర్దనుఁడు మిక్కిలి డస్పితన గురువునలె భక్తిభక్తురుడై మార్గాయాసము మరచుట కుఁగాని బలునిసలె వైరాగ్యముఁ గలిగి శ్రమకోర్చుటకుఁగాని సమర్థుఁడు గాకపోయెను. అసాముదేశమున సంచరించుచుండ నానకు షేకు ఫరీదను మహమ్మదీయయోగియొక్క వంశస్థుడైన యొకతురకం గలుసుకొనెను. వారిరువురుఁ గొన్నినాళ్ళు గలిసి యుండి భగవద్విషయము లనేకములు చర్చించిరి. వారెడబాయనప్పుడు మతద్వేషములు లేక యొండొరులం గొగిలించుకొని హేదముతో వేరైరి ఆసామునుండి గురు వోద్రదేశమునకుఁ బోయి జగన్నాథక్షేత్రమును దర్శించి యచటి యాలయమునం దర్చకులు కండాబ్రాహ్మణులు నిత్యకృత్యములలోఁ జేయు సకార్యములం జూచి యేవగించెను

జగన్నాథక్షేత్రమునుండి నానకు దక్షిణదేశమునకుఁబోయి యుదనేక దివ్యస్థలముల సందర్శించి యక్కడనుండి సింహళద్వీపమునకుం బయనెను. ఈగురువు వెట్లనప్పటికి సింహళద్వీపమును శివనాథుఁడను రాజు

పాలించుచుండెను. తనదేశమునకు మువ్వరుక్రొత్తమనుష్యులు వచ్చి రనియు నందు సామ్రాజ్యసన్యాసులకు బోలని యొక విరాగి గురువై యుండెననియు శివనాథరాజు విని వాని జూడగోరెను. కోరి యాతనిం జూడబోవుటకుముందు వాని క్రజ్జ యెట్టిదియో జగద్వంచనము సేయ వచ్చిన మాయయోగియో నిజమైన సన్యాసియో వాని మనోనిశ్చలత యెట్టిదో కనుగొని యనంతరము వానిదర్శనమునకు బోవలయునని రాజు నిశ్చయించుకొని కంచభద్రవరమాన్నములతోనిండిన యన్నము ను, విలువగల చీచినాంబరములను సొగసుక త్తియలగు కడుచుకన్ని యలను యోగికిఁ గానుకగాఁ బంపెను. గురునానకు మొదటి రెండు వస్త్రపుల జేతితో మట్టక కన్నియలం గన్నెత్తిచూడక నిరాకరించుటయు నవి తోడ్కొనిపోయినవారు వచ్చినదారినే భగ్నుమనోరథులై పోయిరి. తన కావించిన ఖరీత్తు గురునందలి శౌరవముఁబెంప రాజు స్వయముగ నానకును సందర్శింకవచ్చి యంతటి మహాత్ముని రాకచేత తనరాజ్యము ధన్యమైనదని కొనియాడెను. ఆమహారాజుచేసిన యాదరణమునకు సంతుష్టుడై కాబోలు నానకు సింహశిర్షికమున రెండుసంవత్సరముల యెదుమాసములుండెను. ఆదీవివేడలి లాతిభూములకు నానకు కయన మైనప్పుడు మర్దనుడు నిరంతరప్రయాణములచేత విసికి గురువును విడిచి యధేచ్ఛం జనియెను. అట్లు మర్దనుడు గురువును బాసిపోయినను కొంతకాలము వాని నెడబాసియుండునప్పటికి వాని కేమియుం దోచక పిచ్చియెత్తినట్లుండటచే గురువు పిలువకపోయినను తనంతట తాను వచ్చి నానకును గలిసికొనెను.

అనంతరము గురునానకు లోకానుభవజ్ఞానము సంపాదించి భరతఖండమునకుఁ జుట్టప్రక్కలనున్న యనేక స్త్రోచ్చదేశములకుఁ బయ నము చేసెను. ఆయన చూచినట్లు జెప్పబడినదేశములలో నొక్కదాని పేరేనియు నీనాటిభూగోళశాస్త్రజ్ఞు లెఱుంగరు. ఆదేశముల కా కాల

మున నట్టి పేళ్ళుండనో లేక చరిత్రకారులు జగమునలేని దేశముల నూహించి గ్రంథములలో వ్రాసిరో మనము చెప్పజాలము. మనము నిశ్చయముగా నొక్కవిషయమునుమాత్రము చెప్పగలము. ఇస్లాము మతస్థాపకుడగు మహమ్మదువారి జన్మస్థలమైన అరేబియాదేశమునకు గురునానకు పోవుట నిర్వివాదాంశము. ఆదేశమునకు సముద్రయానముచేసినో మెట్టదారినిబోయెనో చెప్పజాలముకాని త్రోవలో పారసీకదేశపురోవునట్టణముగు బుషాహరునగరము నాయన జూచెను. మార్గదేశమున నతఁ డేమూరికిఁ బోయిన నాయూర బ్రహ్మజ్ఞానమునం దాసక్తిగల మనుష్యులంజేర్చి వారి కుపదేశముఁజేసి జ్ఞానబీజముల నచ్చట నాటి యవి పెరిగి ఫలించునని తోచినచోట్ల చిన్నసంఘము లేర్పరచి ప్రతిసమితి నొక్క పెద్దనేర్పరచి వానికి భాయి యను పేరు నెట్టి యతనియాజ్ఞకు వారు బద్ధులై యుండునట్లు శాసించి యటపిమ్మట పోవుచువచ్చెను. హిందూదేశమునకు బడచుట నున్న దేశములలో నేటికిని ధర్మశాలలుండట కాద్యకారణ మీతఁడే. అట్లుసమాజములు స్థాపించుటలో గురునానకు యొక్కతలంపు కొత్తమతమును స్థాపింపవలయుననికాదు. మిక్కిలి పురాతనమైన యార్యుల యుపనిషత్తతనును జగమునకు జాలుటయే యాయన ముఖ్యసంకల్పము. తనచేత నుపదేశింపఁబడిన జ్ఞానవాక్యములయందు నమ్మికగల జనులు నిర్భయముగ తమధర్మముల ననుస్థించి యితరులకు మార్గప్రదర్శకులై యుండవలయునని యాయన యెల్లచోటుల నొక్కిచెప్పుచువచ్చె.

అరేబియా పర్యాటకములలో నానకు వాని శిష్యులు నిర్బాధకముగ నన్నిప్రదేశములుం జూచుటకు తురకవేషములు వేసికొనిరి. నానకు సహజముగ కలహముల కిష్టపడని వరమసాధువాటచే జగడములు రాకుండనుండుటకట్లు వేషము మార్చెనేకాని భయముచేత నెంత మాత్రముకాదు. ఏలయన నానకు మహమ్మదువారి జన్మప్రదేశముగు

మెక్కావట్టణమునకుఁబోయి పుణ్యభూములు చూడదలంచియు మహమ్మదీయులకు విరుద్ధములగు నాచారములనే గొన్నిటిని నెరపుచువచ్చెను. మెక్కాలో మహమ్మదీయుల కొక్క యాలయముగలదు. కాబాయని దానికిం బేరు. ఆయూరుకీఁబోయిన మహమ్మదీయుఁ డెవ్వఁడు దన కాళ్ళు కాబాయన్న వైపునకుజూపి పగలుకాని రాత్రికాని శయనింపఁడు. వండుకొన్నప్పుడు తలయే కాబావైపున నుండవలయును. నానకు తరుచుగా రాత్రులు వండుకొనునప్పుడు తనకాళ్ళు కాబావైపునకుఁ జూపుచువచ్చె. తురకలకు భయపడినవాడొకఁడు చేయుగా ? ఆగుడి యధికారి యొకనాఁడు శాస్త్రవిరుద్ధముగా శయనించిన నానకునుజూచి దైవగృహమువైపు కాళ్ళుచూపుట యనాచారమని కఠినస్వరముతో మందలించెను. అతనికి గురు విట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చె. “దేవునిగృహ మే ప్రక్కను మాత్రమే యుండి యేప్రక్కను లేదో నాకు తెలియదు. నీ వెఱుఁగుదువేని నాకాళ్లు చేతవట్టుకొని దేవుని మందిరములేని ప్రక్కకు వాటిని ద్రిప్పుము.” అలయాధికారి వాని కలుకులువిని మతమునైనను లెక్కసేయకనోట వనిహాసములు సేయు మొండివాఁడై యుండవచ్చునని భావించి వాదము ముదరనీయక యంతతో సరిపెట్టెను. మెక్కావెళ్ళిన మహమ్మదీయులు మహమ్మదువారు పరమపదము వేంచేసిన స్థానమగు మెదీనాకు వెళ్ళియాయనసమాధిఁజూడకపోరు. నానకుమెక్కాలోజూడవలసిన వైచిత్ర్యములనెల్లఁ జూచి సంతోషుఁడై మెదీనాకుగూడ బోవదలంచుచుండ మర్దనుఁడతనగురువుమెదీనాకు జనండనుకొని యక్కడకుఁబోక తప్పదని కట్టుకుట్టెను. అదివరకే వెళ్ళదలంచిన గురువు శిష్యుని ప్రోద్బలముచేత వెంటనే బయలుదేరి పండ్లెండదిగములు పయనముచేసి మెదీనాపట్టణముజేరి మహమ్మదు సమాధిం జూచి కొన్నిదినములచ్చట నుండెను. అదినములలో నతిఁడు మెక్కాలో వలెనే యక్కడను సమాధివైపు కాళ్లుచూపి శయనించుచువచ్చెను. మెక్కాలోనున్న యాయజమానుని

కంటె మెదీనాలోనున్న సమాధియజమానుడు చండతరుడు దురహం
కారుడు. ఇందక్కజ మేమున్నది. దేవుని దూషించినప్పుడు సయితము
నోరెత్తక గురువుల పేరెత్తినతోడనే రాక్షసులవలె మీదబడి మను
ష్యులను దూషించి వీలగునేని జేయిచేసికొను పరమభాగవతులు ప్రతి
మతమున వేసవేలు గలరు. మెక్కా మెదీనాపట్టణములకుబోయి యా
పుణ్యభూమిల జూచినపిదప మహమ్మదువారినిగూర్చి నానకున కట్టి
యభిప్రాయము కలిగెనో శిష్యుడగు బలుని యీక్రిందివాక్యములవలన
స్పష్టమగును. ఈమాటలు బలుని నోటనుండి వచ్చినను గురునియభిప్ర
ాయములే యగుట నిజము.

మహమ్మదువారినిగూర్చి గురునియభిప్రాయములను బలుఁ
డీక్రిందిధమున చెలిపెను. “మహమ్మదువారిస్వభావమున మహాత్ముల
కుండవలసినంతశాంతము కానబడక కోపపుచాలె యెక్కువ గానబడు
చున్నది. పునర్జన్మరాహిత్య మగునంతటివైరాగ్యము గూడ నాయన
యొద్ద నున్నట్లు గానబడును. స్వలాభపరామిత్యంక యక్కడక్కడ గాన
బడుచున్నది. ఆయన పరిశుద్ధుడు నిష్కళంకచరిత్రుడు ననుట కెంత
మాత్రము సాధ్యము లేదు గాని సంపూర్ణ మైనవతివ్రత సంపాదించు
టకు జన్మకరంపరనుండి విమోచన మొందుటకు నీమహాత్ముడు మరల
జన్మము నొందవలయును. ఆజన్మము హిందూస్తానమున నొకశూద్రుని
యింటఁ గావలయు. ఆయన జీవన్ముక్తుఁడై యొకానొక కాలమున బర
లోకారోహణము చేసి ఈశ్వరసందర్శనము చేసెనని చెప్పెడిమాటలు
కేవలము కల్పితములు. ఏలయన నీవ్రపంచమున సృష్టింపబడినజాతువు
లె నేరిగోచరము లగును గాని సృష్టింపబడనివి కంటి కగపడవు. భగ
వంతుడు సృష్టిపవార్ధములలోనివాఁడు కాఁడు. కావున నతఁడు మానవ
దృష్టోచరఁడగుట యసంభవము. కాని జీవాత్మ చర్మోపాధిని బాసి
పరిశుద్ధావస్థ జేదిసర్వము పరమేశ్వరసాన్నిధ్యము బడయుటకు బాత్ర

మగును. కవిత) మైన ఖురానుగ్రంథము భగవద్వాక్యము కాదు. కారణ మే మన. భగవంతున కొకభాష లేదు.

అట్లు కొన్నిదినములు మదీనానగరమున నుండి యచ్చటివిశేషములు దర్శించుచుండ బియ్యసోదరింజూడ నతనికి బుద్ధిపుట్టెను. ఈచెలి యలిమిఁద నాయకు మొదటినుండియు నింతింత యనరానిప్రేముడి యుండెను. ఏలయన నీతోబుట్టువే చిన్ననా డతని కెన్నిసారులో శరణంబిచ్చెను. తండ్రి కతినుఁ డై యతని పై బిట్టలుకప్పునినప్పుడు కాపాడెను. తనసోదరుఁడు మిక్కిలిసీతమంతుఁ డనియు సత్యప్రియుఁ డనియు నిక్కడక్కడ యనక యవకాశము వచ్చినచోటనెల్ల వాదించుచు వచ్చెను. తాకికవ్యవహారవిముఖుఁ డై పరమేశ్వరధ్యానవరాయణుఁ డై సోదరుఁడు మందమతి యై యున్నపుడు తనభతృసయితము పిచ్చివాఁడని యెగతాళిసేయుచుండ నామె యతఁడు పరమభాగవతోత్తముఁ డని కనిపెట్టి గౌరవించెను. ఆకొంక పొడమినతోడనే గురువు శిష్యసమేతుఁ డై మదీనానగరమును విడిచి కొన్నిమాసములు నిరంతరప్రయాణములు గావించి పారసీకగాంధారాదిదేశము లతిక్రమించి పాంచాలదేశము ప్రవేశించి యెట్టకేలకు సుల్తానుపురముజొచ్చి చెలియలిగృహము జేరెను. అన్నయుం జెలియులు పరస్పరసందర్శనజనితానందమున బరవశత్వము నొంది గాఢాలింగనము జేసికొనిరి. కొంతకాల మతఁడు సోదరిగృహంబున వసియించి పుణ్యభూములలో సగ్రగణ్య మైనహిమాలయకర్వతము జూడఁదలంచెను. తలపుపుట్టగానే యతఁడు బయలుదేఱెను.

హిమాలయము హిందూస్థానమున కుత్తరమున భగవంతుఁడు నిర్మించినస్పటికపురోడయో యచునట్లు భారతఖండలక్ష్మి శిరోభాగంబునఁ దాల్చినవజ్రంపుమకుటమో యచునట్లు విరాజిల్లుచుండును. ఇది యనేకపుణ్యక్షేత్రములకు నిలయము. సరనారాయణులకు నివాస మైన బదరికాశ్రమ మిందేమున్నది. సిద్ధసాధ్యగంధర్వభేదరాయల కిది విహార

సాన మనియు ఉమామహేశ్వరుల కునికిపట్టనియు బ్రహ్మానియరగణం
బులకు సిద్ధమునివర్గమునకు నీమహీధరకూటములు యజ్ఞవాటము లని
యు గుమారస్వామికి జన్మభూమి యనియు భగీరథిప్రయత్నమున నాకా
శంబాననుండి మహీతలంబునకు వెగినగంగాదేవికి వసతిస్థలం బనియు
నెల్లయోషధులకు నిలయం బనియు బురాణములలో వర్ణింపఁబడినది.
మఱియు బరమభాగవతోత్తము లగుమహామహులు కురమశిష్టులు
తమ్ము బాధించినప్పుడు నిలువ నీడలేక తలదాచుకొనుటకు జోలు లేక
యెట్టకేలకు దుర్గమమగునీకర్వతరాజమునుశరణు వేసి గుహాంతరములు
నివాసములుగఁ జేసికొని సుఖించుచు వచ్చిరి. ఇట్టి యామహాశైలము
యొక్క నపారమహిమము పురాణములవలననే గాక చూచినవైర్భవుల
వలనగూడ విని దేశాటనపరాయణుఁ డగునానకు శ్రవణంబుల వినిన
దంతయు నేత్రంబులతోఁ జూచి యానందింపఁ దలచుట యాశ్చర్యము
కాదు.

అతఁ డాకర్వతమున కరిగి యొక్కత్రమునుండి యొక్కత్రమున
కరుగుచుఁ గంటి కగపడినబ్రహ్మవాదులతోడ వేదాంతవర్చలు సేయు
చు దనవ్రథావమెఱుంగక తన్ను నిందించినవారిచేత నానావమానంబు
లం బడుచు భూషణంబులకు సంతసింపక దూషణంబులకు దురపిల్లక
తనపనిచేసుకొనుచుండెను. మొట్టమొదట నతని యాస్తిభావము కర్మ
కాండనిరసనము జూచి యాయామతస్సులు వానిని తమతమమతంబులం
శేరు మనిపిలిచి యతఁ డందు జేరక యామతముల ఖండింప వారతని
యెడల శౌరసము జూపకపోయిరి కాని కాలక్రమమున నతని విశేషవిన
యంబును సాటిలేని సత్త్వవర్తనమును సాటిలేనిభక్తియు సూన్యత
వ్రతాశక్తియు గనుగొన్నపిదప నతఁడసాధారణపురుషుఁ డనియు సర్వ
విధముల మానసియుఁ డనియుఁ దెలిసికొని యథార్థశౌరవము గావిం
చిరి. తొలుదొల్ల సగేనిని విశ్వసింపక యనుమానముతోఁ జూచినవారు

వానిసద్గుణసంపద యాలస్యముగ గనిపెట్టి యతఁడు తమ్ము విడిచిపోవున
 వ్వుడు మఱికొంతకాల మతనిసహవాససౌఖ్యము గలుగకపోయెగదా
 యనివిచారించిరి. హిమాలయము; దిరుగుకాలమున శిష్యుడగు మర్దనుని
 శరీరస్థితిచెడఁచు. నానకు యొక్కశరీరము శీతోష్ణములకు జంకునది కాదు.
 రెండవశిష్యుఁ డ సుబలునిశరీరము సంతగా గానిజెందలేదు. కాని మితి
 మీఱిన యాచలియు నెడ తెంపులేని యావానలు నెల్లపుడు మంచు
 మీఁదిదయనములు సరిగ నాహారము లభింపమి ప్రయాణకష్టములు
 మొనలగునని సుకుమారుడైన యాగాయకునియారోగ్యమునకు భంగ
 ము గలిగించెను. నానాటి కతనిస్థితి బాగుపడుటకుమారు ఓడించుటం
 జేసి గురువు యాత్ర కట్టిపెట్టి సంజాబుదేశమునకుఁ బోవ నిశ్చయించెను.
 కాని యామండలముచేరుటకైన యవకాశము లేకయే మర్దనునిస్థితి
 పూర్తిగఁ జెడిపోయెను. కొన్నిదినములుమాత్రమే యతఁడు జీవింపగ
 లుగు నని గురువునకుఁ దోచెను. అయిచేత నా రతనిని దీర్ఘప్రయాణ
 ముసేయింపక దాపున నున్నయొకవల్లెకుఁ దీసికొనిపోయి చేతనైనచికిత్స
 చేయించి స్వహస్తములతోఁ జేయదగినంతయువచారము జేసెను. బలుఁ
 డును దనచెలికాని; శక్య మైనవరిచర్య గావించెను. ఆయుశ్శేషము లేన
 వ్వుడు వైద్యములు నువచారములు కష్టమొజనములు గదా. మర్ద
 నుఁ డెట్టికేలకు చ్యుతికొందెను. మర్దనుఁడు లేనవరణానంతరమున తన
 దేహము దగ్గము నేయవలసిందే కాని భవనము చేయకూడ దని గురువు
 తో మనవి జేసికొనెను. శిష్యునియచ్చాప్రకారమే గురువు కళేబర
 మును భవనము సేయక నగ్నిపాలు చేయుటకే కృతనిశ్చయంఁడై తద్వి
 వయక్రయత్నములు చేసెను. ఆముఖ్యుడు కష్టముగలసాత్తు మూడుశా
 టులు. ఆశాటీత్రయమును నానకు శిష్యునిక కళేబరము జుట్టపెట్టి స్వహస్త
 నిర్మిత మైన చితిమీఁద శవమును బలుఁడుం దానును బెట్టిరి. అగ్నిసంస్థా
 రము బలునిచేత చేయింపక శిష్యవత్సలుఁ డాకట్లకడపటికర్మముగూడఁ

దనచేతులతోనే చేసెను. శిష్యునకు చుట్టము లెవరు లేమి యతనిము
త్తరక్రియలు చేయుట ధర్మ మని గురువు స్వయముగానె పారతాకికక్రి
యలు చేసెను. నిజమైనప్రేమ యెక్కువతక్కువస్థితులుగాని వర్ణ భేద
ముగాని పాటించనీయదుగదా. “ఉదారచిత్తానాం వసుధయేవ కుటుంబః”
యనునట్లు మహానుభావులకు లోకమే కుటుంబము. మర్దనుడు గురువు
తోఁ జిరసహవాసము జేయుటంజేసి మాస్యము బాసి జ్ఞానమించుక
యైన సంపాదించెనా యని కొందఱు సంశయముపడవచ్చును. అట్లు
సందియముపడుటకు వలనుపడదు. ఏలయన మంచిపూలు గుచ్చినదార
మునైతము సువాసన గలిగి యుండును. అట్లు బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నుఁ
డైననానకువంటిమహానుభావునితో జరకాలము కలసిమెలసియుండి యు
తఁడు సేయువేదాంతచర్చలు పలుమాఱు వినివిని యున్నచున్ననునకు
జ్ఞానమంటదనుట యసంభవము. మొట్టమొదట మర్దనుడు సానకువద్ద
శిష్యుఁ డైనప్పుడు వాడు తనజాతియందు మిక్కిలమైనయభిమానము
గలిగి యాశాపాశబద్ధుఁడై స్వలాభపరాయణుఁడై నెల్లవారి నెగతాళి
సేయుస్వభావము గలవాఁడై చీటికి మాటికి సణుగుకొనుచు లోకవ్యవ
హారములయందె యాశక్తిగలిగి యుండెను. కాని కాలము గడచినకొ
లది గురువుయొక్క సదాచారసంపత్తి యాశ్చర్యభక్తి లోకోద్ధరణా
సక్తి కన్నులారఁ జూచినకొలది సతనిధనకాంక్ష స్వలాభపరాయణత
మొదలగు సామాన్యమానవలక్షణము లకుగంటెను. భక్తిజ్ఞానవైరా
గ్యములు వానిసాసము నాక్రమించెను. అవి హృదయమున నెలకొను
టయు సతఁడు నిరర్థకసంభాషణములతో గాలక్షేపము సేయక సణుగు
లు గొణుగులు మాని పరాక్షేపణలు గట్టిపెట్టి జ్ఞానమార్గమున బడి బ్ర
హ్మనుసంధానపరాయణుఁ డయ్యెను. ఆతనియందుగలిగినమార్పులు
గనిపెట్టి సంతసించి యజ్ఞానకవచమును విడిచి జ్ఞానకవచమును దొడిగి
కొని తనశిష్యుడు దేహయాత్రచాలించివండుకు సంతసించెను.

మర్దనునిమరణము నానకుయొక్క సంకల్పమునకు మార్పు కలిగించెను. పంజాబు దేశమునకుఁ బోవలయు నని యంతకుముం దతఁడా లోచించెను. కాని ప్రియశిష్యుడైనబలుఁడు సేతుబంధరామేశ్వరయూత్ర చేయవలయునని కుతూహలపడినందున నతనిమనోరథసిద్ధి గావించుటకై యతఁడు దక్షిణాపథంబున కరుగ సంకల్పించెను. ఈప్రయాణమున నానకున కనేకులతో వేదాంతచర్చలు జరిగెను. ఆచర్చలు వివాదహేతువులు గాక యతనికి సంతోషప్రదములై రెండవతక్షమువారికి జ్ఞానసాధాయకములై యుండెను. రామేశ్వరయూత్రనుండి యతఁడు తిరిగివచ్చి కొందఱు సాధువులు గురుదాసుపురముల్లాలో నున్నబాటలై యను పుణ్యక్షేత్రమునకుఁ బోవుచున్నారని విని యాసాధువులసహవాసము చేయుటకును తనజన్మభూమి నింకొకసారి సందర్శించుటకును నిశ్చయించి వాటితో గలిసి యచ్చోటి కరిగెను. బాటలేగ్రామవాసులకును నచ్చట చేరినతీర్థవాసులకును సనాతనసిద్ధాంతములకు వ్యతిరేకమైన మతఃబోధ చేయుచున్న నానకుయొక్కరాక యసహ్యమయ్యెను. ఆమహాత్ముని యెడల వారె.తద్వేషభావము బూనిరో యెంతకఠినముగ దూషించిరో యెంతయవమానపటచిరో మనము చెప్పజాలము కాని యెందరెందరు సాధువులు తనతో విరంధవాదములు చేసి వెఱపించినను వెఱపనిధీరుడుఁ పలుపల్లెయలయందుఁ బట్టణములయందు వసియించు పూర్వాచార పరాయణులనో సానలాజ్యాలలబాటి బడనినిశ్చలుఁడు, వేనవేలు జనులు వచ్చి శ్రశ్నలవర్షము గురిపించి వాదించి యోడిపోయి తుదకు నిందించినను మనోధైర్యము చెడనిపరమశాంతుఁడు బాటలేగ్రామము విడిచి వెడలవసినవాఁడయ్యెను. “అతిపరిచయాదవజ్ఞః” యన్నట్లు పిన్న నాటనుండియుఁ దన్ను దనకుటుంబమును దసగృహపరిస్థితులను దస బాల్యవిచేష్టితములను నెఱిగిన కాకులవంటి లోకుల నడుమ నున్నపుఁడు శాంతాత్మకరణుడగు పరమతపోధనుఁడైనను వారిపెక్కిరింపు లగ్గలమైనతరి తనశాంతము చిక్కబట్టజాలఁడు.

వంజాబుదేశము విడువకమున్ను మృతినొందినమర్దనుని స్థానమందు దనకు మఱియొక శిష్యుడు సంప్రాప్తించునేమో యని వెనుక జూచెను. ప్రియశిష్యుడైనమర్దనున కొక్కకుమారుఁ డుండెనని యతని కప్పుడు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ఆబాలకుని పేరు సజ్జకుఁడు. ఆకుమారుఁ డెట్లున శిష్యుఁడుగ బరిగ్రహించుటకు గురువును బలుఁడును గృతనిశ్చయములై తమరాక గ్రామవాసుల కెవ్వరికిం దెలియకుండునట్లు రాత్రి పొద్దుపోయిన తరువాత తాల్వొడిగ్రామమునకు వెళ్ళిరి. గురు వొక మారుమూలను గూర్చుండి సజ్జకునికడకు బలుని వంపెను. అతఁ డతిరహస్యముగ బోయి గురుసందేశ మెఱిగించినతోడనే సజ్జకుఁడంతకాలము నుడియొ ప్రియమగు మగుచున్నవాడ పోలే గడియ యాలస్యమైన జేయక వెంటనే చూటములై గట్టుకొని వానితో బయలుదేఱెను. అతనిని జూచి నానకు వానితండ్రియొక్క మరణవార్తను దెలిపెను. నానక మొక్క తల్లియుఁ దండ్రియు గతించినారని సజ్జకుఁ డెఱిగించెను. గురువుయొక్కపితృత్వాడి మాత్రము బ్రతికియుండె ననియు నిష్టమైనచోఁ జేతనిని జూడవచ్చు ననియు సజ్జకుఁడు విన్నవింప గతన్నాస్థి మృతినొందిన వారికొఱకు విచారించిన గార్యము లేను. జీవించియున్న వారిని జూడవక్కరలే దని నానకు తన జన్మస్థానమున నొక్క రాత్రియైన సుపూర్ణముగ గడువక శిష్యసమేతుడై వెడలెను.

ఈసారి గాంధారనగరమున కరుగవలయునని వారినంకల్పము. గాంధారపురమున వసియించుచు సువ్రాసిద్ధులైన బాబావలీ యనుమహానుభావుని సందర్శింపవలయు నని యతఁడు బయలు దేఱెను. బురములు ఈదారి వలుమా ఆతనికాలికింద నలిగినదేయగుటచేత గ్రామములు బరిచితములు. ఆమువ్వరునుముల్తానుసంండలములోని తలంబావట్టణము విడచిన తరువాతగురువు బలునితో గూడి మెల్ల మెల్లగా పెనుకపోవుట కేర్ప

రచుకొని ముందరియూరికి సజ్జదుని ముందుగా బుపెను. సజ్జదుడు కొంత దూరముపోవునప్పటికి వాని కొకయూరు కనబడెను. అచ్చటహిందువులదేవాలయముచూచుచున్నదీ ములమనీదు నొక్కస్థలమందెయొకదానికొకటి చేరియుండెను ఆమఠాధిపతి జనవనారసీచువలె మిక్కిలి తెల్లనై నాభీ విపరపర్యంతయు వ్యాపించినగడ్డయు గలిగి వృద్ధుఁ డని తెలియజేయుటకు మొగమమీద ముడుతలుగలిగి చూచినవారికి గౌరవభాజన మని తోచుచుండును. సజ్జదుడు గంభీరుడైన యాతనియూకారము చూచి భక్తితత్పరుడై యతని కభీవాదము చేసి యతనితో బ్రసూనించెను ఆవృద్ధుడు కొంతనాభాషణము జరిగిపిమ్మట వానిని భోజనశాలకు దీసికొనిపోయి మధురాహారములతో విందు జేయుమని సేవకుల కాస తిచ్చెను. సేవకులును కడుపార వానికి మెక్కబెట్టువారుపోలే నత్యాదరమున వానిని లోనికి దీసికొనిపోయి యోగిరముపెట్టుటకు మాటు వానికట్టివచ్చుటయు లోలుచుకొని తిండిపెట్టక కాలు చేతులు గట్టి మారుమూలగవలె బడవైచిరి. ఇదిజరిగిన కొంతసేవటికి గురుడు బలుసమేతుడై యవ్వోకికి బోయి సజ్జదుని గానక యావృద్ధుని బిలిచి తన శిష్యుని శరణాకలు వణికొంచి యానవాలు చెప్పి యట్టిలక్షణములు గలవడుచువాడు మీ కగుపడినాఁడా యని యడిగెను. అట్టికృష్ణవాని మొగ్గున జూడలేదని యాయోగిభృవుడు నొక్కివలుక వాని మాయకూటలు దొంగచూపులు గురువున కనుమానము గలిగించెను. తోడనే బలుడనుచు దానును సజ్జదునికొఱకు వలుతావులు వెదకిరి. ఎట్టకేల కన్నము లేక మిక్కిలి ఖిన్నుడై యొకమూలబద్ధుడై యున్న సజ్జదును వారు కినుంగొని వానికట్లు విప్పి విముక్తుంజేసి యావృద్ధుం బిలిచి నిరపరాధు లగు బాటసారుల నావిధముగ నిష్కారణముగ దోచుకొని చెఱబెట్టవలసిన యపసరమేమివచ్చె నని మిక్కిలి కఠినముగ నడిగిరి. అడుగుటతో దనివినొందక గురువు కవటయోగింజూచి నాడు

బాధ కరమపాతకమనియు నది కావించిన దురాచరణము లిహలోక
మునకు జెఱుటయే గాక కరలోకమునకుగూడ జెసి దుర్గతులపాలగుదు
రని ధర్మోపదేశము చేసెను. అతిశీక్షణమైన యాయుషదేశముయొక్క
వేడిమిచేత నమ్మకునలదొంగయొక్క రాతిగుండెయు గరిగి నీరై పోవ
నతఁడు కళాచుత్తపుడై దుఃఖకరఁగుడై తనకావించిన దోషమొప్పుకొని
తప్పు పైరించుమని వేడుకొనెను. ఆపుకవత్రియ మ్మాస్థానము విడిచి
కొంతదవ్వగుగునప్పటికి మద్దనుని సమాధియన్న యూ రగుపడెను.
ఆసమాధి దృష్టకథయునం బడి తోడనే భస్మరూపుఁడైన తనతండ్రి
యాసమాధిలో నున్నాడనివిని సజ్జనఁడు పితృభక్తితరంగితాంతరం
గుడై యాస్థానము విడిచి రాజుల నని గురువుతోఁ జెప్పి యచ్చటనే
జీవితశేషము గడువ నిశ్చయించుకొనెను. సజ్జనఁడు తన్ను విడుచుటచేత
గానము తన చెవులకింక వినఁబడదని గురువు వానిని విడువలేక విడువ
లేక విడిచెను. శుభము సంప్రాప్తించినప్పుడు మేర మీరిన యానంద
మును కష్టము సంప్రాప్తించినప్పు డపారమైనదుఃఖమును బొందుట గీర
లక్షణముగాదని శ్రీకృష్ణుఁడు భగవద్గీతలలో చెప్పిననీతి స్మరించుకొని య
తఁడు సజ్జననియోగముకొఱకు విచారము నొందలేదు. అట్లు సజ్జను
ని పితృసమాధికడ నెఁకొలిపి బాగుపేతుడై న్నాకు బహుదినములు
వ్రయాణములుచేసి గాంధారదేశమునకు హిమమాదేశమునకు నడుమ
నున్న కొండలలో కుసిద్ధమైన బాలానుకనుమదాటి కడుశ్రమివడి యె
ట్టకేలకు గాంధారము జేరెను. బాబావలీ వారిని విక్కిలి ప్రేమతో
నాదరించెను. నానకు జ్ఞానసముక్తిఁడైన బాబావలీయొక్క సహవాస
సౌఖ్యము కతివయ దినము లనుభవించి మునుపటికన్న జ్ఞానసంపన్నుడై
యచ్చోటువిడచి స్వదేశాభిమానుఁ డయ్యెను. మార్గమధ్యమున చూస
చందుండను క్షత్రియు డాయన కగపడెను. ఈరాచవానికి మతాస్తకి
మెండు. ఎవ్వరైన దనకు సస్మతోపదేశముచేసి మంచిదాఁ చూపువారు

దొరకుదురా యని తగినగురువు నిమిత్త మతఁ డెవరుచూచుచుండెను. మంచిసీరు లాగిబూనువానికి మహాసరోవర మగవడినట్లు నిరుపేదకు పెన్నిధి లభించినట్లు నానకువంటి జ్ఞానరత్నాకరుఁ డాజ్ఞానదోగ్రునకు దొరికినతోడనే యతఁడు తనయదృష్టముచేత లభించెనని సంతసించి య నేకదినములు సుశ్రూష జేసి బహుసంవత్సరములనుండి దేనికై యన్నే పించు చుండెనో యాబ్రహ్మజ్ఞానఫలమును దనివొంద ననుభవించెను.

తిరిగి పయనము చేయునపుడు నానకు బాలనాథవర్చితమునొద్ద జుట్టువ్రక్కల నెక్కడ నూరుపల్లెలు లేని నట్టడవిలో నొకచెట్టుక్రింద శిష్యద్వితీయుడై దారితెచ్చుగానక మెనగుట కాహారములేక బడలి కూర్చుండెను. ఆకొండదాపున జోగులమత మొకటి గలదు. ఆజోగుల కొడమడైన యోగి శరమదయాభువు పరోపకారపరాయణుడు. అతని యాజ్ఞావ్రాత మజోగులు వ్రత్యహము సాయంసమయమున చిన్నచిన్న జల్లుగా జేరి దారితెచ్చిరోవు బాటసారులను గలిసికొని వారిని దమమతమునకు దోడ్కొనివచ్చి సత్కరించుచుండురు ఆగుంపులలో నొక్కడు వృక్షచ్ఛాయం గూర్చుండిననానకుం గనుంగొని తనమతము నకువచ్చి యతిధి గావలసినదని వానిని గోరెను. ఆతరుచ్ఛాయయె తన కారాత్రీ నివాసయోగ్య మగు నెలవగుననియు దా నదివిడిచి రానని యు సతఁ డుత్తరము చెప్పెను. వారతని యుత్తరము మఠాధిపతి కెఱిగింప నతఁడు కడలిపోయి స్వయముగ నతని నాహ్వానముజేసెను. అతని కోరిక నిరాకరించుట మోటతన మగునని తలంచి గురువు తన యనుచరుని గలసి మతమున కరగి యతిధియై వారిచ్చుసత్కారముల నంది సంతృప్తుడయ్యెను. అతఁ డామతమున నొకటిరొగుదినము లుండి మరల బయలుదేరి తెంపులేనిపయనములు చేసి తనమామగారైన మూఁళుడు వసియించుగ్రామము చేరెను. అస్పటికతఁడు పదియారుసంవత్సరముల నుండి ప్రయాణము చేయుచుండెను. ఆగ్రామమునకు నానకు వచ్చినా

డని వినినతోడనే ముదిమిచే నవయవపటుత్వము దప్పిన మూఱుడు కన్నులార నల్లునొక్కసారి గని యతని నింటికి దోడ్కొనిరావలయునని శ్రమపడి యతఁడున్న ధర్మశాలకు బోయి సబహుమానముగ నతనిని దర్శించి తనముంటికి రమ్మని వేడుకొనెను. గురువు బహుమానముల స్వీకరింపక యతని గృహమునకు బోవుటకు సమ్మతించక హరినామ స్మరణమే తనకాస్తబంధువనియు ధర్మశాలలే తనగృహములనియు జెప్పి యతనిం బంపెను.

మామగారి గ్రామమైన పభోకరంధ్రవాలో నానకు రెండుమాసము లుండెను. ఆకాలములో నజ్ఞానతమఃపటలముచేత నావృతములైన యనేకమనస్సులయందు జ్ఞానదీపములను వెలిగించి వారిని యీశ్వరభక్తులుగ జేసెను. అంతంత కతనిపేరు వరిసరభూములయందు వ్యాపించుటఁజేసి జ్ఞానసంపాదనము నిమిత్తము జరులు పెక్కుం డ్రతనిసన్నిధికి రావొడగిరి. మాసద్వయ మాగ్రామమున నున్నతరు నాత ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమునందు గొప్పతీర్థము జరుగునని తెలిసినందున నానకు బలునిగూడి యచ్చటి కరిగెను. ఆశ్వాసర్తమానమందలి మహాపుణ్యక్షేత్రములలో గురుక్షేత్ర మొకటి. ఈక్షేత్రమందే భగవానుడగు శ్రీకృష్ణుండు తన మేనమరదియు జెలియలిమగఁడును గారాపుచెలికాఁడునగు నర్జునునకు రథసారథియై పార్థసారథినామధేయంబున బ్రసిద్ధుడై కురుపాండవసైన్యయధ్యక్షున సరదంబున నిలువఁబెట్టి యుద్ధనిష్ఠతారమైన భగవద్గీతాశాస్త్రము మాధవుం డాయన కుపదేశించెను. ఈక్షేత్రమునందే కురుపాండవరాజకుమారులు కౌరవసామ్రాజ్యము నిమిత్తము పెచ్చుపెరిగినమత్సరంబున మహాసంగ్రామము గావించి నిహతులైరి. ఈక్షేత్రమునందే యాకాలపురాజనందను లందరు కౌరవశ్లాంధవులలో నేదోయొక పక్షముబూని మహానామద్రవ్యయాసలమునకు మిడుతలై కథావశేషులైరి. మహాభారతసంగ్రామము జరిగి రమారమి

యిట్టటికి నాలుగువేలసంవత్సరములైనను ననేకరాజములు లచ్చట
 రణనిహతులై వీరస్వర్గము జూరగొనుటచే నాటగోలె నది భువనపావన
 మైన పుణ్యక్షేత్రమై పుణ్యాత్మలకెల్ల సేవ్యమై పురాతనచరిత్రాభిలా
 షులకుగూడ నభిగమ్యమై విరాజిల్లుచున్నది. ఈకారణముచేతనే నాన
 కాస్థలమునకు బోయి యుండును. ఆసంవత్సరము సమ్మేళనము మిక్కిలి
 గొప్పది. అన్ని వణకములవారు నన్ని మతములవారు నచ్చట సమావేశ
 మైరి. కాని కాలక్షేపము నిమిత్తము వేడుకనిమిత్తము వేళాకోళము నిమి
 త్తము విహారము నిమిత్తము వచ్చినవారే కాని తీర్థవాసులలో ననేకు
 లు నిజమైన భక్తితోడను శ్రద్ధతోడను బరమార్థముతోడను వచ్చిన
 వారు లేరు. హోమములు గావించువారు స్వాధ్యాయము చెప్పవారు
 భజనలు సేయువారు స్నానములు సలుపువారు జపములు చేయువారు
 తపోనిర్మాణములైనవారు ధర్మోపదేశములు చేయువారు వేసవేలు గన
 బడిరి. విగ్రహారాధనము విరివిగా జరిగెను. నిష్కళంక మైనభక్తి నిజ
 మైనవైరాగ్యము సత్పాత్రదానము సాధుసేవ బ్రహ్మబ్రహ్మస మొదలగున
 వచ్చట మృగ్యములయ్యెను. నానకువంటి వేదాంతకున కవియన్నియు
 ససహ్యములై తోచెను. ఆజపములు తపములు దానములు ధర్మములు
 బ్రహ్మజ్ఞాననిష్ఠుడైన యామహాత్మునకు దలయ్యెరు గలిగించెను. పార
 మార్థికులు గాక గతానుగతికులైన మూఢబోకులకు బుద్ధి చెప్పవల
 యనని తలంచి బలుని బిలిచి యచ్చట చెరువులోనుండి యొకచేపం దె
 మ్మని యతడు తెచ్చినయామత్స్యమును దాకలోబెట్టి మండింపదొడ
 గెను. అదిచూడగానే తీర్థవాసులకు నతితీక్షణమైన కోపము వచ్చెను.
 అటువంటి పావనక్షేత్రమున పరమపావనచరిత్రులగు తీర్థవాసులు లక్షో
 కలక్షలు చూచుచుండగ నటువంటి పుణ్యదినమున యోగి యన్నపేరు
 పెట్టుకొన్నవాడు జీవహింసచేసి కడుపు నించికొనుటకన్న కష్టకార్య
 ము మరొకటి లేదని యచ్చట చేరినవారందరు దలంచి కోపగించిరి.

కొందఱు తమనాలుకలను యధేచ్ఛముగ నుపయోగించి వానిని నోటికి వచ్చునట్లు బండబూతులు తీటిరి. అట్టిహరాత్ముని బ్రతుకనియ్య గూడదని దడ్డుకర్రలు చేతబట్టకొని చంపవచ్చిరి. వాని కాసమయమున నొడలే తెలియలేదు. పొంగి పొరలివచ్చుచున్న మహాసముద్రమువలె జనసమూహము తన్ను నిర్మూలనము జేయుటకు దుడ్డుకర్రలతో వచ్చి మీదవడుచున్నను సతఁడు మహావర్చితమువలె చలింపక నిర్భయముగ వారిముందర నిలిచి మీరు వాగ్వాదము చేసి నన్ను గెలువదలంచిరా లేక దండప్రయోగముచేతనే నిర్జింపదలంచిరా యని యడిగెను. వర్ష కాలమేఘము లురిమిన చందమున దమకంతము లెత్తి వాణిట్లనిరి. వాగ్వాదముచేసి సీతవ్వు సీవు తెలిసికొని యికముం దట్టిపని నెన్నడు సేయనని సీవు ప్రమాణము చేసిన పక్షమున నిన్ను విడిచెదము. లేదా యీచేపను సీవు కోసినట్లే నిన్ను ముక్కలుముక్కలుగా గోసెదమని వారు త్తరమిచ్చిరి. అపుడు నానకు వారి కిట్లనియెను. మనుష్యుఁడు మాంసమునుండి పుట్టెను. మాంసముతోనే పెరుగుచున్నాఁడు. కావున మాంసమునందు సంతద్వేష ముండవలసిన యవసరము లేదు. పూర్వాచారపరాయణులైన యామూఢభక్తులు వానిమాటకు దగిన ప్రత్యుత్తరము చెప్పలేక యతఁడు జ్ఞానసంపన్నుడైన మహాయోగి అతని జోలికి మనము పోగూడదని చల్లచల్లగ జారిరి. నానకుగురువు యొక్క క్రుత్తివ దేశమంతటను ముఖ్యముగ పంజాబుదేశమునను గ్రామ క్రమముగ వ్యాపించెను. అతఁ డొకమతమును మెచ్చలేదు. ఒకమతమును ఖండింపలేదు. ఏమతమునందైనను దోషములున్న పక్షమున నా దోషముల సతఁడువిమర్శించి ఖండించుచు వచ్చెను. దీనిఫలిత మేమనగా క్రుత్తి మతస్థులు సతవింగూర్చిన కథలువినుచు సతనిగుణగణములు భక్తి శ్రద్ధలు జెప్పుకొనుచు వచ్చిరి. అంతకంత కతనికి యశస్సు ఢిల్లీచక్రవర్తి యొక్క కొలువుకూటమువఱకు వ్యాపించెను. ఆకులమున భోగపరా

ఋషిదేవత యిబ్రహీములొడి ఢిల్లీచక్రవర్తియై యుండెను. ఆఢిల్లీ చక్ర
 వర్తి కిరనిగొడవ లక్కటలేదు. కాని యాయనయాస్థానమునకు
 స్వమతాభిమానియు నానకుసిద్ధాంతములందు ద్వేషముగలవాఁడు
 నగు ముత్సద్దీయను మహమ్మదీయఁడుఁకి చక్రవర్తికి నానకుమీద నమి
 తద్వేషము కలుగునట్లు చెవిచెంతజేరి కొండము లెన్నిన్నియో జెప్పి
 యతని మనస్సు పాడుచేసెను. ఆమహమ్మదీయఁడు చక్రవర్తితో నీ
 తెఱంగున జెప్పెను. ఈనానకు మహమ్మదీయమతమునకే గాక హిం
 దూమతమునకు గూడ ద్రోహవిగ్రహారాధనము సేయగూడదనియు
 వర్ణభేదము దూష్యమనియు నితఁడు హిందువుల నధిక్షేపించును. గోవ
 ధము పాతకమనియు మహమ్మదువారు జగద్గురువు కారనియు మనల
 నధిక్షేపించును. కావున నితఁ డభయమతస్థులకు విరోధియే కావున
 సర్వవిధముల దండ్యఁడు. ఆకలుకులు చక్రవర్తికి నచ్చెను. ముత్సద్దీకి
 గాని చక్రవర్తికి గాని హిందూమతము మీద నిజమైన యభిమాన
 మున్నదని మనము నమ్మగూడదు. మహమ్మదీయ మతము నధిక్షేపిం
 చుటచేతనే ముత్సద్దీకి నానకుపై బట్టరాని యాగ్రహము వచ్చెను. తన
 మతమును దూషించినందుకు నానకును దండించినచో హిందువులకు
 గష్టముగ నుండు నని ముత్సద్దీ హిందూమతముమీద సత్యంతాభిమాన
 మున్నట్లభినయించి చక్రవర్తి కాపరమసాధువు మీద పారములేని
 కోపముదెప్పించెను. ఆకోపావేశమున జక్రినర్తి నానకును జెటసాలలో
 బెట్టించెను. మహాపురుషులకు గృహములు కారాగృహములు యొక్క
 విధముగానే యుండు ననుమాట భోగవరాయణుడైన చక్రివర్తి
 యెఱుంగఁడు. జీవన్ముక్తు లగు మహాత్ములు కారాబద్ధులయ్యు చ్చెట
 సాలలో సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము గలవారియట్ల సంతోషభరితులై
 యుందురు. అజ్ఞానులు యధేచ్ఛముగ వివారింప స్వాతంత్ర్యము గలిగి
 యు సంసారబద్ధులై కారాబద్ధుల కంటె నధికదుఃఖము లనుభవించు

చుందురు. చక్రవర్తి గురువుయొక్క శరీరమునే నాలుగుగోడల నడుమ బంధించెను. కాని యాతనియాత్మను బాధింప జాలడు. శరీరము చెఱ నుండి గదలలేకపోయినను విశృంఖలమైన యాత్మ రోదసి కుహరమంత యు స్వేచ్ఛగా విహరించి వరమేశ్వరునిపాదములవఱకు బయనము సేయును. ఆ చెఱసాలలో నున్న ఖైదీలు కృత్రిమము తిరుగళ్ళతో గొంత పిండి విసరవలయునని నియమముండెను. కారాబద్ధు లావని బహుకష్టమున జేయవలసి వచ్చెను. నానకు స్వస్థిమముచేయుటయం దత్యంత సక్తిగలవాఁడు కావున దక్కినవాండ్రవలె రేలు పెందలకడ నిదురవోవక విసరవలసినపిండి యంతయు విసిరి శయనించుచు వచ్చెను. అది యెఱుగక తోడిఖైదీలు నానకుయొక్క శిష్యులు నానకునకు మహామహిమలు గల్పించి నానకు స్వహస్తముతో విసరనక్కఱలేకుండ నతని కృభావముచేత వాటంత టవే తిరుగళ్ళు తిరిగె ననియు భగవత్తుండే వచ్చి విసరెననియు జెప్పుకొనఁ జొచ్చిరి. మూఢవిశ్వాసము గల యా నాడు జనలందఱు నామాటలు నమ్మిరి. దైవానుగ్రహమువలన నానకు చిరకాలము చెఱలోనుండలేదు. మొగలాయివంశముఁ డగుబేబరు కట్టడవటిసారి హిందూదేశమునై దుడువెవలి పానిఘట్టవద్ద యిబ్రిహీములోడిని గెలిచి యతనిని జరిపి ఢిల్లీసింహాసన మెక్కెను. అతఁడు గద్దెయెక్కిన యెనిమిదవనాఁడు మహానుభావుఁ డైనయోగి యొకఁడు పూర్వచక్రవర్తి చేత నిహేతుకముగ జెఱబెట్టబడెనని విని తక్షణమే యతనిని వదలిపెట్టవలసినదనియు మిక్కిలి గౌరవముతో దనసన్నిధికి దోడ్కొని రావలసినదనియు నానతిచ్చెను. అతని యాజ్ఞాప్రకారము బందెకాఁడు వానిని జక్రవర్తి సన్నిధికి దోడ్కొని పోయెను. చక్రవర్తి యతనితో భగవద్విషయమై సంభాషించి యత డిచ్చినయుత్తరములకు సంప్రీతుడై ఏడుకొలిపెను. ఏడుతరములవఱకు బేబరునంత తివారు హిందూసాసము పరిపాలింతురని యాసమయమున బేబరుతో

నానకు చెప్పెనని కొందఱు చరిత్రకారులు వ్రాసిరి. అట్లు మొగలాయి చక్రవర్తిని ఏడ్చొని నానకు మరల జేశాటన మారంభించి కాశ్మీర దేశమునకు బోయి యచ్చట దససిద్ధాంతమును బోధించి ప్రసిద్ధుడైన యొక బ్రాహ్మణుని తనమతమునందు గలపుకొనియెను. నాటంగోల బెక్కండ్రు నాతనిమతమును స్వీకరించి శిష్యులైరి. కాశ్మీరమునుండి యతఁడు లాహోరుపురమునకు వచ్చెను. ఆపురవాసియు మిక్కిలి పలుకు బడిగలవాఁడు గొప్పవాఁడు నగు నొక తురకయమిరుగూడ నతని శిష్యుఁడయ్యెను.

అనంతరము నతఁడు మాయగారి యూరికి వచ్చెను. ఒకనాఁడతఁడగ్రామమున నొక చెట్టుకింద గూర్చుండ జాటుజాతివాఁడైన యొక బాలుఁడు పశువులం దోలుకొనుచు నాదారిం బోయెను. వానిపేరుఁ బూరా. అతనిముఖవై ఖరింబట్టి సద్గురూపదేశము గలిగి సత్పురుషుని చేత శిష్యుఁడైనవక్షమువ నాబాలకుఁడు మహాపురుషుఁడు కాఁగల డని గురువు తెలిసికొని వానిం దనకడకు రమ్మని చేసెను. ఆ బాలుఁడు తక్షణమే యాతనిసన్నిధికి బోయి యేలపిలిచితిరని యడిగెను. వనియేరిలేదు. ఊరకపిలితినని గురువు త్తరముచెప్పెను. లోక ఖ్యాతకీర్తి యైన మహానుభావుఁడు తనవంటి యర్థకుని నిష్ఠాత్మకముగ బిలువఁ డని యబ్బాలుఁడు తలంచి మరునాఁడొక చెంబునిండ నేయి బోసికొని యతనిదర్శనమునకుఁ బోయి తనతెచ్చిన కానుక గ్రహింపుమని ప్రార్థించెను. నీతలిదండ్రులతో జెప్పి యిది తెచ్చితివా వారియెరుకలేక తెచ్చితివా యని నానకు డింభకు నడిగి మాతాపితలకు దెలియకుండ దెచ్చితి నని యతఁడు త్తరముచెప్ప గృహయజమానులకు దెలియకుండ దొంగతనముగఁ దెచ్చిన వస్తువు పుష్కకో నని బాలకుఁడెంత బతిమాలినను దానిని గ్రహింపక పంపివై చెను. అనంతర మాబాలకుఁడు ప్రతిదినము గురుసందర్శనము జేసి క్రొత్తవిషయములు నేర్చికొనును.

కొంతకాలమునకాతనికి శిష్యుడై పంజాబుదేశమందు మిక్కిలి పేరుగాంచిన సన్యాసి యయ్యెను. ఈవిధముగ హిందువులు మహమ్మదీయులు గూడ నతని శిష్యులుగను వచ్చిరి.

మామగారియూర నాలుగుసంవత్సరములుండి మామగారి మరణానంతరమున నతఁడు గ్రామము విడిచిపెట్టెను. అప్పటి కతనికిరువది సంవత్సరములు నిండెను. మునుపటివలె దీక్షాప్రయాణములుచేయుట కోపిక లేకపోయెను. అందుచేత స్వస్థలము విడిచి దేశాంతరముల కరుగ గూడ దని యతఁడు నిశ్చయించుకొనెను.

చ ర మా వ స్థ.

నానకు షష్టిహాయన పూర్తికా చేసినందున మునుపటివలె సాధువులయొక్కయు సన్యాసులయొక్కయు షక్తీర యొక్కయు సహవాసము చేసి వేశాంతగోష్ఠితో గాలము బుచ్చుట కవకాశము లేకపోయెను. ఏవో యొకచోట సిరముగానుండి వశ్చిచువయస్సు గడువలయునని నిశ్చయించి యేగ్రామము తనకనుకూలముగా నుండునోయని యతఁడు విచారింపఁబడినది. అట్లొకసానమేర్పరచుకొనక మురుపు జన్మభూమి యగు తాలెండి కరిగి పితృవంశసులలో హతశేషుల నొకసారి చూడవలయునని కోరిక గలిగిండున నతఁ డచ్చట కరిగెను. అతని పినతండ్రి యగులుల్లమాత్రమప్పటికి జీవించియుండెను. నానకు పినతండ్రియింట బసనైరు దినములుండెను. యావజ్జీవ మచ్చటనే యుండవలసిన దని పినతండ్రి నానకు ననేకవిధముల బ్రతిమాలెను. కాని యతఁడు దానికి సమ్మతింపలేదు. నానకు తన్ను విడిచిపోవునప్పుడు పినతండ్రి గుట్టమొకదానిని తెచ్చి సుకరముగ బ్రయాణము సేయుటకు వీలుగ నుండును గనుక దానినైన బరిగ్రహించవలసిన దని కలువిధముల వేడుకొ

నెను. అదియు బరిగ్రహింపక నానకు వానికిట్లనియె. నేను భగవంతుని
 కొలువు చేయుచున్నాను. ఇప్పుడు నామనస్సులో నేవిధమైన సంతా
 పము గాని బెంగ గాని భయము గాని సందేహము గాని లేదు. ఇది
 పెట్టుబడి లేనివ్యాపారము కాని లాభము విశేషముగ వచ్చుచున్నది ఇది
 యిమ్మని అది యిమ్మని యడుగువారు లేరు. ఎంతయదృష్టవంతులకొ
 గాని యిటువంటి బేరము తగులునా అట్లు చెప్పి పినతండ్రని వీడ్కొని
 చిరకాలమునుండి తన్ను సేవించుచున్న బలుని తన శుశ్రూషాబాధము
 నుండి విడిపించి యభేచ్ఛముగ విహరింపవలసిన దని యాతిచ్చి బియా
 సునదీతీరమున మిక్కిలి మనోహరమైన యొకస్థానము తనకు నిలయు
 గ నేర్పరచుకొని యాస్థానమునకు విశ్వతః^{ఞ్} యగువరమేశ్వరుని పేరు
 పెట్టదలంచి కర్తారపురముని నామమిడెను. ఇచ్చట సాధువులు యోగు
 లు పెక్కుండ్రు చేరి యతనిని సేవించి యతని సహవాససౌఖ్య మనుభ
 వించిరి. అతనిభార్య యగు చూసేదేవియు నానకుయొక్క కొడుకులు
 గూడ నచ్చోటనే జేరిరి ఆబిడ్డలు వచ్చిగని యతని కానందములేదు.
 విచారములేదు. సన్యాసులకు తనునునస్సె సమస్తానందములు గలుగ
 జేయును. కాని బాహ్యవస్తువులు సంతోష మొసంగ జాలవు. అతఁడీ
 విధముగ నొకచోట స్థిరముగ నుండుటవలన గొప్ప ప్రయోజనము గలి
 గెను. ఆమహాత్ముఁ డనివఱకు బోధించిన బోధనములవలనను గానము
 చేసిన గీతములవలనను చేసిన వాదములవల్లను నతని యభిప్రాయములు
 దెలియుచుండినను నవి యొకవరుసలేక చెదిరి విడివిడిగా నుండుటచేత
 నెల్లవారికి సులభముగ లభింపకుండెను. పూర్వోత్తర సందర్భములు
 చక్కగా గమనించి యవి యొకచో జేర్చివ్రాసి లోకుల కుపయోగ
 ముగనుండునట్లు చేయవలసిన భారము తనపై నుండెను. ఒకచో స్థిర
 ముగ నుండుటవలన గలుగు ముఖ్యప్రయోజన మిదియె ఆ కర్తారపుర
 నుందుండి నానకు తనవనినెఱవేర్చుచుండ లెహనుడను నొకక్షత్రియును

విష్ణుదేవి యనుక్షేత్రమునకు యాత్రపోవుచు సీగ్రామమునకు బోయి
యచ్చోట మహానుభావు డాకాడున్నాడని విని యాతని సందర్శించెను.
ఆక్షత్రియుడు కర్తారపురమున నొక్కదినము మాత్రమే యుండదలం
చెను. కాని నానకుయొక్క బోధామృతపానముచేత సతఁడు పరవశుడై
యచ్చోటు విడువజాలక నిరంతరశుశ్రూషలచేతను పరమార్థగ్రహణ
ముచేతను వినయవివేకసంపత్తిచేతను సత్ప్రవర్తనముచేతను గురువు
యొక్క యనుగ్రహము బడసెను. గురుశిష్యులకు గలవరిచయము స్వల్ప
కాలమునండి యైనను నారాచవానిభ క్తిజ్ఞానవైరాగ్యములు గురువుమ
నస్సును సామూర్థ్యముగ గరిగించి యతనియందుపుత్రవాత్సల్యము
గలిగించెను.

తనయనంతరమున దాను బోధించిన మతము లోకమునకు బోధిం
చుటకుఁ దగినవాఁ డారాచవాఁడే యని నానకు వానినే పీఠాధిపతిం
జేసెను. ఈకార్యము చూసిదేవికి మిక్కిలి కష్టముగ నుండెను. పీఠాధి
పత్యము కుటుంబమునకు శౌరవము విశేషముగ గలిగించుటయే గాక
కట్నములు కానుకలు మొదలగువానిరూపమున ధనలాభము గూడ
గలిగించును గావున స్త్రీమహాకదవి తనకొడుకులకు రాక పరాధీనమ
గుటచే నాయల్లాలు మిక్కిలి వగచి యది తనపుత్రులయందె నిలుపు
మని యతనిం బ్రార్థించెను. కాని మతబోధకుడైన పీఠాధిపతికుండ
వలసిన లక్షణములేవియుఁ దనకుమారులయందు బొడకట్టక క్షత్రియుని
యందె పొడగట్టలచేత సతఁడు లోకోపకారార్థమై పుత్రస్నేహ మొక
మూలకు ద్రోచి మతవ్యాప్తియై ప్రధానముగ జేసికొని యిల్లాలి మొల
లు పెడచెవిని బెట్టి రాచవానినె పీఠమునఁ బ్రతిష్ఠించి యతనికి యంగ
దూడను నామమిచ్చెను. చూసిదేవి నెట్లయిన తనకావించిన యేర్పాటున
కొడంబజుకడఁగి నానకు తనకుమారులను రాచవానిని బలుసారు
లు భార్యయెట్లయెడట బహువిధముల శోధించెను. ఆసోధనలలో

క్షత్రియుఁడె సర్వవిధముల శ్రేష్ఠుఁడని చూసినదేవికింగూడ దోచుటంజేసి సత్యమొప్పుకొనక తప్పుచుగావున మనసులో నిష్ఠము లేకపోయినను నామె రాచవానినె బ్రతిష్ఠింపఁ దగు నని నోటితో ననెను.

ఆమహాపదవృత్తిష్ఠుఁడగు తన శిష్యుఁడు మత్సరగిస్తులై నజనుల చేత బీడింపఁబడకుండ నతని స్వగ్రామమునకే బోయి యుండవలసినదని శాసించెను. తను వచ్చినవని సమాప్తమైనందున నానకు దేహత్యాగముచేయవలసినకాలము సమీపించు చున్నదని గ్రహించి యందుకు సన్నద్ధుఁ డయ్యెను. మరణము సమీపించుచున్న దని యాతఁడు తెలిసికొని యొకనాఁడతడు శేపురాత్రిలోపుగ నేను లోకాంతరమున కేగుదు నని చెప్పి, నఁట. అతని బసకు సమీపమున నొక మర్రిచెట్టుగలదు. ఆవృక్ష మతనికి మిక్కిలి ప్రിയము. అతఁడు కలుమాలు దాని నీడను వసియించి సుఖించెను. ఆదిసమునగూడ నతఁ డాచెట్టుక్రిందనే తన సెజ్జలవరపించుకొని వండుకొనియెను. ఆనుహత్మనకు గాలము సమీపించినదని విని హిందువులు మహమ్మదీయులు గూడ గడసారి యాతనిదర్శనము జేయగోరి గుంపులు గుంపులుగ బోయి చూచి ధన్యులైరి. మరణము నిమిత్తము ప్రశ్నేకముగ నతఁడు గట్టించుకొన్న యింకిలోనికి దన్ను తీసుకొని పొమ్మని సాయంకాల మతఁడుకోరెను. ఆగృహమున స్వబంధువులయొక్కయు శిష్యగణముయొక్కయుసన్నిధి నతఁడు 1526 వ సంవత్సరమున నాశ్వయుజ శుద్ధ దశమినాఁడు జాను రాత్రియుండగ బరమపదము నొందెను. చూసినదేవియు గొడుకులు పీతాధికత్వము తమ కుటుంబములో నుంచవలసినదని కట్టకడవడిదినమునసయితము గురుని యడుగులపై బడి వేడుకొనిరి కాని యతఁడు నిశ్చయుఁడై వారివేడుకలు తోసిపుచ్చెను. గురుకళేబరమునకు దహనసంస్కారముచేయదలంచి హిందువు లాశవమును రుద్రభూములకడకు గొనిపోయిరి. అదినిని యంతయు మహమ్మదీయులు నానకు తమ మతమే బోధించె ననియు దను

గాఢే యనియు శవము తమ యధీనమే కావలసినదనియు వాదించి
వమును ఖననము చేయుటకై తెన్నునిరి. హిందువులందుకు సమ్మతిం
కపోగా రెండుతెగలకు భయంకరమైన కలహము వచ్చుటకు సిద్ధమ
మైనను. ఉభయులు కత్తులు దూసిరి. అప్పు డొకజ్ఞాని యాగుంపులో
పండి వచ్చి నానకువంటి మహాత్ములు తమకభేదములోనుగూడ విడిచి
గోవరుసుడీ యని వలికెను. ఆమాట విని హిందువులు మహమ్మదీ
యులు గూడ కభేదమును మున్ను బెట్టిన నెలవునకు బోయి చూడ
చ్చట శవము లేకపోయెను. ఎల్లవారు విస్మితులైరి. అయిన కప్పు
న్న గుప్పటి మాత్రము లభించుటంచేసి యదిహిందువులు మహమ్మ
యులు రెండుతునకలుచేసి చెరియొక తునక పుచ్చుకొనిరి. హిందవు
తునకను దహనము చేసిరి. తురకలు నేలపూడ్చిపెట్టిరి. ఈవిధముగ
పహానుభావుడైన నానకు వేదకుటుంబమున పుట్టి తనవిజ్ఞానసాగత్తిత
గద్గరువై మతకలయై డెబ్బదియేడ్లు జీవించి జీవితకాలములో నొక్క
మిషమైనను వ్యర్థముచేయక జ్ఞానసంపాదనమునందే వినియోగించి సం
రక్షాఖలముల ద్రొప్పివై ది యెవ్వరికొలుపు సేయక దేవదేవునికొలు
చేసి చరితార్థుడై యాతని సాన్నిధ్యము బడసెను.

నానకు సాహించిన మతముపేరు సీకుమతము. తస్మత్సములు సీకు
ం అని వ్యవహరింపఁ బడుచున్నారు. వీరు పంజాబుదేశమున విశేషము
నున్నారు. నానకుయొక్క మతము చైతన్యవైష్ణవమతమువలె
సవేశ్యదుని జంగము మతమువలె వర్ణభేదశూన్యతై భక్తిరసప్రధాన
మయిండును. విగ్రహారాధనము చేయ గూడదని నానకు బోధించెను.
నీదమునం దితనికి శౌరవము కలదు. కాని యిదియే పరమసమాధిమని
మతఁ డొప్పుకొనలేదు. జీవహింసాస్పదములైన కత్తువులు మొదలగు
పక్షిలు పనికిరావని యతఁడు గర్హించెను. ఈశ్వరుఁ డొక్కడేయనియు
తఁడు సర్వశక్తుఁడనియు నృప్తినితి లయకారణుఁ డనియు భక్తిచేతనే

యతఁడు సాధ్యుఁడగుననియు నితనియాశయము. శంకరరామా
మధ్వచార్యులవలె నితఁడు విద్వా సుఁడు గాఁడు. జీవాత్మకరమా
భేదములు విచారించి యితఁడు తత్వవిర్రయములు చేయలేదు. ౧
జ్ఞానవైరాగ్యములవలన మానవుఁడు పాపబంధములు విడిచి యీ
సాన్నిధ్యము నొందునని యతఁడు బోధించెను. నీకులమతగ్రంథము
ఆదిగ్రంథము. దీనికే గ్రంథసాహెబులని పేరు. దీనిలో నానకుయొ
యు సతని యనంతరమున మతరక్షకులైన గురువులయొక్కయు సిద్ధ
తము లున్నవి. ఇతఁడు తులసీదాసు కబీరుదాసు మొదలగువారి
వరమభాగవతోత్తముఁడు. ఈమతము కదియవగురువగురుగోవి
ని కాలమున మహోన్నతమైన స్థితికి వచ్చెను.

సమాప్తము.
